

Вищий навчальний заклад
«Університет економіки та права «КРОК»
Коледж економіки, права та інформаційних технологій

**ФОРМУЛА ІДЕАЛЬНОГО СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

УДК 338(477)
ББК 65(4УКР)
Е45

Формула ідеального соціального забезпечення: Збірник матеріалів Науково-практичної конференції // Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». – К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. – с.

У збірнику представлені матеріали доповідей учасників **Науково-практичної конференції «Формула ідеального соціального забезпечення»**, яка відбулась 9 листопада 2017 року в стінах Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК».

Збірник розрахований на наукових і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, студентів, аспірантів та докторантів, які цікавляться актуальними проблемами розвитку сучасної економіки, а також на широкий читацький загал.

© Колектив авторів, 2017
© ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017

ЗМІСТ

Баранова І. С. СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ	5
Батурина О. В. ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	7
Бикова Т.А. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	9
Брязкало О.О. СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	11
Валковська В. В. ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	14
Волік М. О. ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ	15
Гаврилович Є. А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ПІДПРИЄМСТВА	17
Данилов Р. В. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	20
Дегтяр Т. М. РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ: СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕГУЛЮВАННЯ	22
Дембіцька А. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА, ЙОГО ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	24
Дзядевич Л. В. ТЕНДЕНЦІЇ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР	26
Доля Т.О. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ	29
Єсіпенко Л. І. ДІАГНОСТИКА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	32
Жук Ю. А. ЯКИЙ РІВЕНЬ ОПОДАТКУВАННЯ ЕКОНОМІКИ Є ОПТИМАЛЬНИМ?	34
Забіяка Б.Ф. РИНОК КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ	36
Заворицький Є. О. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ	38
Заруба А. О. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ БІЗНЕС-БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	39
Збаравська В. О. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ	42
Клеков І. О. ОПОДАТКУВАННЯ НЕРУХОМОСТІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	44
Клименко С. О. ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	45
Коляда Д.О. ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	47
Кондрук Д.В. ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	48
Кочогура А. Р. РОЛЬ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	50
Кривко М.С. ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ	52
Кузбіт Є. Б. ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ТРЕНДИ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ	53
Кузьмінський В.З., Чумаченко О.Г. СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ	55
Лозинська К. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	56
Лойко Д. М. РОЗВИТОК ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКА МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛЮДСТВА	58
Лойко Є. М. ДЕФЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ	60
Маляр С. А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ПРИ ПЕРЕДАЧІ ЦІЛІСНОГО МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ НА БАЛАНС ОСББ В УКРАЇНІ	62
Машевська К. В. ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВИЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ	64
Мельник І. В. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА	66
Міцерук М. В. ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	68
Москусенко А. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦКВИХ БЮДЖЕТІВ	69
Наконечна А.В. ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	71
Нечай А. В. ОЦІНКА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	72
Пеньковська О.О. ПЕРЕМОГИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	73

Петрусевич М.С. ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ТІНЬОВУ ЕКОНОМІКУ	75
Пилипенко О. О. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ...76	
Плетенецька С. М. ЗНАЧЕННЯ ЛІЗИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	78
Повзор Н. І. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ.....80	
Поліщук І. С. СУТНІСТЬ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ	82
Румик І. І. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....83	
Сакаль Д. М. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ТА МЕТОДИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....85	
Сапон В. В. ДОПОМОГА ПО БЕЗРОБІТТЮ ЯК СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	87
Саркісян Л. М. СОЦІАЛЬНІ РЕФОРМИ УРЯДУ – РИЗИКИ ЧИ КОРИСТЬ?	89
Сегеда С.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНО-ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ	91
Семенюк А. С. ПДВ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ	92
Сліпко С.Г. ЧИ ЗАМКНЕ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ КОЛО ФІНАНСОВОГО ЗУБОЖІННЯ?	94
Sova O. FEATURES OF THE SOCIAL INSURANCE SYSTEM IN UKRAINE	96
Солонько А. І. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	97
Спасиченко В. В. РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ:СТАН ТА РОЗВИТОК В УКРАЇНІ	99
Стукаленко О.В.КОРОТКОСТРОКОВЕ КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ.....101	
Тищенко Н.А. УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ.....102	
Тулуш Л. Д. ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....104	
Харченко О.Ю. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ:СУТНІСТЬ, ХАРАКТЕРИСТИКА КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ.....106	
Христин В. В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРШЕННЯ.....108	
Швай А.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....110	
Шпаченко І.О. МЕХАНІЗМ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ...112	
Шупило А.В. СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ	113
Якименко С.О. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ..115	
Ячник Ю.В. ДІАГНОСТИКА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	117
СТЕНДОВІ ДОПОВІДІ	119
Батуріна О., Шупило А. ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ.....	119
Белановський В., Руденко О., Штак В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОНИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ.....	120
Кондрук Д., Петрусевич М. ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ТІНЬОВУ ЕКОНОМІКУ	121
Москусенко А., Жук Ю. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ.....	122
Саркісян Л., Сапон В., Валковська В. ДОПОМОГА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМ СІМ'ЯМ..	123
Наконечна А., Вангородський Д., Василевська А. ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ..	124
Сліпко С., Кндрук Д. ЧИ ЗАМКНЕ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ КОЛО ФІНАНСОВОГО ЗУБОЖІННЯ.....	125

ТЕЗИ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Баранова І. С.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Плетенецька С. М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Основна частина. Україна має найбільший потенціал на страховому ринку з усіх східноєвропейських країн, враховуючи кількість населення. Проте існує низка проблем, яка гальмує процес розвитку вітчизняного страхового ринку. Страхування життя - це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та досягнення застрахованою особою визначеного договором віку.

Дослідження проблем страхування життя в Україні дозволить пришвидшити процес реформування соціальної сфери та визначити основні напрямки розвитку страхового захисту населення. Дослідженню проблем страхування життя присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців: Александрова М.М., Базилевича В.Д., Вовчак О.Д., Залєтова О. М., Мниха М.В., Осадця С.С., Фурмана В.М., Шумелди Я.П., Адамовича В.В. та ін. [1].

Метою дослідження є здійснення детального аналізу проблем та перспектив розвитку ринку страхування життя в Україні.

Страхування життя є надійним інструментом примноження коштів і перетворення ймовірних ризиків у вигідне становище для страхувальника. Страхування життя належить до виняткової діяльності компаній зі страхування життя (лайфових компаній). Відповідно до ст. 38 Закону України «Про страхування», страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, не мають права займатися іншими видами страхування.

Особливістю цієї сфери страхування є поєднання в її рамках усіх видів страхування, що пов'язані зі страховим захистом життя й здоров'я особи, а також додатковим пенсійним забезпеченням. При цьому окремі види належать до довгострокового (накопичувального) страхування, а деякі – до короткострокового ризикового особистого страхування. Договір страхування життя обов'язково містить основну програму страхування та може містити одну або декілька додаткових програм страхування. Програми встановлюють спеціальні умови страхування, як наприклад, вимоги до віку застрахованої особи, перелік страхових випадків, порядок сплати страхових внесків, умови здійснення страхових виплат.

Придбання основної програми страхування є обов'язковою умовою при укладенні договору страхування.

На сучасному етапі страхові компанії України пропонують такі програми страхування життя:

1. Накопичувальні програми. Накопичувальне страхування - заплановане накопичення коштів до певного терміну та одночасно захист страхувальника на випадок смерті. Додатково страхувальник може обрати варіант захисту на випадок інвалідності: в цьому разі страхова компанія бере на себе оплату внесків за страхувальника аж до зняття інвалідності або до закінчення терміну дії договору.

2. Ризикові програми. Ризикове страхування - програма фінансово-захисного регулювання на випадок хвороби застрахованої особи або настання нещасного випадку, які могли б спричинити смерть, втрату працездатності, госпіталізацію або оперативне втручання.

3. Додаткові програми: страхування на випадок критичних захворювань, страхування на випадок госпіталізації, страхування на випадок проведення хірургічних операцій [2, с. 54].

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.06.2017 становила 300, у тому числі СК "life"1 – 36 компаній, СК "non-life" – 264 компанії, (станом на 30.06.2016 – 343 компанії, у тому числі СК "life" – 45 компаній, СК "non-life" – 298 компаній). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 30.06.2017 порівняно з аналогічною датою 2016 року, кількість компаній зменшилася на 43 СК (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість страхових компаній зі страхування життя та ризикових видів страхування в Україні

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2015	Станом на 31.12.2016	Станом на 30.06.2016	Станом на 30.06.2017
Загальна кількість	361	310	343	300
в т.ч. СК "non-Life"	312	271	298	264
в т.ч. СК "Life"	49	39	45	36

Джерело: складено автором на підставі [5]

Незважаючи на зменшення кількості страхових компаній, зафіксований ріст обсягу валових та чистих страхових премій. Чисті страхові премії – розраховані як валові страхові премії за мінусом частки страхових премій, які сплачуються перестраховикам-резидентам (компенсовані перестраховиками-резидентами).

Отже, незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 99,9% - акумулюють 200 СК "non-Life" із 280 (71,4% всіх СК "non-Life") та 99,4% – 20 СК "Life" із 43 (46,5% всіх СК "Life"). Наведені дані свідчать, що в 2016 р. значний рівень конкуренції спостерігався на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація [5].

Незважаючи на те, що останнім часом спостерігається поступове зростання показників ринку страхування життя, є проблеми, які заважають розвитку страхування життя в Україні:

- нестабільність політичної ситуації;
- відсутність вільних коштів у підприємств і населення;
- недостатня ємкість страхового ринку;
- відсутність надійних інвестиційних інструментів, а також відсутність гарантій збереження вкладених коштів;
- інфляція, нестійкість національної валюти;
- несприятливе податкове законодавство [6].

Основною причиною стримування розвитку страхування життя є недовіра до страхових компаній. Також велику роль у розвитку страхування життя займає рівень життя і заробітна плата населення.

Дуже багато керівників підприємств недооцінюють важливість страхування життя. Хоча ці послуги вже давно взяли на озброєння західні і найуспішніші вітчизняні менеджери, бо вони дають змогу дуже тонко враховувати і заохочувати матеріальні та соціальні інтереси працівників, підвищуючи прибутковість бізнесу. Якісний соціальний пакет, який коштує підприємству набагато дешевше, ніж проста виплата заробітної плати, дає змогу за мінімальних для підприємства фінансових витрат підвищити якість роботи персоналу, залучити висококласних фахівців і зробити роботу на підприємстві більш престижною і привабливою.

Незважаючи на ці всі негативні фактори, вітчизняні та західні експерти вважають, що потенціал розвитку українського ринку страхування життя дуже великий унаслідок новизни цієї послуги на фінансовому ринку [3]. Тому, підгалузь страхування життя в Україні необхідно реформувати, враховуючи при цьому її теперішній стан, соціальне значення, а також притаманний цій підгалузі потужний інвестиційний потенціал.

Як зазначають експерти, страхування життя може розвиватися і на далі, але для розвитку цієї галузі в Україні необхідно [7]:

- підвищити добробут громадян і поліпшити стан державних фінансів;
- розвивати класичні види довгострокового і накопичувального особистого страхування;
- освоїти нові види страхування життя та поліпшити якість послуг;
- підвищити рівень капіталізації страхових компаній, їх фінансову стійкість, плато- і конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість;
- розвивати сучасну інфраструктуру ринку страхування життя;
- підвищити ефективність менеджменту та маркетингового аналізу сегментів ринку;
- приділити увагу вдосконаленню страхової справи в регіонах;
- підвищити якість підготовки і перепідготовки кадрів страхового бізнесу;
- підвищити прозорість страхового ринку, створити єдину базу даних;
- впроваджувати в практику роботи страхових компаній новітні Інтернет-технології;
- підвищити довіру до страхових компаній.

Висновки. Таким чином, з однієї сторони, розвиток страхування життя в Україні є важливий і необхідним, а допомога з боку держави та ефективне вирішення проблем, які мають страхові компанії, допоможуть постійно розвивати цей сегмент ринку фінансових послуг, а з іншої сторони, якщо в Україні буде розвиватися та удосконалюватися страхування життя, то обов'язково будуть спостерігатися позитивні тенденції для населення, що проживає в даній країні, тобто це забезпечення громадян пенсіями, а також стабільне та щасливе майбутнє для молоді. Сприяти розвитку українського ринку страхування життя має насамперед держава і саме вона має: провести заходи стосовно популяризації страхування життя, які б підвищили ступінь довіри до інституту страхування загалом; запровадити умови, які б дозволили страховикам пропонувати привабливі програми нагромадження капіталу і були б доступні більш широкому загалу, а також на державному рівні приділити значну увагу розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення.

Список використаної літератури

1. Адамович В.В., Васильчишин О.С. Проблеми розвитку страхування життя як соціально значимого виду страхування [Електронний ресурс]: В.В. Адамович, О.С. Васильчишин. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/02/11/23/118>.

2. Шумелда Я. Організаційні схеми та економічні механізми страхування життя / Я. Шумелда // Страхова справа. - 2012. - №3. - С.53-61.

3. Фурман В.М. Страховий ринок в Україні: проблеми становлення та стратегія розвитку [Електронний ресурс]: В.М. Фурман. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/injde/38207.htm>.

4. Залетов О.М. Державне регулювання ринку страхування життя в Україні: Дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / О.М. Залетов / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К., 2007. – 213 с.

5. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00587.pdf>.

6. Хаменко К. Проблеми ринку страхування життя в Україні / К. Хаменко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pck.kneu.edu.ua/?p=344>

7. Чала Ю.В. Ринок страхування життя в Україні: тенденції та європейський досвід. // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Фінанси і кредит": науково-методичний журнал. - 2011. - № 1. - С. 25-32.

Батуріна О. В.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Основна частина. Для підтримки нормального рівня життя найбільш уразливих в економічному плані верст населення реалізується державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (державна соціальна допомога) — це щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї.

Прожитковий мінімум для сім'ї — визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих та затверджених відповідно до Закону України "Про прожитковий мінімум" для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення.

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї — обчислений у середньому за місяць дохід усіх членів сім'ї з усіх джерел надходжень протягом шести місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги. Розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом, але не може бути більшим ніж 75 % від прожиткового мінімуму для сім'ї. До стабілізації економічного становища в Україні величина державної соціальної допомоги визначається з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму.

Відповідно Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій" з 1 жовтня 2017 року внесені зміни до 30 законодавчих актів в тому числі до законів "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам" та "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам".

За інформацією управління праці та соціального захисту населення, змінами передбачено, що з 1 жовтня 2017 року державні соціальні допомоги перераховуються та призначаються з використанням розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, встановленого на 1 грудня 2017 року Законом України "Про Державний бюджет України на 2017 рік", збільшеного на 79 гривень.

Відповідно державні соціальні допомоги встановлено в наступних розмірах:

- на дітей-інвалідів від 0 до 18 років - 1452 грн.
  - на дітей-інвалідів до 6 років з надбавкою на догляд - 1729 грн.
  - на дітей-інвалідів підгрупи А до 6 років з надбавкою на догляд - 2442,40 грн.
  - на дітей-інвалідів від 6 до 18 років з надбавкою на догляд - 1904,90 грн.
  - на дітей-інвалідів підгрупи А від 6 до 18 років з надбавкою на догляд - 2793,40 грн.
- грн.
- інвалідам з дитинства I групи підгрупи А з надбавкою на догляд - 2793,40 грн.
  - інвалідам з дитинства I групи підгрупи Б з надбавкою на догляд - 2178 грн.
  - інвалідам з дитинства II та III групи - 1452 грн.
  - інвалідам, які не мають права на пенсію - 1452 грн.
  - допомога особам, які досягли віку (жінки - 58 років, чоловіки - 63 роки) та не мали права на пенсію - 1373 грн.

У таких розмірах допомога буде виплачуватися до встановлення розміру прожиткового мінімуму, який буде більшим за розмір, встановлений на 1 грудня 2017 року (1373 грн.) та збільшений на 79 гривень.

Виплата в збільшеному розмірі буде проведена в листопаді 2017 року з урахуванням доплати за жовтень. Загалом проведено 1438 перерахунків, сума фінансування збільшилась майже на 200 тис. грн. і склала більше 2 млн. грн.

Висновки. Отже, соціальна допомога – це особлива форма соціального

забезпечення населення України, яка має свої специфічні ознаки. Надання державою права своїм громадянам на соціальну допомогу є важливим напрямком її соціальної політики, як гарантованого захисту від бідності та нужденності кожного, хто з об'єктивних причин потребує матеріальної підтримки. Однак, на сучасному етапі суспільно-економічного розвитку розмір соціальної допомоги в більшості випадків не забезпечує громадянам достатнього життєвого рівня, оскільки прожитковий мінімум, визначений відповідно до законодавства України, не враховує всіх нормальних життєвих потреб людини. Тому, для вдосконалення системи державних соціальних допомог, перш за все, необхідно переглянути методику розрахунку прожиткового мінімуму. Крім того, варто чітко визначити підстави та умови призначення різних видів соціальної допомоги, систематизувати законодавство в цій сфері та привести його у відповідність до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Дудкин А. С. Социальная помощь как форма общественных отношений (социально- философский аспект): дис. ... кандидата фи- лос. наук : 09.00.11 / Дудкин Артем Сергее вич. – Пенза, 2016. – 213 с.
2. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» : від 21.11.1992 р., № 2811– XII // ВВР України. – 2013. – № 5. – Ст. 21.
3. Панченко В. Ю. О понятии социальной помощи в современном обществе / В. Ю. Панченко // СОЦИС. – 2012. – № 5. – С. 13–18.

Бикова Т.А.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Основна частина. Фінансовий стан підприємства - це одна з найважливіших характеристик результатів діяльності кожного підприємства, що визначається взаємодією всіх складових фінансових відносин підприємства, сукупністю усіх виробничо-господарських факторів. Фінансовий стан підприємства характеризує здатність підприємства саморозвиватися на певний момент часу.

Вивченням питання оцінювання фінансового стану на підприємстві присвячено ряд праць таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як: Багрова В.П., Бугая В.З., Бутинця Ф.Ф., Слейка Я.І., Івахненко В.М., Лапішко М.Л., Лахтіонової Л.А., Мниха Є.В., Негашева Е.В., Подолянської В.О., Руденко Л.В., Самовженко Т.С., Селезньової С.Н., Чупіса А.В., Шеремета А.Д. та ін.

Мета роботи полягає в дослідженні сутності, завдань і необхідності системного аналізу фінансового стану підприємства, а також дослідження існуючих методів, принципів та його методик.

Фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, що дозволяють оцінити наявність, розміщення і ефективність використання фінансових ресурсів.

Основні завдання аналізу фінансового стану підприємства:

- 1) аналіз ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- 2) аналіз стану і динаміки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості

підприємства;

3) аналіз рентабельності підприємства та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;

4) аналіз стану підприємства на фінансовому ринку;

5) пошук резервів підвищення рентабельності виробництва.

Щоб фінансовий стан підприємства був на належному рівні, фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів тощо.

Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний із підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження своїх відносин з підприємством або встановлення таких відносин. У кожного з партнерів підприємства – акціонерів, банків, податкових адміністрацій – свій критерій економічної доцільності.

Тому й показники оцінки фінансового стану мають бути такими, щоб кожний партнер зміг зробити вибір, виходячи з власних інтересів.

Для проведення аналізу фінансового стану і фінансових результатів підприємства використовують різноманітні методи.

Виділяють такі основні методи оцінювання фінансового стану:

1) Коефіцієнтний метод передбачає розрахунок певних коефіцієнтів підприємства, які показують як впливають певні фактори на його фінансовий стан. Недоліком такого методу можна вважати трудомісткість. Такий метод можна застосовувати лише підприємствами, які мають час, для обробки таких результатів.

2) Комплексний метод виявляє проблемні напрями в діяльності підприємства, а також допомагає знайти причини, що їх зумовлюють. Недоліком цього методу є його трудомісткість (як і в коефіцієнтному методі) і відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів. Це унеможливує використання даного методу на практиці.

3) Інтегральний метод ґрунтується на розрахунку інтегрального показника.

Розрахунок такого інтегрального показника відбувається на базі узагальнюючих показників рівня платоспроможності, фінансової незалежності, якості активів тощо. Даний метод оцінки застосовується тоді, коли фінансовий стан необхідно виміряти якимось один сукупним (інтегральним) показником. Недоліком є виникнення певної неузгодженості понять «ліквідність» та «платоспроможність».

4) Безбитковий метод базується на ролі операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості управління його витратами й результатами з метою досягнення необхідних показників безбитковості виробництва. Критерієм оцінки фінансового стану підприємства в цьому випадку виступає запас фінансової міцності підприємства, тобто виторг від реалізації, що підприємство має після проходження порогу рентабельності.

Отже, чим вищий запас фінансової міцності у відсотках, тим стійкіший фінансовий стан підприємства. Даний метод є сучасним та практичним тому, що він включає безбитковість (базовий аспект діяльності підприємства) та витрати.

Недолік даного методу – він не враховує такі критерії оцінки, як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ринкова і ділова активність. Рівноважний метод базується на понятті ліквідності й оцінці фінансового стану підприємства з позицій досягнення рівноваги у сфері господарсько-інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Ще одним шляхом до покращення фінансово-економічної діяльності підприємства є оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування. Для оптимізації обсягів дебіторської заборгованості потрібно вибрати найбільш доцільні строки платежів та форми розрахунків зі споживачами (попередня оплата, з відстрочкою платежу, за фактом відвантаження продукції). Незважаючи на значні обсяги дебіторської заборгованості, доцільним є надання відстрочки платежу споживачам, адже за рахунок

цього збільшується обсяг реалізації, а водночас і прибуток (для стимулювання збуту в умовах високої конкуренції). З іншого боку, в цьому випадку є ризик виникнення додаткових витрат із залучення короткострокових банківських кредитів для компенсації дебіторської заборгованості.

Також одним із важливих напрямів зміцнення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів шляхом проведення реструктуризації активів підприємства; сукупності заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу; перетворенням в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства. В рамках реструктуризації активів використовуються такі заходи: мобілізація прихованих резервів, використання зворотного лізингу, здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у виробничому процесі, оптимізація структури розміщення оборотного капіталу, видів сировини та матеріалів, продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних фондів.

Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Інформація про фінансовий стан підприємства надзвичайно важлива як для керівництва підприємства, так і для інвесторів. Тому заслуговує на увагу проблема щодо інформаційного забезпечення підприємства. Достовірність даних про фінансовий стан підприємства є важливою умовою для прийняття правильних управлінських рішень [3].

Покращити фінансовий стан підприємства можна також, використовуючи економіко-математичні методи. Їхнє застосування підвищує ефективність аналізу за рахунок розширення факторів, які вивчаються, обґрунтування відповідних управлінських рішень щодо вибору оптимального варіанта використання фінансових ресурсів, розкриття резервів ефективності виробництва.

Однією з причин кризового стану вітчизняних підприємств є неналежне виконання фінансовими службами покладених на них функцій, зокрема відсутність гнучкого фінансового планування та аналізу, управління ризиками та несвоєчасне виявлення фінансової нестабільності, як наслідок – фінансова криза.

Висновки. Таким чином, фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Насамперед, на фінансовий стан підприємства позитивно впливає безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Отже, бухгалтерський аутсорсинг дає змогу підприємствам отримати не тільки конкурентні переваги на ринку, а й заощадити кошти на створенні власної бухгалтерської служби. Проте, позитивний ефект від впровадження аутсорсингу виникатиме лише тоді, коли буде взаємна зацікавленість сторін в якісному і ефективному здійсненні результатів послуг, чесність та відкритість один перед одним.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О.В., Городинська Д.М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8(86.) – С. 83–90.
2. Бугай В.З., Омельченко В.М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства // Держава та регіони. – 2008. – № 1. – С. 34–39.
3. Колодізєв О., Нужний К. Теоретичні аспекти управління економічною стійкістю підприємства // Галицький економічний вісник. – 2008. – № 1(16). – С. 53–59.
4. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 92–98.
5. Череп А.В., Кириченко Л.А. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи. – 2008. – № 6. – С. 233–236.

Брязкало О. О.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Скулиш Ю. І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Основна частина. В умовах глобалізаційних процесів, страховий ринок виступає у ролі соціально значимої сфери у фінансовій системі країни. Страхування несе в собі стратегічну мету — задовольняти потреби споживачів у страховому захисті за допомогою страхових організацій, які акумулюють та ефективно використовують фінансові ресурси. В той же час, зібрані кошти виступають у ролі важливого механізму залучення інвестицій в різні сфери економіки країни. У країнах з розвинутою ринковою економікою, до даного питання відносяться досить серйозно. Тому висвітлення актуальних проблем функціонування та з'ясування загальних тенденцій на страховому ринку України є необхідним для його подальшого ефективного розвитку [1, с. 12].

Вивченням питання формування страхового ринку України та перспектив його подальшого розвитку займалися такі науковці, як О. Вірбулевська, В. Базилевич, О. Філонюк, С. Осадець, Р. Пікус, Ю. Скулиш, З. Шелудько та інші.

Мета дослідження полягає в аналізі стану сучасного українського страхового ринку, виявленню проблем та можливостей для його подальшого розвитку.

Високі темпи, але нестабільні тенденції розвитку страхового ринку України, зростання присутності іноземних страховиків (більшість з яких економічно й методологічно потужніші за вітчизняні), значні потенційні можливості цього ринку і необхідність більш повного страхового забезпечення соціально-економічних потреб держави вимагають від керівників вітчизняних страхових організацій обґрунтованих, виважених та ефективних дій щодо врахування різних характеристик страхового ринку його специфіки та особливостей [3, с. 44]. Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків України. Страхові компанії бувають двох типів: «life» – страхові компанії, що здійснюють страхування життя та «non-life» – страхові компанії, що здійснюють страхування видів відмінних від страхування життя. Загальна кількість страхових компаній у 2012 році становила 414, з яких 62 страхові компанії із страхування життя, та 352 страхові компанії, що здійснюють всі види страхування крім страхування життя, у 2013 році загальна кількість страхових компаній скоротилась до 407. У 2014 році страхові компанії із страхування життя скоротились на 5, а страхові компанії «non-Life» на 20, загальна кількість яких склала 382. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 30.06.2016 порівняно з аналогічною датою 2015 року, кількість страхових компаній зменшилася на 31 (таблиця) [2, с. 168].

Таблиця 1

Кількість страхових компаній (станом на кінець року)

	Роки				
	2012	2013	2014	2015	30.06.2016
Загальна кількість СК	414	407	382	361	343
СК «life»	62	62	57	49	45
СК «non-life»	352	345	325	312	298

Джерело: розроблено за даними [2]

Основними ринками страхування в Україні здебільшого є великі промислові

центри центральної та східної України, такі як Київ, Харків, Дніпро, Одеса, Запоріжжя. В свою чергу, низька кількість страховиків у західному регіоні держави пов'язана з відсутністю там великих промислових підприємств та низькою платоспроможністю населення.

Страховання – це досить розгалужена система відносин. Воно структурується за галузями, формами і видами. В сучасному світі традиційно виділяються три напрямки страхування: страхування майна, страхування відповідальності, індивідуальне страхування [1]. Розглянемо ринок страхових послуг у 2015-2016 рр. [6, с. 6].

Обсяг надходжень валових страхових премій у 2016 році збільшився на 2 861,5 млн. грн. (21,3%) у порівнянні з аналогічним періодом 2015 року. В той же час, обсяг чистих страхових премій збільшився на 2 150,8 млн. грн. (19,9%). Чисті страхові премії на кінець першого півріччя 2016 року становили 12 982,0 млн. грн., що становить 79,5% від валових страхових премій, а за цей же період 2015 року становили 10 831,2 млн. грн., або 80,4% від валових страхових премій.

За розміром страхових платежів на душу населення серед країн Східної Європи Україна суттєво відстає. На кінець першого півріччя 2016 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила 91,9% від загальної суми страхових премій, або 15 012,3 млн. грн., а зі страхування життя – лише 8,1% або 1 314,7 млн. грн.

На ринку страхових послуг помітно відчувається недостатність кваліфікованих фахівців страхової справи. Однією з найвагоміших проблем є система правового забезпечення й державного регулювання страхової діяльності, яка потребує удосконалення, так як чинне законодавство України не є логічно завершене. Крім того, немає чіткого бачення стратегічного розвитку вітчизняного ринку страхових послуг та його окремих складових. Формування розвинутого ринку страхових послуг в Україні забезпечить сприятливі умови для ринкової трансформації та стабільний розвиток національної економіки, розвиток світової економіки та міжнародних відносин [5].

Висновки. Отже, з проведений аналіз показує, що рівень страхування в Україні, на даному етапі розвитку, все ще перебуває на етапі становлення і поступового піднесення. Однак, незважаючи на таку велику кількість страховиків, страховий сектор залишається найбільш капіталізованим серед усіх небанківських фінансових ринків. Рівень страхового покриття в розвинутих країнах складає близько 80%, при рівні виплат близько 50%. В Україні ж даний показник станом на 30.09.2015 складає 17,1%. При цьому рівень страхових виплат починаючи з 2007 року знаходиться в межах 25% і за 9 місяців 2015 року склав 22,69%, що є досить прийнятним. Такий низький рівень страхового покриття свідчить, що страхування не використовується належним чином у якості інструменту фінансування ризиків та механізму страхового захисту.

Список використаної літератури:

1. Зоря О.П. Страховий ринок України: стан, проблеми та перспективні напрямки розвитку / О.П. Зоря, С.П. Зоря // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит», 2013. – № 1. – С. 12- 15.
2. Скулиш Ю.І. Вдосконалення механізму фінансування соціальної сфери в Україні – Режим доступу: <http://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/statti/52-vdoskonalennia-mekhanizmu-finansuvannia-sotsialnoi-sfery-v-ukraini>
3. Скулиш Ю.І. Сучасні проблеми та пріоритети бюджетного забезпечення соціальних видатків в Україні – Режим доступу: <http://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/statti/51-suchasni-problemy-ta-priorytety-biudzhethnoho-zabezpechennia-sotsialnykh-vydatkiv-v-ukraini>
4. Вірбулевська О.В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку регіонів України / О.В. Вірбулевська. – Режим доступу: [http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1\(40\)/143.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1(40)/143.pdf)
5. Слободянюк Н.О. Стан страхового ринку України на сучасному етапі, проблеми та перспективи його розвитку / Н.О. Слободянюк, Г.Ю. Прокопчук // Молодий вчений. - 2016. - № 5. - С. 166-170

6. Юхименко В.М. Ринок страхових послуг: світові тенденції та перспективи розвитку в Україні / В.М. Юхименко // Інвестиції: практика та досвід. - 2016. - № 3. - С. 44-48.

7. Волкова В.В. Сучасний стан та подальші перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні [Електронний ресурс] / В.В. Волкова, Н.І. Волкова // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України: електронне наукове видання. - Ірпінь, 2015. - Вип. 2. - С. 1 - 16. - Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e>

Валковська Валерія Владиславівна

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Основний частина. Загальнодержавні витрати на систему охорони здоров'я у 2017 р. становлять майже 57 млрд грн., що на 27% більше порівняно з минулорічними показниками (табл. 1). Ці витрати розподілено в рамках 7 субвенцій, найбільшою за витратами з яких є медична субвенція — 55,5 млрд грн. (на 25% більше, ніж у минулому році). Розмір субвенції на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань становить 500 млн грн. Ці кошти буде направлено на відшкодування вартості 21 міжнародної непатентованої назви лікарських засобів для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу та бронхіальної астми. Перелік міжнародних непатентованих назв лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню, визначено постановою КМУ від 09.11.2016 р. № 863. Незмінними залишилися розміри субвенцій на придбання витратних матеріалів для закладів охорони здоров'я та лікарських засобів для інгаляційної анестезії та на придбання медикаментів та медичних виробів для забезпечення швидкої медичної допомоги — майже 19 та 138 млн грн. відповідно. На 178% порівняно з минулорічним Держбюджетом збільшився розмір субвенції на реформування регіональних систем охорони здоров'я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (International Bank for Reconstruction and Development — IBRD) проекту «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей» і становить 500 млн грн.

Видатки для Міністерства охорони здоров'я України, передбачені Державним бюджетом—2017, становлять 16 млрд грн. З них 5,9 млрд грн.— для здійснення закупівель лікарських засобів через міжнародні організації, що майже на 44% більше порівняно з минулорічними видатками. Видатки за бюджетною програмою «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей» становлять 150 млн грн., що на 353% більше порівняно з минулорічними показниками. На лікування громадян України за кордоном планується витратити стільки ж, скільки у 2016 р., — майже 204 млн грн.

Фінансування бюджетної програми «Проведення епідеміологічного нагляду (спостереження), діяльність лабораторних підрозділів Центру громадського здоров'я та заходи боротьби з епідеміями» становитиме майже 1,5 млрд грн., що практично на 28% більше порівняно з видатками Держбюджету—2016. 380 млн грн. передбачено на будівництво сучасного лікувально-діагностичного комплексу Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит», що на 3,9% менше порівняно з видатками Держбюджету—2016. У поточному році передбачено видатки на підвищення якості променевої терапії при лікуванні онкологічних захворювань (3,4 млн грн.) та запровадження медичної інформаційної системи (20,3 млн грн.) у Національному інституті раку. На його реконструкцію і розширення виділено 124,2 млн грн., що на 8% більше порівняно з минулим роком. Видатки для Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками у цьому році становлять 78,5 млн грн. (на 61,8% більше порівняно з минулорічним Держбюджетом), з них 57,2 млн грн. — на оплату праці.

У 2017 р. на фінансове забезпечення з місцевих бюджетів передаються наступні

заклади охорони здоров'я:

– Державний заклад «Іллічівська басейнова лікарня на водному транспорті Міністерства охорони здоров'я України», Одеська область;

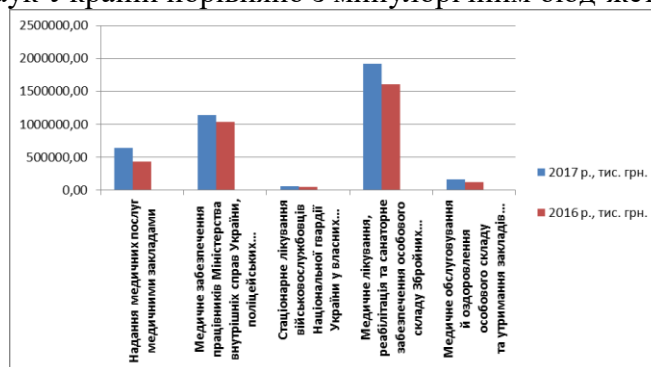
– Державний заклад «Стоматологічна поліклініка Міністерства охорони здоров'я України м. Іллічівськ», Одеська область;

– Державний заклад «Центральна стоматологічна поліклініка Міністерства охорони здоров'я України», м. Київ.

Уряд має забезпечити передачу цих закладів охорони здоров'я з державної власності у комунальну. Видатки для Національної академії медичних наук України у 2017 р. становлять 1,6 млрд грн., що на 14,2% більше порівняно з показниками Держбюджету–2016.

У разі прийняття рішення щодо запровадження у 2017 р. нової моделі фінансового забезпечення системи охорони здоров'я на рівні первинної медичної допомоги Уряд має подати до Верховної Ради України проект закону щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік».

На фінансування медичного обслуговування співробітників державних структур у 2017 р. виділено 4,1 млрд грн., що на 20,5% більше порівняно з минулорічними видатками (табл. 2). При цьому значно збільшено видатки на медичне обслуговування працівників Національної академії наук України порівняно з минулорічним бюджетом — на 59,4%.

Рис1. Фінансування медичного обслуговування співробітників державних структур у 2017 р.

Список використаних джерел:

1. Куценко В. Потенціал охорони здоров'я [Текст] / В. Куценко, Л. Богун // Економіка України. – 2015. - № 3. – С. 61-69.

2. Полозенко, Д. Видатки бюджету на розвиток людського капіталу [Текст] / Д. Поло-зенко // Фінанси України. - 2016. – С. 19.

Волік Марина Олександрівна

студентка ВНЗ «Київського
Університету імені Бориса Грінченка»

Науковий керівник:

Лойко В. В.

д.е.н., професор.

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Основна частина. Одним із головних факторів формування середнього класу є розвиток малого і середнього підприємництва, що гарантує стабільність економіки та підвищення рівня життя громадян. У результаті відкриття власної справи та самозайнятості знижується рівень безробіття та водночас підвищується рівень доходів населення, що сприяє зростанню сукупного попиту та збільшенню обсягу виробництва. Перевагою малого підприємництва є мобільність, швидка адаптація, використання інновацій та новітніх технологій, що надає певні переваги в умовах ринкової економіки.

Мале і середнє підприємництво є провідним сектором ринкової економіки; складає

основу дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; здійснює структурну перебудову економіки, швидку окупність витрат, свободу ринкового вибору; забезпечує насичення ринку споживацькими товарами та послугами повсякденного попиту, реалізацію інновацій, додаткові робочі місця; має високу мобільність, раціональні форми управління; формує новий соціальний прошарок підприємців-власників; сприяє послабленню монополізму, розвитку конкуренції [1, с.143].

Фінанси суб'єктів малого бізнесу мають важливе значення для формування фінансів держави. Виникають різноманітні прямі та зворотні зв'язки між макрорівнем та чисельними мікрорівнями фінансів господарських одиниць. Суб'єкти малого підприємництва сплачують державі та місцевим органам влади податки, у свою чергу, держава надає їм прямі та непрямі субсидії, здійснює непрямі заходи, що сприяють розвитку підприємництва.

За даними Державного комітету статистики України станом на 1.01. 2017 році в Україні налічувалося 1 600 127 суб'єктів господарювання, з яких 698 суб'єктів великого підприємництва, 20550 суб'єктів середнього підприємництва та 1 578 879 суб'єктів малого підприємництва. В структурі суб'єктів господарювання збільшилася питома вага суб'єктів середнього підприємництва з 1,24% від загальної кількості суб'єктів господарювання у 2015 році до 1,29 % від загальної кількості суб'єктів господарювання у 2016 році за рахунок зменшення кількості суб'єктів малого підприємства [2].

Відповідно до чинного законодавства України учасниками господарських відносин можуть бути юридичні та фізичні особи. На початок 2017 року в Україні господарську діяльність здійснювали 364 935 юридичних осіб, з яких 20 189 – середні підприємства і 344 048 – малі підприємства, та 1,235 млн. фізичних осіб-підприємців. Тенденція до кількісного зростання була характерна лише для фізичних осіб-підприємців, які здійснювали свою діяльність у сфері середнього підприємництва. У структурі вітчизняного підприємництва за розміром підприємств станом на 01.01.2017 частка малих підприємств становила 94,3%, середніх – 5,5% та великих – 0,2%.

За даними Державного комітету статистики України у 2016 році основним джерелом інвестування для всіх суб'єктів господарювання залишалися власні кошти, що складало 59,2 % від загального обсягу фінансування в середньому по Україні, кредити й інші зовнішні позики – 16,1 %, кошти з держбюджету і місцевих бюджетів – 6,3 % і 3,2 % відповідно [2].

Що стосується України, то у Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого підприємництва на 2014-2024 роки зазначено, що наразі стан малого підприємництва в Україні має ряд недоліків, що обмежують використання фінансового планування підприємницькими фірмами в Україні, а саме: високий ступінь невизначеності на українському ринку, пов'язаний із триваючими глобальними змінами у всіх сферах громадського життя, їх непередбачуваність; відсутність ефективної нормативно-правової бази у сфері внутрішньофірмового фінансового планування; обмеженість фінансових можливостей для здійснення фінансових розробок у галузі планування в багатьох підприємницьких фірмах [3].

Основними причинами незадовільного рівня планування на малих та середніх підприємствах є: відсутність засобів ідентифікації меж використання планових важелів відповідно до масштабів бізнесу на кожному конкретному підприємстві та брак методик планової роботи, адаптованих до особливостей їх користувачів. Відомо й те, що підприємницькою діяльністю займається велика кількість осіб, які не мають ґрунтовних знань у сфері економіки та менеджменту, які потребують підвищення кваліфікації та перепідготовки, особливо в умовах Євроінтеграції [4].

Висновки. Отже, можна узагальнити, що в будь-якій економіці розвиток малого підприємництва без державної допомоги не представляється можливим. Позитивний досвід розвинутих країн свідчить про те, що держава має на нормативно-правовому рівні

підтримувати і розширювати можливості малого і середнього бізнесу. Разом з тим, оскільки в нашій країні підтримка малих підприємницьких структур здійснюється за регіональними програмами розвитку, то кожній з областей варто розглянути досвід зарубіжних країн і можливості його застосування певних розробок для відповідного регіону, враховуючи його можливості та пріоритетні напрямки розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дивеев-Кириленко О. Р. Проблеми розвитку малого і середнього бізнесу в Україні: монографія /Дивеев-Кириленко О. Р.; М-во освіти і науки України, Терноп. нац. екон. ун-т.— 2-ге вид. випр. і доповн. — Т. :ТНЕУ, 2013. — 255 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Основні показники соціально-економічного розвитку України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 641-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-p>.
4. Лойко Д.М. Креативна концепція навчання при підготовці економістів в умовах інтеграції до ЄС /Д.М. Лойко// Вісник Київського національного університету технологій та дизайну: [зб. наук. праць].– К.: КНУТД, 2015. – № 5 (91)– С. 61-71.

Гаврилович Євген Анатолійович

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основна частина. Оцінка вартості підприємства, його майна відносить відносьється до одного із найскладніших питань фінансів підприємства. Правильна оцінка дозволяє вірно прогнозувати оподаткування, розрахувати співвідношення внесків акціонерів або компенсаційні виплати при виході власника із складу співзасновників. Питання правильного визначення вартості підприємства може стати навіть вирішальним при проведенні фінансової санації підприємства та під час його ліквідації.

Вартість бізнесу – це вартість діючого підприємства або вартість 100% корпоративних прав у діловому підприємстві. Оцінка майна, майнових прав – це процес визначення їх вартості на дату оцінки за процедурою, встановленою нормативно-правовими актами [6, с. 150].

Вартість підприємства відіграє значну роль в управлінні, та є комплексною оцінкою ефективності управління підприємством, та виступає індикатором для власників та управлінського персоналу ефективності прийнятих рішень.

Основними цілями проведення оцінки вартості підприємства є:

- купівля-продаж підприємства цілком або частково;
- купівля-продаж акцій підприємства;
- визначення кредитоспроможності підприємства і застави при кредитуванні;
- страхування;
- визначення бази оподаткування;
- переоцінка основних активів підприємства;
- реструктуризація або ліквідація підприємства;
- додаткова емісія акцій;
- залучення зовнішнього фінансування;
- майнові спори;
- приватизація;
- оптимізація вартісної структури майнового комплексу підприємства;
- формування статутного капіталу підприємства [3, с.44].

Етапами визначення оцінки вартості підприємства є:

- 1) постановка завдання та проведення оцінки вартості підприємства;

- 2) збір та детальний аналіз інформації про оцінюване підприємство;
- 3) аналіз галузі, в якій функціонує підприємство;
- 4) аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства по даним фінансової звітності та управлінського обліку;
- 5) вибір підходів а методів оцінки вартості підприємства;
- 6) розрахунок оцінки вартості;
- 7) оформлення звіту про оцінку вартості підприємства [3, с. 45].

В процесі оцінки вартості підприємств використовується значна кількість методів і способів такої оцінки. Окремі методи мають ряд модифікацій і різновидів, що створює додаткові складності при їх ідентифікації та використанні. У зарубіжній та вітчизняній практиці оцінки вартості майна найбільшого поширення дістали три методичні підходи до оцінки вартості підприємства:

- заснований на оцінці потенційних доходів підприємства;
- майновий (витратний);
- ринковий.

В процесі використання цих підходів розрізняють окремі методи оцінки. Причому жоден з підходів чи методів не має принципових переваг перед іншими. В практичній роботі з оцінки вартості підприємства оцінювач, як правило, застосовує кілька методичних підходів, що найповніше відповідають конкретним умовам, об'єктам та меті оцінки, наявності й достовірності інформаційних джерел для її проведення.

У рамках дохідного підходу виокремлюють два основні методи:

- дисконтування грошових потоків;
- визначення капіталізованої вартості доходів.

Однією з основних проблем, що виникає при використанні дохідного підходу, є прогноз майбутніх доходів. Для розрахунку величини вартості в межах даного підходу важливим є отримання достатньо точних (достовірних та обґрунтованих) даних щодо майбутніх доходів підприємства, що викликає певні ускладнення у практичному застосуванні. Використання даного підходу дозволяє більш повно врахувати цільові значення вартості, узгоджені з показниками економічного і соціального розвитку країни в цілому [1, с.94].

Згідно з майновим підходом вартість підприємства розраховується як сума вартостей усіх активів (основних засобів, запасів, вимог, нематеріальних активів тощо), що складають цілісний майновий комплекс, за мінусом зобов'язань. Основним джерелом інформації за даного підходу є баланс підприємства. У рамках цього підходу розрізняють такі основні методи:

- оцінка за відновною вартістю активів (витратний підхід);
- метод розрахунку чистих активів;
- розрахунок ліквідаційної вартості. Ринковий підхід передбачає розрахунок вартості підприємства на основі результатів його зіставлення з іншими бізнес-аналогами.

Найбільш поширеними методами витратного підходу є метод чистих активів та метод ліквідаційної вартості фірми. Актуальність витратного підходу полягає у можливості оцінити балансову вартість юридичної особи незалежно від прибутковості її діяльності. Це здебільшого зумовлено наявністю достовірної інформації для розрахунків, а також використанням традиційних для вітчизняної економіки витратних методів до оцінки вартості бізнесу. Але з іншого боку, коли діяльність компанії починає «набирати обертів», некоректно використовувати методи оцінювання, що базуються на ретроспективних даних і не враховують перспективи розвитку – майбутній прибуток [4].

Для визначення достовірної вартості будь-якого бізнесу потрібно зібрати та проаналізувати значну кількість інформації. Труднощі полягають у тому, що в Україні склалася така ситуація, що іноді підприємства просто не хочуть надавати оцінювачу всі реальні дані про роботу та діяльність підприємства, а деяка інформація взагалі є комерційною таємницею.

Ще однією проблемою є те, що найчастіше бухгалтерська оцінка активів не співпадає з їх реальною вартістю, у більшості випадків вона є меншою. У таких умовах

необхідна переоцінка всіх активів підприємства. Причому треба зазначити, що до оцінки окремих видів активів (нематеріальні активи, дебіторська заборгованість) необхідний певний окремий підхід. Усе це ще раз підтверджує громіздкість розрахунків та необхідність великої кількості наявної інформації, коштів та кваліфікованих спеціалістів [5, с. 138].

В рамках ринкового підходу найуживанішими вважаються методи:

- зіставлення мультиплікаторів;
- порівняння продажів (транзакцій). Основними джерелами інформації при застосуванні цього підходу є фондові біржі та позабіржові торговельні системи, на яких мають обіг права власності на подібний бізнес, дані фінансової звітності підприємств-аналогів, а також інформація про попередні транзакції з корпоративними правами на той бізнес, який оцінюється [2].

Виходячи з міжнародної практики, оцінювання вартості бізнесу з використанням ринкового підходу часто ототожнюють з оцінюванням вартості акцій компанії. Проте на сучасному етапі, застосовуючи ринковий підхід для оцінювання інвестиційної привабливості компанії, слід використовувати інші показники, в першу чергу ті з них, які можна взяти з агрегованого балансу компанії (боргове навантаження, власний капітал тощо). Наприклад, можна застосовувати інформацію щодо показника відношення вартості компанії-аналогів до показника ефективності їх діяльності (зокрема EBITDA). Володіючи інформацією про аналогічний показник оцінюваної компанії, можна обчислити вартість оцінюваного бізнесу, скоригувавши отримані дані на необхідну норму дохідності. При цьому під час оцінювання слід застосовувати декілька мультиплікаторів (EV/ EBITDA, EV/Sales). Окрім цього, слід робити поправки на значення низки спеціалізованих мультиплікаторів [7, с. 343].

Кожен з зазначених підходів має свої переваги та недоліки. Але використання кожного з них ускладнене в сучасних умовах функціонування вітчизняних підприємств через складність проведення досить точного прогнозування та нестачу інформації для розрахунку необхідних показників.

В Україні у сфері оцінки вартості підприємства існує багато труднощів. В основному оцінка вартості бізнесу проводиться тільки за необхідністю. Це призводить до того, що підприємства не поспішають створювати умови для регулярної, поточної вартісної оцінки бізнесу (реальне відбиття показників у бухгалтерській звітності, ринкова переоцінка активів).

Висновки. Отже, вартість є безальтернативним критерієм управління підприємством, і посилення конкуренції з одночасним розвитком глобальних фондових ринків будуть тільки посилювати процеси впровадження вартісно-орієнтованого управління на підприємствах. Проблематика використання методів оцінки в рамках ринкового підходу зумовлена тим, що в Україні реальні ціни купівлі-продажу підприємств в офіційній статистиці відображаються досить рідко, а фондовий ринок не досить розвинутий. Для оцінки вартості доцільно використовувати дохідний підхід, який ґрунтується на визначенні теперішньої вартості очікуваної вигоди від володіння корпоративними правами підприємства. Вкладення капіталу інвестором у купівлю підприємства передусім є гарантією отримання стабільних доходів.

Список використаних джерел:

1. Дерев'янку Ю. М. Вдосконалення підходів до оцінювання вартості компанії / Ю. М. Дерев'янку, О. А. Лукаш, Л. В. Старченко // Mechanism of Economic Regulation. – 2013. – № 4. – С. 93-99.
2. Єгерев И. А. Стоимость бизнеса: Искусство управления: Учебное пособие. – М.: Дело, – 2003. – 480 с.
3. Калініна О. М. Оцінка вартості підприємства в сучасних умовах / О. М. Калініна, Е. А. Божко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2010. – № 2. – С. 43-50.
4. Круш П. В. Управління вартістю підприємств / П. В. Круш, С. В. Поліщук // Маркетинг в Україні: зб. наук. праць. – 2013. – № 4. – С. 16-19.

5. Матвеева Ю. І. Основні проблеми оцінки вартості підприємств в Україні / Ю. І. Матвеева, Д. В. Лактіонова // Управління розвитком. – 2013. – № 20. – С. 137-138

6. Міокова Г. І. Вартість підприємства та її оцінка / Г. І. Міокова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 22(2). – С. 149-156.

2. Попович Д. В. Особливості застосування основних підходів до оцінювання бізнесу в період кризи / Д. В. Попович // Науковий вісник ЛНТУ України. – 2015. – Вип. 25-1. – С. 338-344.

Данилов Р. В.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Основна частина. Розвиток фінансового ринку загалом, елементом якого є фондовий ринок – важливий компонент ринкових перетворень, що відбуваються у країні. На фондовому ринку формуються попит та пропозиція на середньо- та довгострокові ресурси, він охоплює ринки акцій та облігацій.

Інтегральна функція фондового ринку полягає в перетворенні заощаджень фізичних та юридичних осіб в інвестиції суб'єктів господарської діяльності за допомогою випуску і обігу фондових інструментів – акцій і облігацій підприємств. Її найважливіші складові: мобілізаційна, перерозподільна та інформаційна.

У масштабах національної економіки загальний обсяг інвестиційних ресурсів підпорядковується трьома важливими закономірностями:

– оптимальний обсяг інвестицій становить 20-30% ВВП; якщо він не досягає 20%, настає депресія (згортання інвестиційних галузей, зниження попиту на інвестиції), якщо перевищує 30% – "перегрівання" та її деформація економіки;

– залучені інвестиційні ресурси (особливо іноземні) вливаються в економіку при її зростанні та зменшуються при спаді;

– нестача інвестицій є наслідком спаду економіки, а не його причиною.

Отже, фондовий ринок необхідно визначити не як джерело інвестиційних ресурсів, а як сегмент національного фінансового ринку, що опосередковує (обслуговує) рух певної частини цих ресурсів і є своєрідним індикатором економічної активності, у тому числі попиту на інвестиції та їх пропозиції. Фондовий ринок – це один з каналів просування заощаджень у реальний сектор.

Фондовий ринок як індикатор інвестиційної активності, безумовно, відображає привабливість національної економіки для інвесторів – як вітчизняних, так й іноземних. Проте не слід перебільшувати вплив власне фондового ринку на цю привабливість. Цей вплив обмежений переважно відповідністю перетворення заощаджень в інвестиції у країні загальноновизнаним світовим стандартам. Базові засади інвестиційної привабливості економіки країни перебувають за межами її фондового ринку – в інвестиційному середовищі. Таким чином, можна констатувати, що поняття "інвестиційна привабливість" визначається двома складовими. Перша й основна – конкурентні переваги середовища інвестування, друга – конкурентні переваги, або загальноновизнані стандарти діяльності професійних та всіх інших учасників фондового ринку.

Фінансовий ринок загалом і фондовий ринок зокрема є складною системою, на яку впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Основні чинники впливу на функціонування як фінансового ринку загалом, так і фондового зокрема, такі:

– політична та соціальна стабільність суспільства – що вищий рівень політичної та соціальної стабільності в суспільстві, то більше можливостей для створення масштабного фондового ринку, на якому наявні як внутрішні, так і зовнішні інвестори. І навпаки, що частіше змінюється політична ситуація у країні та нестабільніша соціальна ситуація в суспільстві, то значніша схильність формування у країні фрагментарного фондового ринку з високим рівнем ризику, низьким рівнем захисту прав інвестора, незначного за масштабами та спекулятивного за характером;

– структура власності – визначає систему економічних інтересів у країні й

відповідно попит на цінні папери та структуру ринку. Для ефективного розвитку фінансового ринку необхідно, щоб структура власності у країні мала як власників з великим обсягом капіталу, так і дрібних власників, що сприятиме формуванню оптимальної структури фондового ринку у країні;

- рівень економічної грамотності населення та довіри до фінансових інститутів.

Що вищий рівень економічної грамотності у країні, то більше можливостей отримати для фондового ринку потужного інвестора, яким є домогосподарства;

- фінансова глибина та фінансова структура макроекономіки;

- належність до розвинутого ринку або такого, що формується. Залежно від того, як класифікується ринок, він характеризуватиметься різними значеннями показників. Так, ринки, що формуються, до яких належить й український ринок, характеризується значно меншою насиченістю фінансовими інструментами, вищими ризиками та волатильністю, значно меншими обсягами та ліквідністю;

- регіональна належність ринку. Вплив цього чинника виявляється в тому, що залежно від того, в якому регіоні розташований ринок, його відповідно розглядають і аналізують, порівнюючи з ринками країн, що розміщені поряд. Так, фінансовий ринок загалом та фондовий ринок України доволі часто аналізують, порівнюючи з ринком країн, що входять до Співдружності Незалежних Держав – Російської Федерації, Білорусі, Казахстану та ін. У звітах ПФТС фондовий ринок України порівнюють з аналогічними ринками країн, що входять до групи Frontier Market, а саме: Румунії, Хорватії, Словенії, Болгарії, Литви, Естонії, Словаччини та Латвії;

- світові ціни на енергоносії. На сучасному етапі розвитку світової економіки ціни на енергоносії багато в чому визначають рівень економічного розвитку країн і відповідно по-різному впливають залежно від того, чи належить країна до групи держав, що імпортують енергоносії й відповідно енергетично залежна, чи до групи країн, що експортують енергоносії і відповідно тоді ціни на енергоносії багато в чому визначають можливість створення сприятливих умов для розвитку як народного господарства загалом, так і ринку капіталу зокрема;

- економічна та фінансова політика держави безпосередньо впливає на розвиток фондового ринку і через економічні та адміністративні важелі впливу може як прискорювати, так й уповільнювати розвиток ринку у країні.

Національний фондовий ринок характеризується низьким рівнем капіталізації, що не сприяє виконанню ним основної функції, пов'язаної із задоволенням потреб підприємств та бюджетів різних рівнів у довгострокових фінансових ресурсах і потреб інвесторів у розміщенні ними інвестиційного капіталу.

Така ситуація пов'язана з відсутністю достатньої пропозиції інструментів фондового ринку з прийнятними для інвесторів характеристиками щодо дохідності, ризиковості, ліквідності та захищеності, а також відносно незначним обсягом інвестиційного капіталу.

Слід зазначити, що фондовий ринок в Україні не вирізняється значною різноманітністю цінних паперів, найпоширеніші акції та облигації підприємств. У 2007 р. з'явилися облигації місцевих позик, але їх обсяг був незначним та істотно коливався протягом 2008–2017 рр.: то збільшуючись, то суттєво зменшуючись.

Доволі великі за обсягом випуски інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів, які почали випускати в Україні з 2007 р., і до 2017 р. їх обсяг збільшився у 32 рази.

У 2017 р. зареєстровано випуск акцій корпоративних інвестиційних фондів на суму 6,3 млрд грн, порівняно з 2008 р. обсяг випуску акцій корпоративних інвестиційних фондів збільшився в 42 рази.

Слід зауважити, що незначну частку в обсязі випущених цінних паперів становлять опціони, незважаючи на те що їх емітують тривалий період. Динаміка обсягу випуску опціонів у 2005-2009 рр. мала стійку тенденцію до зростання. Так, у 2006 р. обсяг випуску опціонів був мінімальний – 0,02 млрд грн, у 2009 р. – 0,2 млрд грн, тобто збільшився в 10 разів. Протягом 2010-2015 рр. обсяг випуску опціонів був незначний, а у

2016-2017 рр. емісії опціонів не відбувалосьь.

Оскільки протягом аналізованого періоду обсяг випуску зареєстрованих цінних паперів значно змінився, доцільно якнай докладніше проаналізувати показники динаміки випуску цінних паперів – темпи його зростання

Як засвідчують результати розрахунків, що характеризують динаміку показників випуску цінних паперів, ситуація на фондовому ринку визначається насамперед випуском

акцій. Проте протягом 2008-2017 рр. показники динаміки випуску акцій були нестабільними, темпи зростання випуску акцій постійно коливались. Так, у 2008 р. вони становили 157,2%, у 2009 р. – знизилась до 88,6%. Упродовж 2010 р. виявилось значне погавлення в цьому напрямі – 175,4%. У 2011-2012 рр. темпи випуску акцій знизилась: до 114,9% у 2011 р. та до 92,2% – у 2012 р. У 2013 р. темпи зростання випуску акцій становили 219,3%, у 2014 р. – 40,2%, у 2015 р. – 143,3%, у 2016 р. – 27,1%, у 2017р. – досягли аж 406,3%.

Висновки. Отже, хоча впродовж 2008-2017 рр. обсяг операцій на фондовому ринку значно збільшився, темпи його зростання дещо уповільнились. З огляду на це доходимо висновку, що фондовий ринок насичується цінними паперами, проте реально на ринку в обігу перебуває невелика кількість активів різних емітентів.

Доречно зауважити, що у структурі торгів за видами цінних паперів у 2008-2014 рр. переважали акції та векселі (табл. 2.5). При цьому протягом 2008–2010 рр. частка акцій поступово підвищувалась, і якщо у 2008 р. обсяг торгів акціями становив 43%, то у 2010 р. – 46%. Протягом 2011- 2015 рр. частка акцій у структурі торгів коливалась від 30 до 44%, у 2016 р. зменшилась до 13,39%, у 2017 р. – до 10,20%. Частка векселів поступово зменшилась з 39,0% у 2008 р. до 16,28% у 2016 р. У 2017 р. обсяг торгів векселями становив лише 0,20% загального обсягу торгів.

Список використаних джерел

1. Положення «Про затвердження положення про функціонування фондових бірж» № 1542 від 19.12.2006 / ДКЦПФР // Офіційний вісник України. - 2007. - № 5 (02.02.2007). - С. 186.
2. Закон України «Про Цінні папери та фондовий ринок» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 31, ст.268).
3. Волошина // Актуальні проблеми економіки. - 2006 .- № 9.
4. Міньков В.І. Деякі особливості розвитку фондового ринку України // Фінанси України. - 2005. - № 12. - С. 104 - 115.

Дегтяр Т. М.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Голюк В. Я.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ: СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕГУЛЮВАННЯ

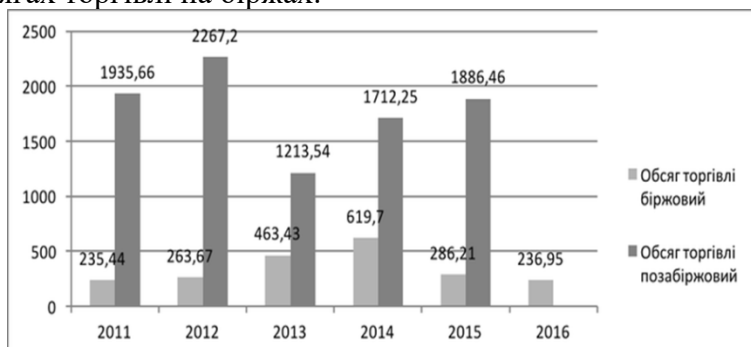
Основна частина. Ринок цінних паперів України на сучасному етапі характеризується динамічним розвитком. З його допомогою здійснюється перерозподіл інвестиційних ресурсів і капіталу з однієї галузі в іншу, тобто відбувається автоматичне регулювання інвестиційних процесів у економіці країни і регіонах. Чим правильніше й

ефективніше працюватиме ринок цінних паперів, тим швидше й інтенсивніше розвиватиметься економіка країни.

Зважаючи на сучасний стан розвитку економіки, виникає потреба в детальному дослідженні та аналізі ринку цінних паперів задля ідентифікації проблем його функціонування та обґрунтування напрямів щодо стимулювання розвитку. Серед вітчизняних науковців, які працюють в цьому напрямі слід виділити Н.Л. Гавкалову, О.Ю. Шутєєву, В.М. Шелудько, В.М. Лютого та інших.

На сьогоднішній день, на жаль, ринок цінних паперів в Україні ще не став інструментом перерозподілу капіталу і поки не сприяє акумуляції коштів, таких необхідних для інвестицій. Це пов'язано з тим, що немає великого прагнення потенційних покупців до придбання вітчизняних цінних паперів через недовіру до них, оскільки в нинішніх умовах зростання заборгованості підприємств, банкрутств не можна виключити можливість зміни фінансового становища навіть успішних підприємств.

Аналіз ринку цінних паперів в Україні засвідчує змінну динаміку його розвитку. Це показують значення обсягів торгівлі в період з 2011 по 2016 роки (рис.). Варто звернути увагу саме на показники біржової торгівлі, адже біржовий ринок вважається найефективнішим і точно відображає зміни в економіці через зміни обсягів торгівлі та курсів цінних паперів. Так політична нестабільність та початок бойових дій у 2014 році викликала низку економічних проблем для України, що знайшло своє відображення в обсягах торгівлі на біржах.

Рис 1. Обсяг торгів на ринку цінних паперів України у 2011-2016 рр., млрд. грн.

Сучасний стан розвитку українського ринку цінних паперів повторює світові історичні тенденції розвитку, і в нинішній час багато в чому залежить від напрямків розвитку міжнародних фондових ринків. Зміни на світових ринках цінних паперів відбуваються надзвичайно швидко та потребують адекватного реагування з боку регуляторних структур. Бурхливий розвиток світового фондового ринку, що супроводжується появою нових фінансових інструментів і технологій у сфері обігу цінних паперів, змушує постійно повертатися до зазначеної теми, здійснюючи моніторинг усіх змін і нововведень на ринку цінних паперів України з метою вироблення більш ефективних рекомендацій щодо поліпшення умов його функціонування й регулювання.

Загальна інформація щодо обігу цінних паперів на організованому ринку. Загальний обсяг торгів на організованому ринку у вересні 2017 року становив 15,4 млрд грн. Обсяги торгів цінними паперами загалом корелюються з активністю торгів з ОВДП.

У вересні 2017 року укладення біржових контрактів відбувалось на 4 фондових біржах. Понад 90% торгів за обсягами відбулись на фондових біржах «Перспектива» та «ПФТС» за рахунок торгів з ОВДП. Найбільша кількість укладених біржових контрактів – на «Українській біржі» (майже 90% всіх контрактів). Організований ринок за структурою торгів у розрізі фінансових інструментів фактично є ринком обігу державних облігацій (98%). Обсяги торгів з іншими цінними паперами залишаються на

мінімальному рівні та складаються в основному з кількох емітентів, попит на цінні папери яких формується обмеженим колом учасників. Залишаються значні обсяги біржових контрактів, укладених на ринку РЕПО. Предметом 95% усіх контрактів, укладених на ринку РЕПО, є державні облігації. В основному операції на ринку РЕПО здійснюють банки.

Таблиця 1.

Цінні папери в реєстрах фондових бірж, вересень 2017р.

Станом на	Акції	Облігації	Інвестиційні сертифікати	Всього	Зміна, %
30.04.2017	11	13	1	25	0%
30.05.2017	11	13	1	25	0%
31.06.2017	11	13	1	25	0%
31.07.2017	11	10	1	22	-12%
31.08.2017	12	10	1	23	4,5%
31.09.2017	12	10	1	23	0%

Джерело: побудовано автором на основі даних НКЦПФР за 2017 рік

Понад 80% торгів на неорганізованому ринку здійснюють ТОП-5 торговців цінними паперами, обсяг угод у яких становить 9,7 млрд грн. На біржовому ринку торгівля акціями формується з емітентів, які переважно є предметом контрактів

інтернет-трейдингу. У вересні 2017 року всі ТОП-10 емітентів, які найбільше торгувалися на фондових біржах, всупереч трендів на позабіржовому ринку, були реальними підприємствами, з яких складаються основні галузі економіки. Проте торги із зазначеними емітентами залишаються дуже незначними, а низька концентрація ліквідності та значна волатильність є причиною відсутності бажання у великих інвесторів формувати свої портфелі з такими активами.

Порівнюючи ціноутворення на акції на біржовому та позабіржовому ринку, можна констатувати, що спред цін на неорганізованому ринку значно ширше, а різниця, починаючи з 50% спреду та більше, фактично зростає в геометричній прогресії. Кількість випусків, що торгуються на неорганізованому ринку, значно більше за ті, що перебувають у біржових списках фондових бірж. Водночас кількість емітентів, за якими спред на позабіржовому ринку перевищує 1000%, тобто ціни на акцію відрізняються у 10 та більше разів.

Висновки. Отже, незважаючи на те, що сучасний фінансовий ринок характеризується певною нестабільністю, ринок цінних паперів протягом останніх років нарощував свій потенціал і демонстрував сталу тенденцію до зростання. Існує необхідність у комплексному вдосконаленні законодавчих норм в частині забезпечення належного й ефективного контролю та нагляду на фондовому ринку, а також вдосконалення захисту прав інвесторів та споживачів фінансових послуг на фондовому ринку. Незначною залишається інтеграція національного фондового ринку до міжнародних ринків капіталу. Безпосередньому виходу українських емітентів на міжнародні ринки капіталу, а також активній участі іноземних інвесторів у національному ринку заважає низка правових, ринкових та технологічних складнощів. Дуже важливим для подальшого розвитку вітчизняного фондового ринку є усунення перепон для його інтеграції до міжнародних ринків та спрощення процесу інвестування нерезидентами.

Список використаних джерел

1. Річний звіт за 2014 рік НКЦПФР «Ринок цінних паперів. Європейський вибір: нові можливості та зростання» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>
2. Ринок цінних паперів: особливості та фінансове забезпечення його функціонування: монографія / Н.Л. Гавкалова, О.Ю. Шутєєва. – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015.
3. Річна звітність Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/activities/annual>

4. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України // Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.03.2013 р. [Електронні ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_docnsf/link1/ME131588.html

5. Кіреєв О.І. Питання функціонування та вдосконалення інфраструктури фондового ринку України: інформаційно-аналітичні матеріали / за ред. О.І. Кіреєва, М.М. Шаповалової та Н.І. Гребеника. – К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2005. – 132 с.

Дембіцька А.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Плетенецька С.М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ФІНАНСОВИЙ СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА, ЙОГО ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Основна частина. У галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їх ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності. Фінансовий аналіз у ринковій економіці є однією з найважливіших функцій управління. Він дозволяє визначити конкурентоспроможність суб'єкта господарювання в ринковій економіці, тобто його фінансову стабільність, платоспроможність і кредитоспроможність; характеризує ступінь використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою, власниками, персоналом й іншими господарюючими суб'єктами. Фінансовий аналіз являє собою глибоке, науково обгрунтоване дослідження економічних відносин і рух ресурсів у єдиному виробничо-торговельному процесі.

Дана проблема досить широко розроблена у вітчизняній і закордонній літературі. Велика увага питанням фінансової стабільності підприємства приділена в роботах Барнгольца С.Б., Баканова М.І., Безруких П.С., Гаврилової В.А., Герчикової І.Н., Зуділіна О.П., Єфімової О.В., Ковальова В.В., Сайфуліна Р.С., Шеремета А.Д. Проблематичні дослідження в галузі аналізу фінансового стану здійснювали українські вчені Андрушак Є.М., Балик І.М., Біленька Н.Б., Верига Ю.А., Литвин Б.М., Мних Є.В., Фаріон І.Д., Шкарабан С.І., Яремчук І.Г. та інші. Серед вітчизняних економістів, що займаються проблемою фінансової стабільності підприємства, можна назвати Г.Г. Кирейцева, С. Терещенко, О.М. Бандурка.

Незважаючи на значний науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків з даної теми, ряд важливих проблем організації та методики аналізу фінансового стану підприємств вимагають подальших досліджень, глибокого вивчення і формування нових підходів та напрямів покращення.

Метою роботи є проведення аналізу фінансового стану підприємства, його оцінці та пошуку шляхів його покращення з проведенням практичних розрахунків.

Будь-якому підприємству для успішного існування необхідні певні ресурси. До ресурсів підприємства належать: фінансові ресурси (грошові кошти); грошові нагромадження і доходи, які створюються в процесі розподілу і перерозподілу валового національного продукту і національного доходу й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб; трудові ресурси; матеріальні ресурси (засоби та предмети праці); нематеріальні ресурси; природні ресурси; інформаційні ресурси тощо.

Головна роль належить фінансовим ресурсам, оскільки це єдиний вид ресурсів, який трансформується безпосередньо і з мінімальним лагом у будь-який інший вид

ресурсів. Фінансові ресурси – це кошти, які є в розпорядженні підприємства. Тому ефективність управління саме фінансовими ресурсами являтиметься оптимізацією ресурсного потенціалу підприємства. Кількість, склад, структура фінансових ресурсів визначаються галузевою протилежністю, організаційно-правовою формою, обсягом виробництва, його ефективністю тощо.

Основними завдання фінансового аналізу є:

- загальне оцінювання фінансового стану підприємства (фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність, рентабельність, грошові потоки, ефективність використання капіталу, забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, кредитоспроможність підприємства, ліверидж, оцінювання позицій підприємства на фінансову ринку та кількісне оцінювання його конкурентоспроможності);

- виявлення змін у фінансовому стані в просторі і часі, виявлення основних факторів, що спричинили зміни у фінансовому стані;

- прогноз основних тенденцій у фінансовому стані.

Перехід України до ринкової економіки виявив, що якісно змінилися зв'язки між суб'єктами господарської діяльності та вимоги до бухгалтерської звітності, з'явилися нові користувачі фінансово-економічної інформації (зовнішні і внутрішні). Зовнішні користувачі інформації залежно від фінансової зацікавленості поділяються на користувачів:

- з прямою фінансовою зацікавленістю: дійсні інвестори, потенційні інвестори, кредитуючі банки;

- з побічною фінансовою зацікавленістю: податкові органи, банки що їх обслуговують, страхові компанії, замовники, профспілки;

- без фінансової зацікавленості: органи статистики, арбітраж, аудиторські фірми.

Внутрішніми користувачами інформації є управлінський персонал підприємства.

Фінансовий аналіз на підприємстві здійснюється за такими напрямками: аналіз фінансового стану; аналіз фінансових результатів діяльності; аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Задовільний фінансовий стан підприємства означає його стійку платоспроможність, достатню забезпеченість власними оборотними засобами та ефективне їх використання з господарською доцільністю, чітку організацію розрахунків, наявність стабільної фінансової бази.

Незадовільний фінансовий стан підприємства характеризується неефективним розміщенням засобів їх незадовільною платіжною готовністю, простроченою заборгованістю перед бюджетом, постачальниками і банком, нестабільною базою в зв'язку з несприятливими тенденціями у виробництві, неправильно вибраною стратегією розвитку тощо.

Об'єктивний аналіз фінансового стану дає змогу своєчасно оцінити рівень забезпеченості виробничої, комерційної та інших видів діяльності підприємства фінансовими ресурсами, задіяти важелі їх доцільного та ефективного розміщення і використання.

Фінансовий стан підприємства необхідно аналізувати з позицій короткострокової, і довгострокової перспектив, тому що критерії його оцінки можуть бути різноманітні, стан фінансів підприємства характеризується розміщенням його засобів і джерела їх формування, аналіз фінансового стану проводиться з метою встановлення, наскільки ефективно використовуються фінансові ресурси, що знаходяться в розпорядженні підприємства.

Фінансову ефективність роботи підприємства відбивають: заможність власними оборотними коштами і їхня цілість, стан нормованих запасів товарно-матеріальних

цінностей, стан і динаміка дебіторської і кредиторської заборгованості, оборотність оборотних коштів, матеріальне забезпечення банківських кредитів, платоспроможність.

Список використаних джерел

1. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: «ХайТек Прес», 2008. — 336 с
2. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 392 с.
3. Швиданенко Г. О. Сучасні технології діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія / Швиданенко Г. О., Олесю О. І. — К. : КНЕУ, 2002. — 192 с.

Дзядевич Л. В.

студент ВНЗ «Київського Університету імені Бориса Грінченка»

Науковий керівник:

Лойко В.В.

д.е.н., професор

Київський університет імені Бориса Грінченка

ТЕНДЕНЦІЇ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

Основна частина. Стабільний розвиток кожної держави взаємопов'язаний із розвитком світового господарства. Провідною тенденцією розвитку України як незалежної та самостійної держави є входження до глобального соціально – економічного, що має суттєвий вплив як на економічну ситуацію в державі, так і на суспільство в цілому. Глобалізація – це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні — перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі [1]. Механізм дії глобалізаційних процесів полягає в поглибленні взаємодії національних фінансових систем, який за останні 5 років набув міжконтинентальних масштабів. Оскільки фінансова глобалізація – це процес формування міжнародного ринку фінансових активів на основі зростання обсягів транскордонного руху капіталів, її сьогоденний розвиток також можна розглядати з точки зору інтересів державного та приватного секторів. Якщо останній зацікавлений в діяльності на міжнародному фінансовому ринку завдяки можливості отримати певні економічні вигоди – диверсифікувати ризики, знизити вартість ресурсів, вийти на новий ринок, то уряд – у забезпеченні добробуту населення та економічного зростання країни шляхом створення сприятливих умов для ведення бізнесу; фінансова глобалізація перебуває в площині зовнішньополітичних відносин та є однією з детермінантів політичних інтеграційних процесів [2, с. 418]. На сьогодні глобалізація охоплює майже всі сфери життя людини, та її вплив стає дедалі помітнішим. Сучасний стан України характеризується невідповідністю її економіки до високоефективних форм зовнішньоекономічного та міжнародного співробітництва.

Значна девальвація національної валюти протягом 2014-2015 років та початку 2016 року (національна валюта девальвувала з 8 до 27 гривень за долар США) призвела до зростання тієї частини боргу, яка номінована в іноземній валюті, та відповідних платежів за ним. Зростання державного та гарантованого державою зовнішнього та внутрішнього боргів простежується упродовж вже декількох останніх років, її визначають високі валютні ризики зовнішньої заборгованості, нестабільна ситуація з рефінансуванням боргів попередніх років, а також тиск боргових виплат на державні фінанси. Ці процеси посилюють ризики залежності України від іноземного фінансування. Нестабільна політична та економічна ситуація в країні все більше сприяє виведенню іноземних капіталів та відтоку інвестицій, що уповільнює інтеграційний рух України до світової фінансової системи. В ситуації, що склалась в державі

навколо боргового навантаження, особливо гостро постає питання вдосконалення боргової політики. Так згідно «Стратегічного плану діяльності Міністерства фінансів України на 2015 бюджетний рік та два бюджетних періоди, що настають за плановим (2016–2017 роки)» серед основних пріоритетів держави в борговій політиці виділено наступні: удосконалення системи управління державним боргом; ефективна реалізація національних інтересів на міжнародній арені; якісне управління зобов'язаннями та підтримка кредитного рейтингу країни; забезпечення ефективності використання інвестиційних коштів бюджету; залучення позик, фінансових ресурсів, спільних з МФО на впровадження інвестиційних та інфраструктурних проєктів, в т.ч. для економічної реабілітації та відновлення Донецької та Луганської областей [3].

Соціальна трансформація сучасного українського суспільства передбачає зміни не тільки в економічній сфері, але й у формуванні світоглядних орієнтирів. Поняття «трансформація» відображає певний момент у розвитку суцього, що характеризується переходом від накопичення певних ознак нового до руйнування старих засад, становленням якісно нового стану предмета [4, с. 6].

Зважаючи на політичний стан, зумовлений військовим конфліктом, що почався у 2014 році та наразі продовжується, українська суспільна думка кардинально змінилась – національна самоідентифікація досягла свого піку. Як показало дослідження 76 % української молоді важчає себе патріотами та схиляються до етноцентризму, і лише 24 % - громадянами світу. На даний момент більшій частині населення ідея космополітизму здається абсурдною. Наразі українське суспільство вважає цю ідею нездійсненною, принаймні у найближчі 10 років (за даними соціологічного опитування). Також помітно підвищився рівень ксенофобії. Кількість людей, які серйозно постраждали від расизму, в тому числі й загиблих, стрімко зростає. Це явище є достатньо небезпечним, тому що воно може створити країні багато проблем з міжнародними організаціями, що в свою чергу вплине на імідж країни у світі. Помітною стала ненависть саме до росіян. До того ж нетерпимість може легко стати причиною змін моральних принципів населення країни, зважаючи на те, що цей процес охоплює більшу частину населення. При чому зміни в основному більш негативні, ніж позитивні. Ксенофобія часто стає причиною масових заворушень, а іноді стає навіть причиною для війни, до того ж вона може призвести й до міжрелігійної ворожнечі. Варто згадати, що війна, яка йде зараз на сході України, частково спричинена ксенофобією до україномовних націоналістів, і також це одна з причин чому вона не закінчилась. Якщо говорити про політику, і ксенофобію, то останнє може загрожувати політичній стабільності. В наш час, коли ситуація в Україні дуже напружена, є необхідність контролювати нетерпимість, і мінімізувати її. Ксенофобія є однією з найбільших загроз входження України до світової спільноти.

Міжнародний тероризм належить до найбільш небезпечних і важко прогнозованих явищ, вирізняється особливим динамізмом і багатоплановістю, а також здатністю до адаптації й модернізації в умовах основних цивілізаційних тенденцій сучасності – глобалізації та інформатизації. Так, одним із загрозливих проявів міжнародного тероризму стає інформаційний тероризм, в основі якого – маніпуляція свідомістю мас, розповсюдження інформаційно-емоційного ефекту, на який розраховано більшість терористичних актів, залучення прихильників серед членів суспільства, вплив на владні структури, які приймають політичні рішення [5]. Сьогодні існує проблема протидії актам інформаційного тероризму. Тому першочерговим завданням для України є цілеспрямована робота з гармонізації та вдосконалення законодавства у сфері інформаційної безпеки держави. Всі ці фактори віддаляють Україну від глобального соціально-економічного простору, і фактично, зупиняють процес розвитку. Україна відчула вплив глобалізації вже з перших років незалежності, коли її економіка та суспільна сфера стали відкритими для світу. З одного боку, її шанси скористатися перевагами глобалізації зростають, але з іншого – вона стає більш відкритою для нових глобалізаційних загроз. До них Україна, як молода держава, не підготовлена й найчастіше – від них не захищена. Останнім часом спостерігається залежність нашої держави від іноземних інвестицій та інших капіталовкладень. Нестабільна ситуація в країні не

дозволяє розвиватися стабільно та унеможливує процес інтеграції до світового фінансового ринку. Українське населення стоїть тільки на початку шляху трансформації. Масова ксенофобія і расизм все більше віддаляють українське суспільство від загально світових норм і культурних цінностей. Для подолання вищеперерахованих проблем знадобиться не одне десятиріччя. Для покращення соціальної та економічної сфер суспільства, що трансформується, Україні необхідно комплексно оптимізувати всі структури з виробленням єдиної концепції розвитку, яка буде враховувати світові тенденції.

Список використаних джерел

1. Глобалізація [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>
2. Рак Р.В. Фінансова система України в контексті глобалізації міжнародної фінансово - економічної співпраці / Р.В.Рак//Актуальні проблеми економіки . – 2014. – №9(159). – С.417-422
3. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України//[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
4. Геєц В. Либерально-демократические основы: курс на модернизацию Украины / В. Геєц // Экономика Украины. – 2010. – №3. – С. 6.
5. Глазов О. В. Міжнародний інформаційний тероризм в контексті загроз національній безпеці України / О. В. Глазов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/197-185-15.pdf>.

Доля Т.О.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Грушко В. І.

доктор економічних наук,
завідувач кафедри національної економіки та
фінансів

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ

Основна частина. Державний борг виступає важливою складовою ринкової економіки. За умови ефективного використання залучені кошти можуть стати позитивним чинником економічного зростання, але в іншому випадку збільшення заборгованості призводить до фінансової кризи, порушення макроекономічної стабільності. В економіці України державний борг все більше набуває характеру не лише фінансової, але і соціально-політичної проблеми. Розв'язання проблеми обслуговування державного боргу є одним із ключових факторів економічної стабільності в країні, адже від характеру врегулювання боргової проблеми значною мірою залежить бюджетна дієздатність держави. Необхідність комплексного вивчення механізму управління державним боргом і розробки ефективної стратегії боргової політики України зумовили вибір теми дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати основні тенденції і особливості управління державним боргом в Україні.

Державний борг – це загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх прийнятих та непогашених боргових зобов'язань держави, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають в дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язання, що виникають на підставі законодавства або договору.

За умовами залучення коштів розрізняють внутрішній та зовнішній борг. Внутрішній державний борг — це сукупність зобов'язань держави перед своїми громадянами (резидентами), які придбали за готівку державні цінні папери (внутрішні державні облігації) або надали державі кредити в тій чи іншій формі. Зовнішній

державний борг - сукупність боргових зобов'язань держави, що виникли в результаті запозичень держави на зовнішньому ринку. За валютою залучення державний борг поділяється на борг у національній та іноземній валюті.

Управління державним боргом визначається як сукупність заходів держави пов'язаних з випуском та погашенням державних боргових зобов'язань, визначенням ставок процентів та виплатою доходу по державних цінних паперах, встановлення ліміту боргу, підтриманням курсу державних зобов'язань, визначенням умов випуску нових державних цінних паперів.

Обслуговування державного боргу – це комплекс заходів з погашення позик, виплати процентів по них, уточнення і зміни умов погашення випущених позик.

Проблема управління державним боргом полягає в забезпеченні платоспроможності держави, реальних джерел його погашення. Управління державною заборгованістю є одним із ключових факторів забезпечення макроекономічної стабільності в державі. Від характеру врегулювання боргової проблеми залежать бюджетна дієздатність країни, стан її валютних резервів, а відповідно, і стабільність національної валюти, рівень відсоткових ставок, інвестиційний клімат, характер поведінки всіх сегментів фінансового ринку. До основних методів управління державним боргом відносять:

1) пролонгацію боргу, тобто форму добровільної згоди кредиторів на відстрочення виплат за зобов'язаннями боржника;

2) анулювання частини боргу, тобто відмову уряду від погашення боргу;

3) викуп боргу з дисконтом на вторинному ринку;

4) обмін боргу на акції національних підприємств чи національну валюту;

5) тимчасовий мораторій на виплату відсотків або частини основного боргу;

6) конверсію боргу, тобто зміну початкових умов державної позики, зокрема зміну строків позики, часу виплати, способу погашення позики, а найчастіше – зміну величини позикового відсотка (зміну дохідності позик);

7) консолідацію боргу, тобто зміну умов позики щодо часу її чинності (тривалості) з можливою зміною величини позикового відсотка;

8) реструктуризацію зовнішнього боргу, що проводиться у рамках Паризького клубу офіційних кредиторів (реструктуризація міжурядових позик і позик, гарантованих урядом) та Лондонського клубу приватних кредиторів (реструктуризація комерційного боргу); борг перед МВФ і Світовим банком реструктуризації не підлягає.

Сучасні тенденції боргової політики України. Граничний обсяг державного боргу визначається за ст. 18 Бюджетного кодексу України, в якій зазначено, що величина суми боргу не має перевищувати 60% фактичного річного ВВП України. У разі перевищення граничної величини боргу Кабінет Міністрів України зобов'язаний вжити термінових заходів з метою зменшення суми державного боргу до встановленої величини і нижче.

Поточна економічна ситуація в Україні характеризується вагомим зростанням боргового навантаження, що виступає одним з базових факторів гальмування розвитку економіки країни. Загальна сума державного та гарантованого державою боргу України на кінець грудня 2016 року становила 70,97 млрд доларів, що на 5,47 млрд доларів більше від показника на початок року. У порівнянні з 2015 роком, цей показник збільшився на 8,3%. Державний зовнішній борг становив 980,19 млрд грн, а Державний внутрішній борг — 670,65 млрд. грн.

Основними причинами зростання обсягу державного боргу України за останні роки є такі:

– політична криза, анексія АР Крим та тривалий військовий конфлікт на сході країни;

– глибока економічна рецесія, викликана перегрупуванням економічних зав'язків з міжнародними партнерами та руйнуванням інфраструктури й промислових об'єктів на частині території країни;

– фінансування за рахунок державних запозичень дефіциту державного бюджету, зростання якого обумовлене значною мірою збільшенням видатків на оборону та обслуговування державного боргу;

– необхідність потужної державної підтримки державних підприємств та банків.

До недоліків стратегічного управління внутрішнього державного боргу слід віднести зростання внутрішньої короткотермінової заборгованості та відповідно збільшення видатків з бюджету на обслуговування боргу; мало місце фінансування за рахунок залучених коштів неефективних поточних видатків бюджету, що зумовило створення специфічної фінансової піраміди на ринку державних цінних паперів. До проблем безпосереднього обслуговування боргу відносяться також непрозорість і закритість ринку та встановлення цін на аукціонах без врахування реального попиту та пропозиції. Нестабільність політичної та економічної ситуації в Україні, а звідси і її низький кредитний рейтинг, обмежують вибір кредиторів і умов надання коштів. Таким чином, залучені Україною позики вирізняються своєю короткостроковістю та високим рівнем процентних ставок.

Україна дотримується поміркованої політики управління державним боргом, головною особливістю якої є зниження ризиків запозичень шляхом збільшення термінів та зниження вартості обслуговування. На сьогодні найбільш використовується модель залучення та використання фінансових коштів, що надходять до України з-за кордону, визначається урядовою стратегією максимального збільшення обсягів фінансових надходжень від зарубіжних джерел, включаючи міжнародні фінансові організації. В Україні з усіх способів можливого використання залучених ресурсів значного поширення набув найменш ефективний спосіб – нові запозичення спрямовуються на фінансування поточних витрат бюджету, включаючи і обслуговування існуючого зовнішнього боргу. Тому Україні важко розраховувати на ті джерела фінансування, якими зазвичай користуються країни для обслуговування зовнішнього боргу.

Крім проблем мобілізації ресурсів для обслуговування державного боргу, сьогодні в Україні гостро постає проблема відвернення зростання бюджетних видатків на обслуговування зовнішнього боргу внаслідок знецінення національної валюти. Девальвація збільшує частку доходів держави, виплачувану іноземцям у вигляді основної суми і процентів за державним боргом.

Напрями модернізації механізму управління державним боргом в Україні. На основі аналізу управління державного боргу України можна виділити основні цілі щодо його модернізації: економічні цілі – це мінімізація вартості зовнішніх запозичень, які залучаються, покращання умов рефінансування і, (або) переоформлення заборгованості, зниження загальних витрат по обслуговуванню зовнішнього боргу, підвищення ефективності використання залучених ресурсів; політичні цілі управління державним боргом полягають у підтримці стабільності функціонування політичної системи; соціальні цілі – це своєчасне фінансування соціальних програм, забезпечення соціальної стабільності та соціальної справедливості.

Забезпечення стабільної і науково обґрунтованої правової бази є головною передумовою регулювання та зменшення державної заборгованості. Забезпечення оптимальних розмірів державної заборгованості можливе шляхом законодавчого встановлення відповідних розмірів внутрішнього та зовнішнього боргу на певну дату відносно макроекономічних показників; вдосконалення системи управління та обслуговування державного боргу через подовження терміну обороту боргових зобов'язань та реструктуризації боргу; встановлення ліміту бюджетного дефіциту на рівні обсягу державних інвестицій.

Держава повинна скористатися своїм законним правом на емісійний дохід. З огляду на це, нагальних змін потребує механізм направлення емітованих коштів: вони мають надходити переважно до бюджету у формі безпроцентних кредитів. Застосування прямих кредитів Національного банку значно розвантажить видаткову частину державного бюджету. Для уникнення інфляційних наслідків при здійсненні грошової емісії необхідно створити чіткий механізм її каналізування. Через систему інвестиційних

рахунків емітовані кошти мають направлятися виключно на фінансування інвестиційних та інноваційних проєктів, передбачених у бюджеті. Якщо ці кошти не потраплять на валютний або споживчий ринки, то такі заходи сприятимуть повнішому завантаженню підприємств - виробників інвестиційних проєктів, а зростання цін не відбудеться.

Одним з механізмів стримування наростання боргових виплат є посилення валютного регулювання. Підстави для купівлі іноземної валюти доцільно обмежити виключно потребами проведення поточних операцій із зарубіжними партнерами. Слід також створити перешкоди для нелегального вивезення з України іноземної валюти.

Щоб послабити борговий тиск на бюджет і платіжний баланс, а також створити умови для економічного зростання, Україна повинна добиватися укладання з кредиторами угод про реструктуризацію боргу на умовах зменшення боргових виплат і обміну боргових зобов'язань держави на майнові активи.

Доцільно враховувати багатий світовий досвід щодо врегулювання зовнішньої заборгованості. Для врегулювання боргових проблем країн, переобтяжених зовнішнім боргом, світовою практикою напрацьовано багато схем, які передбачають зменшення боргового тягаря: до вартості боргових зобов'язань застосовуються спеціальні знижки, що враховують котирування цінних паперів на вторинному ринку. Такий підхід дає переваги для обох сторін: держава-боржниця викуповує свій борг із знижкою, а кредитор одержує матеріальні або фінансові активи, вартість яких перевищує ринкову вартість боргових зобов'язань.

Одним з методів зниження боргового навантаження є викуп боргових зобов'язань держави на вторинному ринку, з дисконтом за іноземну валюту. Для цього можуть використовуватися як офіційні валютні резерви країни, так і кредити міжнародних фінансових організацій.

Висновки. Отже, на сьогодні в Україні питання державного боргу є досить актуальним і важливим у розв'язанні. Незбалансованість державного бюджету України, дефіцитність торговельного балансу, невважена політика державного запозичення вкрай загострили проблему державного боргу. Вирішення проблеми заборгованості потребує в законодавчому порядку відображення таких заходів: обґрунтування нової державної заборгованості, розробка прозорих та переконливих критеріїв надання державних гарантій, встановлення оптимальних розмірів внутрішнього та зовнішнього державного боргу, вдосконалення системи управління та обслуговування державного боргу.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

2. Вахненко Т. Концептуальні засади управління зовнішнім національним боргом України / Т. Вахненко // Економіка України. – 2017. – № 1. – С. 14-24.

3. Макаренко Є.В. Механізм реалізації боргової політики держави / Є.В. Макаренко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. – № 7-8. – С. 100-106.

4. Омельчук С. Стан ринку боргових зобов'язань в Україні / С. Омельчук // Економіст. – 2017. – № 1. – С. 32-36.

5. Плікус І. Теоретико-методологічні основи формування фінансової системи держави / І. Плікус // Регіональна економіка. – 2015. – № 3. – С. 44-54.

6. Семчик О.О. Фінансова діяльність держави на сучасному етапі / О.О. Семчик // Наше право. – 2015. – №4. – С. 106-110.

Єсіпенко Л. І.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Лойко В. В.

доктор економічних наук, доцент

Основна частина. В умовах нестабільності, велика кількість підприємств як в Україні, так і в світі перебуває у стані банкрутства чи на порозі кризового стану. Тому необхідно постійно проводити моніторинг економічного та фінансового стану підприємства, а також здійснювати діагностику банкрутства суб'єктів господарювання, для того, щоб запобігти виникненню кризової ситуації на підприємстві.

Дослідження проблеми прогнозування банкрутства українських підприємств проводилися багатьма науковцями серед яких А. Е. Волосович, А. Недряно, Г. Пеніна, О. Аксьонова, Ю. Коваленко. Питаннями оцінки ймовірності банкрутства підприємства займалися такі вчені, як Е. Альтман, Р. Ліс, Тафлер, Спрингейт, Г. Давидова та А. Беліков, Р. Сайфулін та Г. Кадиков, О. Терещенко та ін.

Банкрутство — це фінансова неспроможність підприємства, що призводить до припинення виплат за борговими зобов'язаннями. Банкрутством є визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у законодавчому порядку грошові вимоги кредиторів через застосування ліквідаційної процедури.

Причинами банкрутства можуть бути невраховані підприємством існуючі ризики, які можна об'єднати в наступні групи:

- недостатність інноваційного потенціалу. Серйозна загроза для майбутньої діяльності підприємства це інноваційний потенціал, який не розвивається та не вдосконалюється;
- втрата фінансової стійкості. Перевищення кредиторської заборгованості підприємства над його активами свідчить на дисбаланс фінансової стабільності підприємства;
- зменшення капіталу. Відбувається через дисбаланс фінансової стабільності підприємства, завдає великі збитки, тобто пасиви перевищують активи підприємства;
- криза ліквідності. Через отримані великі збитки, втрата спроможності погашати свої кредиторські зобов'язання підприємству загрожує криза його ліквідних активів;
- зниження рівня економічної безпеки. Зниження рівня економічної безпеки, особливо рівня фінансової її складової, за короткий термін часу може привести підприємство до стану банкрутства.

Для запобігання банкрутства підприємства доцільно проводити постійний моніторинг фінансового стану та діагностику. Моніторинг та діагностика є складовими антикризової стратегії запобігання банкрутству підприємства [1]. Діагностика банкрутства підприємства — це система цілеспрямованого фінансового аналізу для знаходження параметрів кризового розвитку підприємства. Метою діагностики є встановлення діагнозу об'єкта досліджень, підготовка інформації про фінансовий стан підприємства на момент завершення дослідження та подання рекомендацій щодо розробки та впровадження необхідної антикризової політики.

Діагностика стану банкрутства підприємства здійснюється за допомогою проведення комплексного аналізу його фінансово-господарської діяльності, який в свою чергу поділяється на внутрішній та зовнішній. До внутрішнього аналізу доцільно віднести: SWOT – аналіз, метод конкурентних переваг, аналіз виробничого та кадрового потенціалу, визначення рівня економічної безпеки та аналіз її складових, аналіз власних та додаткових джерел фінансування, аналіз інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства, комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за певний період.

Після проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства визначають глибину кризового стану підприємства та рівня загрози виникнення банкрутства за різними методиками. Для цього проводять такі заходи, як:

1. Виявляють ознаки кризи та проводять експрес-оцінку загрози банкрутства підприємства. Фінансову кризу на підприємстві характеризують за допомогою 3-х параметрів: джерела походження кризи, вид цієї кризи та стадія її розвитку.

Правильно встановлені причинні наслідки кризи допоможуть правильно встановити діагноз фінансової неспроможності підприємства та підібрати найбільш ефективні заходи фінансової санації. Мета експрес-діагностики полягає в ранньому виявленні ознак кризового розвитку підприємства та попередній оцінці масштабів кризового стану.

2. Проводять фундаментальний аналіз кризових явищ та загроз банкрутства підприємства. Ретельна діагностика банкрутства являє собою систему оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства, яку проводять на засадах проведення комплексного фундаментального аналізу, під час якого використовують спеціальні методи оцінки впливу окремих фактів на кризовий стан підприємства. Під час проведення такого аналізу застосовують повний комплексний аналіз фінансових коефіцієнтів на основі різних закордонних моделей та методик, таких як: модель Спрінгейта, побудовану на принципах вивчення впливу 9-ти фінансових показників; 5-ти-факторна модель Альтмана: «Розрахунок Z-показника» (інтегральний показник рівня загрози банкрутства); система показників В. Бівера, що являє собою вивчення трендів показників, модель О.О. Терещенка [2, с. 108].

Проте, на практиці, під час застосування в Україні цих моделей виникають некоректні ситуації, так як ці моделі не враховують галузеві особливості розвитку підприємств та тих форм організації бізнесу, які притаманні їм. Для більш достовірної оцінки ймовірності банкрутства у вітчизняній практиці застосовують систему коефіцієнтів та показників, що поєднанні в 4-ри групи: показники, які досліджують платоспроможність підприємства, його ділову активність, рентабельність і ліквідність. Часто застосовують балансовий метод оцінки фінансового стану та загрози банкрутства – «Модель В. В. Ковальова» [3, с. 392].

3. Прогнозують наслідки, які спричиняють виникнення ситуацій банкрутства на підприємстві.

4. Виявляють можливі шляхи виходу підприємства з кризи.

Розробка та впровадження системи антикризового управління надає можливість вітчизняному підприємству зберігати стійке фінансове положення та виробляти продукцію, яка є конкурентоспроможною як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках. В умовах нестабільного зовнішнього середовища антикризове управління зменшить ймовірність настання банкрутства та збільшить шанси підприємства на фінансову стабільність. Підвищення інноваційної активності вітчизняних підприємств у виробництві сучасної конкурентоздатної продукції із застосуванням всіх видів інновацій збільшить їх шанси на збереження власної конкурентоспроможності та зменшить ймовірність настання банкрутства.

Висновки. З вищенаведеного, можна зробити висновки, що фінансова криза на підприємстві це сигналізатор загрози появи банкрутства, що змушує підприємство вживати термінових заходів, для того, щоб відновити платоспроможність, ліквідність та досягти необхідної фінансової рівноваги.

Список використаних джерел

1. Лойко, Д.М. Антикризова стратегія підприємства в контексті економічної безпеки /Д.М. Лойко, М.В. Первая// Україна – Българія - Європейськи Сьюз: сьвременно сьстояние и перспективи»: сборник с доклади от международна научна конференция. Том 2, Варна – Херсон: Издательство «Наука и икономика», 2013. — С.142-147.

2. Нестеренко, О.М. Методичні підходи до діагностики банкрутства підприємства, передумови та проблеми їх практичного застосування / Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2017. – Вип. 1 (25). – с. 100 – 110.

3. Чібісова І. В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств / І. В. Чібісова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2012. - Вип. 22(2). - с. 389 –394.

Жук Ю. А.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

ЯКИЙ РІВЕНЬ ОПОДАТКУВАННЯ ЕКОНОМІКИ Є ОПТИМАЛЬНИМ?

Основна частина. Однією з найгостріших є проблема надмірного податкового навантаження та визначення оптимального рівня оподаткування, який би забезпечував стабільні та достатні надходження у Державний бюджет України, а, з іншого боку, не ліквідував би стимулів до активізації підприємницької діяльності та розвитку національної економіки в цілому. Крім цього, проблема оподаткування є актуальною не лише в Україні, а й поза її межами. Тому важливо розуміти, які саме чинники впливають на рівень оподаткування, та який рівень оподаткування є оптимальним.

Мета даного дослідження є опанувати сутність податкового тягара та віднайти балансове співвідношення між можливостями держави з погляду забезпечення її фінансовими ресурсами через податковий механізм та досягненням пріоритетних соціально-економічних цілей за певних умов розвитку країни, адже здійснюючи регулювання економіки через податки, держава шляхом зменшення (збільшення) маси податкових надходжень, зміни ставок податків і форм оподаткування, надання податкових пільг може сприяти створенню умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, стимулювати інвестиційну, інноваційну і підприємницьку активність.

Податкова політика держави є складовою частиною економічної політики, яка базується на сукупності юридичних актів, що встановлюють види податків, зборів та обов'язкових платежів, а також порядок їх стягнення та регулювання. Держава самостійно проводить податкову політику, виходячи із завдань соціально-економічного розвитку.

Оптимальний розмір податкового тягара (рівень оподаткування) – центральна макроекономічна проблема будь-якої держави. На мікрорівні під податковим навантаженням розуміють вартісний вираз усієї сукупності податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів, які повинна сплачувати юридична чи фізична особа згідно з чинним податковим законодавством країни. Думка про те, що чим нижче рівень податкового тягара, тим стрімкіше і динамічніше розвивається економіка держави, на сьогоднішній день абсолютно невірна. Навпаки, багато зарубіжних економістів переконані, що зниження податків може завдати серйозної шкоди економіці.

Наприклад, незважаючи на масштабне зниження податкових ставок в США, у 80-ті роки різко зріс дефіцит державного бюджету, а норма заощаджень у розпал «рейганоміки» становила всього 3,9% (найнижчий рівень серед промислово розвинених країн).

Щодо України, то сьогодні немає однозначної оцінки важкості податкового тягара. Ряд учених та державних діячів зазначають, що податкова система " не є надмірно жорсткою, рівень оподаткування не є надто великим і не перевищує середні показники в країнах з перехідною економікою". Проблема загострюється ще й тим, що близько половини економічно активних суб'єктів господарювання знаходиться в тіні і, як мінімум, половина платників податків приховують свої доходи від оподаткування. Повне податкове навантаження несе лише незначна частка економічно активного населення держави.

Отже, реальне податкове навантаження в Україні, яке несуть законотворчі платники податків, набагато вище від офіційно визначеного. Головними причинами цієї розбіжності є:

1. Відсутність стабільної та послідовної податкової політики, науково обґрунтованих орієнтирів її проведення; постійні зміни податкового законодавства, які практично неможливо відстежити та виконати.

2. Наявність значної кількості податкових пільг та преференцій, що надаються різним категоріям платників податків, встановлених у багатьох випадках лише підзаконними актами, а не спеціальним законом, як цього вимагає Конституція України та Закон України " Про систему оподаткування".

3. Існування механізму незаконного тіньового податкового тиску, який ставить суб'єкти господарювання у скрутне становище. Наявність хабарництва корупції у податкових і митних органах, що дає змогу багатьом підприємцям уникати сплати повної суми податків.

Значна асиметричність податкової системи України. Наявність великої частки у структурі ВВП так званої "бартерної" економіки (до 40% ВВП), від якої фактично немає надходжень у бюджет, а також "пільгової" економіки, яка сплачує лише такі окремі непрямі податки, як ПДВ та акциз. Тому практично весь податковий тягар повинна нести лише частина офіційної економіки, що сплачує більшу частку своєї доданої вартості.

Ці та ряд інших причин ускладнюють проблему надмірного податкового навантаження. Як наслідок, податкова система в цілому виконує антистимулюючий вплив на економіку, принципи оподаткування порушуються, а непосильний податковий тягар змушує діяти нелегально.

У пошуках виходу з даної ситуації основну увагу необхідно приділити двом основним напрямам.

Перший – створення належних макроекономічних умов для стимулювання сукупного попиту як вирішального фактора пожвавлення економіки, нарощування виробництва, а відтак і розширення податкової бази. Через механізм останнього держава за рахунок збільшення отриманих надходжень зможе більшою мірою стимулювати попит, збільшивши та забезпечивши своєчасну виплату заробітних плат, пенсій, соціальних виплат тощо, збільшивши видатки на інвестиційно-інноваційну діяльність.

Другий напрям вирішення цієї проблеми, який, на нашу думку, є більш прийнятним для економіки України, базується на теорії економіки пропозиції. Інтерпретація аргументів прибічників даної теорії представлена кривою Лаффера – залежність податкових надходжень у бюджет від розміру податкових ставок. Дана теорія була використана на практиці адміністрацією президента Рейгана в межах податкової реформи 80-х років, потім практично у більшості розвинених країн Європи.

Однак для побудови ефективної податкової системи необхідно не лише досліджувати рівень податкових ставок, але й забезпечувати передусім порядок у встановленні та введенні в дію податків, дотриманні прав і обов'язків платників податків, удосконалювати не лише самі податки, а й механізм та техніку оподаткування, ефективну узгодженість та взаємодію всіх елементів системи оподаткування.

У результаті аналізу проблеми оптимального рівня оподаткування були виведені такі висновки. Податок на доходи фізичних осіб є одним з основних джерел, що наповнює бюджет України. Реальне податкове навантаження набагато вище від офіційно визначеного. Причинами цього є:

1. відсутність стабільної та послідовної податкової політики;
2. наявність значної кількості податкових пільг та преференцій, що надаються різним категоріям платників податків;
3. існування механізму незаконного податкового тиску;
4. значна асиметричність податкової системи України.

Для побудови ефективної податкової системи необхідно не лише досліджувати рівень податкових ставок, але й забезпечувати передусім порядок у встановленні та введенні в дію податків, дотриманні прав і обов'язків платників податків, удосконалювати не лише самі податки, а й механізм та техніку оподаткування, ефективну узгодженість та взаємодію всіх елементів системи оподаткування.

Щоб знайти оптимальний рівень оподаткування, можна піти двома шляхами:

1. створення належних макроекономічних умов для стимулювання сукупного попиту як вирішального фактора пожвавлення економіки, нарощування виробництва, а відтак і розширення податкової бази.

2. другий напрям базується на теорії економіки пропозиції. Інтерпретація аргументів прибічників даної теорії представлена кривою Лаффера – залежність податкових надходжень у бюджет від розміру податкових ставок.

Висновки. Отже, на сьогодні економічна ситуація в Україні є досить критичною, тому і податкова система є досить нестабільною і складною. Щоб досягти оптимального рівня оподаткування, необхідно провести низку податкових реформ, які могли б змінити становище на краще. Потрібно ретельно дослідити рівень податкових ставок, а також забезпечити порядок у встановленні та введенні в дію податків, дотримання прав і обов'язків платників податків, удосконалити не лише податки, а й механізм та техніку оподаткування, ефективну узгодженість та взаємодію всіх елементів системи оподаткування.

Забіяка Б.Ф.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Пленецька С. М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та
фінансів

РИНОК КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

Основна частина. Ще 10 років тому світ не підозрював, що його чекає нова революція валюти. З розвитком технологій і перенесенням в мережу усіх аспектів життя людини, зміни наздогнали й традиційні грошові знаки.

Слово криптовалюта походить від англійського «Cryptocurrency». Це вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як Proof-of-work та/або Proof-of-stake. Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі [1].

За останні декілька років в світі криптовалют сталося багато змін, більшість з них — саме на їхню користь. Як один із прикладів значення електронної валюти для сучасного світу, можна назвати справу між Uber та урядом Аргентини. Уряд країни наполягав, що компанія не відповідає стандартам надання транспортних послуг у сфері перевезення пасажирів. Суд підтримав аргументи держави, і на виконання цього рішення мерія Буенос-Айреса видала інструкцію кредитним установам про зупинку обслуговування послуг компанії Uber. Здавалось, бізнес можна закривати, оскільки без електронних оплат послуг функціонування компанії є під загрозою, проте біткоїни врятували бізнес Uber.

Після того, як банки заблокували операції Uber, електронний гаманець для біткоїн-операцій Харо запропонував компанії свої послуги. Таким чином, клієнти змогли оплачувати отримані послуги електронним способом за допомогою біткоїнів. Це стало порятунком для Uber, адже ні уряд Аргентини, ні тим паче влада Буенос-Айреса, не могла заблокувати Харо. А зважаючи на те, що і до цього біткоїни мали популярність серед аргентинців, оплата послуг таксі саме в такий спосіб не стала для багатьох проблемою [2]. Станом на 15 жовтня загальна капіталізація ринку криптовалют складає \$175055729717. Перше місце займає Bitcoin (BTC): його капіталізація оцінюється в \$94,62 млрд. На другому місці тримається Ethereum з капіталізацією \$32,71 млрд. [3].

Поки нема великої кількості робіт по цій темі, а одним з найбільш цитованих спеціалістів є журналіст New York Times Натаніель Поппер.

Аналіз досліджень з даної теми дозволяє зробити висновки про те, що в літературі недостатньо висвітлені питання щодо стану ринку, а також про регулювання ринку криптовалют державою.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та визначенні правового статусу криптовалюти, а також розробка пропозицій щодо його покращення стану ринку криптовалют.

Натомість у ЄС досі немає чіткого ставлення до біткоїнів, відсутні законодавчі акти, які б регулювали саме криптовалюту. На даний момент, існує лише декілька судових

рішень (наприклад, в Естонії), які дозволяють вести бізнес з біткоїнами після отримання ліцензії та дозволів. В одному з рішень Верховний Суд Естонії зобов'язав власника сайту обміну біткоїнів на гроші заплатити штраф за роботу без ліцензії та за недотримання законодавства щодо відмивання грошей і фінансування тероризму. Та не так давно Маріо Драгі, президент Європейського ЦБ, заборонив Естонії випуск власної криптовалюти, оскільки це може створити конкуренцію основній валюті ЄС [3].

Загалом, питання біткоїнів у Європі актуалізувалося у зв'язку з дотриманням вимог з протидії відмивання грошей і фінансування тероризму. Для вирішення цього питання, Європейська Комісія нещодавно запропонувала поширити правила з протидії відмивання грошей і фінансування тероризму на віртуальні валюти. Для запобігання неправомірного використання віртуальних валют у відмиванні грошей і фінансуванні тероризму, Комісія пропонує поширити вимоги Директиви ЄС про боротьбу з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (2005/60/ЄС) на віртуальні платформи обміну валюти і платформ, які надають можливість зберігати в електронних гаманцях віртуальні валюти. Ці організації зобов'язують здійснювати перевірку своїх клієнтів (customer due diligence), коли ті використовуватимуть власні електронні гаманці для здійснення операції з біткоїнами або обмінюватимуть їх на звичайні гроші. У такому випадку суть біткоїнів – анонімність — через яку вони цінувалися, зникне.

Наразі криптовалюта не має певного правового статусу в Україні. За даними НБУ, визначення такого статусу ускладнюється відсутністю консолідованого підходу до класифікації криптовалют і регулювання угод з ними у світі.

Національний банк України, 21 вересня 2017 року, визначився зі статусом криптовалюти і не визнає її ані валютою, ані платіжним засобом. Все через те, що «тому що немає центрального емітента. І ми не можемо визнати це платіжним засобом». Про це сказав заступник голови НБУ Олег Чурій на Ukrainian Financial Forum [4].

Таку позицію підтримав і глава Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку Тимур Хромаєв: «Немає жодного інформаційного супроводу, відсутній будь-який захисту прав інвесторів» [5].

31 серпня Рада фінансової стабільності обговорила статус криптовалюти в Україні і дійшла висновку, що треба прийняти окремий законопроект, який визначить статус біткоїнів та інших криптовалют.

Для подальшого дослідження варто виділити проблемні питання, що стосуються ринку криптовалют:

- 1) надання офіційного статусу криптовалюти;
- 2) налагодження регулювання її зберігання, володіння і використання;
- 3) визначення таких понять, як «криптовалюта», «криптовалютна біржа», «криптовалютний кошик», «транзакції», «система блокчейн», «майнінг» тощо;
- 4) визначити правовий статус манерів;
- 5) регулювання криптовалютних бірж.

Криптовалюти, про які мало хто знав ще 2 роки тому, вже починають швидко проникати в наше життя. Вони можуть стати хорошою альтернативою традиційним грошам і врятувати бізнес, як у випадку з Uber у Буенос-Айресі, або можуть містити великі ризики і стати джерелом для злочинців у їхній незаконній діяльності.

Хочемо ми того чи ні, а криптовалюти все більше будуть заявляти про себе з кожним роком, і країни, зрештою, будуть змушені якимось врегулювати їхнє використання, оскільки їхній вплив на життя людей також буде ставати все більш вагомим. Вважається, що після фінансової кризи 2008 року криптовалюти можуть стати хорошою альтернативою і запасною валютою традиційним грошам, тому розвиток і популярність криптовалют все ще попереду.

Список використаної літератури

1. DEFINITION of 'Proof of Work' [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.investopedia.com/terms/p/proof-work.asp>

2. Валюта майбутнього: як біткоїни змінюють світ просто зараз [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <https://lab.bit.ua/2016/11/bitcoin-now/>

3. Cryptocurrency Market Capitalizations [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://coinmarketcap.com>

4. Bitcoin не являється ни валютою, ни платежним средством – НБУ [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://finclub.net/news/bitcoin-ne-yavlyayetsya-ni-valyutoj-ni-platezhnym-sredstvom-nbu.html>

5. Нацбанк не визнає Bitcoin валютою чи платіжним засобом [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/natsbank-ne-vyznaie-bitcoin-valiutoiu-chy-platizhnym-zasobom>

Заворицький Є. О.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Тулущ Л. Д.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Основна частина. Ефективність податкового регулювання економіки перш за все визначається дієвістю його впливу на її окремі сегменти, одним з яких є фінансові посередництва. Актуальність формування ефективної системи оподаткування діяльності фінансових посередників визначається значущістю даної діяльності для сучасної економіки, специфікою фінансових послуг, можливістю застосування щодо них імпліцитних способів оподаткування (обов'язкового резервування, відрахувань для гарантування внесків).

Питання податкового регулювання діяльності фінансових посередників все ще залишаються відносно малодослідженими. Серед вітчизняних вчених, що переймаються даною проблематикою варто відзначити Б. Адаміка, О. Барановського, Е. Василішена, В. Вишневського, Н. Євченка, О. Папаїку, І. Сало, С. Тиртишного, В. Третьякова.

В розвинутих економіках система спеціалізованих фінансових посередників має можливість надати власникам заощаджень більші вигоди, ніж просто можливість одержувати відсотки на капітал.

Діюча система оподаткування в Україні ще далека від досконалості і потребує подальших коригувань. Це відноситься і до оподаткування такого типу фінансових установ, як фінансові посередники.

Система оподаткування стосовно фінансового ринку України формувалась більшою мірою стихійно, одночасно із процесами розбудови ринкової економіки. На сьогоднішній день податкова система України зосереджена на здійсненні своєї фіскальної функції, тобто акумуляції коштів до бюджету, тоді як регулююча функція податків, яка мала б стимулювати розвиток підприємництва, а зокрема і діяльність фінансових посередників, залишається нерозвиненою.

Необхідність вести подвійний облік (бухгалтерський і податковий) на підприємствах, нерівномірний розподіл податкового тягаря, нестабільність і суперечливість правового регулювання оподаткування, високі ставки податків – все це створює несприятливі умови для діяльності фінансових установ в Україні, стримує їх економічну активність.

Існуючий в оподаткуванні підхід, що залежить від способів інвестування, не створює конкурентних умов на ринку фінансових послуг, які б стимулювали залучення капіталу. Підходи до вирішення даної проблеми можуть бути різними: починаючи від встановлення оподаткування пасивних доходів за більш високими ставками, що дасть змогу вирівняти податкове навантаження; або відмова чи обмеження, на першому етапі,

віднесення до валових витрат платника податку відсотків, сплачених по фінансовому інструменту. На сьогодні, це питання потребує широкого обговорення для запровадження загальної концепції вирівнювання оподаткування на фінансовому ринку та вилучення впливу різних ставок оподаткування на конкуренцію у фінансовому секторі.

Не менш проблемним є використання похідних цінних паперів, наприклад, таких як житлові цінні папери, коли фактично за рахунок використання таких інструментів відбувається мінімізація оподаткування не тільки податку на прибуток, але й податку на додану вартість. І наразі, ми маємо вже такі дуже цікаві інструменти як похідні цінні папери на встановлення телефонів, продаж руди тощо.

Висновки. Враховуючи наведене, саме такі актуальні питання у сфері оподаткування фінансового сектору мають стратегічне значення та потребують врегулювання при здійсненні єдиної державної податкової політики, оскільки подальше неналежне реагування на ці проблеми постійно створюватиме додаткові ризики для виконання державою своїх функцій.

Список використаних джерел

1. Буряк С. Фіскальна політика держави та фінансовий сектор / С. Буряк // Фінансовий Ринок України. – 2012. – №6. – С. 3-10.
2. Ващенко Р. Налоги в механизме государственного регулирования предпринимательства / Р. Ващенко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – №12. – С. 39-43.
3. Поляченко В. Законодавчі шляхи удосконалення податкового режиму діяльності фінансових установ / В. Поляченко // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 7-8. – С. 22-28.

Заруба А. О.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ БІЗНЕС-БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основна частина. Визначальним елементом створення будь-якої системи є її мета. Отже, розглянемо основні завдання «безпеки» при створення умов бізнесу, тобто актуальності дослідження в умовах ринкового середовища набуває актуальності питання забезпечення та постійного моніторингу систем захисту інтереса підприємства.

Для початку необхідно надати визначення самого поняття «безпека».

- безпека підприємства – це становище найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства на теперішній час і в майбутньому;

- безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не відбиваються негативно на його діяльності.

Разом з тим, з принципових розходжень у підході до трактування змісту «безпека» серед вітчизняних і зарубіжних учених немає єдиного визначення терміну «безпека».

Таким чином, безпека підприємства передбачає стійкий розвиток (тобто збалансований і безупинний),що досягається за допомогою використання усіх видів ресурсів і підприємницьких можливостей, за якими гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного

й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).

Об'єктами безпеки є держава, суспільство і суспільні об'єднання підприємства і окремі громадяни.

Головною метою безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимальне функціонування і прибутковий потенціал в майбутньому.

До основних цілей функцій безпеки належать:

- Забезпечення високої фінансової ефективності роботи;
- Забезпечення технологічної незалежності;
- Ефективної організаційної структури підприємства;
- Правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- Забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці;
- Безпека персоналу підприємства.

Організаційною побудовою, структури безпеки підприємницької діяльності є важливим функціональним напрямом діяльності, який дозволяє управляти суб'єктом господарювання протягом життєвого циклу. Саме структури безпеки підприємства дає змогу оцінювати ефективність функціонування і цим запобігати загрози, які потребують враховувати шляхи принципів економічної безпеки діяльності підприємства.

Система безпеки підприємства – це комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних і пропагандистських заходів, спрямованих на кількісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Внутрішні загрози – втрата значних фінансових ресурсів, недостатньо кваліфіковане обслуговування технологічного устаткування, порушення технологічного процесу, що може спричинити випуск неякісної продукції, недотримання внутрішнього розпорядку і режиму роботи та ін.

Зовнішні загрози – не передбачувані зміни ринкової кон'юнктури, погіршення дисципліни поставок, негативні дії суб'єктів ринку, форс-мажорні обставини включно із загостренням внутрішньополітичної ситуації, розголошення конфіденційної інформації, природно-кліматичні ситуації, рейдерство, крадіжки та ін.

Забезпеченням безпеки підприємства займаються дві групи суб'єктів. Суб'єкти безпеки підприємства. Друга група зовнішні органи та організації, які функціонують самостійно і не підкоряються керівництву підприємства, але при цьому їх діяльність здійснює істотний вплив на безпеку підприємства. Суб'єктами цієї групи є:

- 1) Законодавчі органи;
- 2) Органи виконавчої влади;
- 3) Суди;
- 4) Правоохоронні органи;
- 5) Науково-освітні заклади.

Служба безпеки підприємства – це самостійний структурний підрозділ, який створюється з метою забезпечення стабільності та ефективного функціонування підприємства, формування й ефективного використання його потенціалу, а також забезпечення прийняттого рівня конкурентоспроможності.

Діяльність СБП має переважний характер і передбачає своєчасне здійснення заходів з метою протидії шкоди підприємству, а саме: матеріальної, фінансової, моральної або фізичної шкоди підприємству та його персоналу задля забезпечення захищеності економічних інтересів підприємства та його засновників.

У такому разі служба безпеки покликана забезпечити безпеку підприємства, його структурних формувань, здійснюючи в рамках законодавства і власного статуту заходи щодо запобігання та припинення загроз економічним інтересам власників бізнесу.

А також слід зазначити вид діяльності СБП на ринкових умовах незалежно від структурної побудови діяльності підприємства:

■ адміністративно-розпорядча – розроблення, установлення і підтримка на підприємствах відповідних режимів безпеки та визначення повноважень, прав, обов'язків і відповідальності працівників із питань забезпечення безпеки;

■ обліково-контрольна – організація своєчасного виявлення реальних і потенційних загроз діяльності підприємству, контроль за джерелами таких загроз та несприятливими ситуаціями і факторами; виявлення критичних напрямів фінансово-комерційної діяльності підприємства; накопичення інформації з проблем забезпечення безпеки підприємницької діяльності;

■ соціально-кадрова – участь служби безпеки у доборі, перевірці і розстановці кадрів; виявлення негативних тенденцій у колективах підрозділів підприємства, можливих причин та умов виникнення соціальної напруги; відвернення і локалізація можливих конфліктів; формування у працівників почуття відповідальності за забезпечення безпеки підприємства;

■ організаційно-управлінська – діяльність щодо організаційного, матеріально-технічного і технологічного, правового забезпечення режимів безпеки підприємства;

■ науково-методична – виявлення, накопичення і впровадження у діяльність підприємства позитивного досвіду з організації безпеки; організація навчання працівників із питань безпеки; розроблення методик роботи персоналу підприємства щодо безпеки виробничих, фінансово-господарських, комерційних та інших операцій;

■ інформаційно-аналітична – цілеспрямоване збирання, накопичення, обробка і розподіл відповідної інформації, створення для цього необхідних технічних і програмних засобів.

Кожний напрям діяльності служби безпеки можна розуміти як сукупність заходів, технологій їх виконання, сил і засобів безпеки, спрямованих на формування здатності підприємства протистояти різноманітним загрозам його діяльності. Тобто основними складовими діяльності служби безпеки є сили, засоби, способи забезпечення безпеки і технології виконання зазначених способів.

З огляду щодо на перспективу діяльності підприємства на ринкових умовах, то керівнику слід продумати стратегії:

- Стратегія розвитку і зростання
- Стратегія обмеженого зростання
- Стратегія скорочення або ліквідації

На основі таких стратегій фірма визначає на перспективу в своєму стратегічному плані політику, технологію діяльності і управління, культуру (тип поведінки, рівень іміджу, соціального партнерства, ставлення до конкурентів, партнерів, споживачів і т. ін.) і відповідні - правила, норми, процедури. У такому разі служба безпеки повинна свою стратегію максимально наближати до стратегії усього підприємства, щоб не виникало суперечностей у процесі діяльності.

Відповідно до викладеної вище нами концепції адекватності, обсяг та складність що вирішується системою функціонування підприємства залежить від провідної моніторингу оцінки ти чи інших безпечних чинників, ступеня їх небезпеки і можливих наслідків у випадку реалізації.

Висновки. Таким чином, найважливішим є визначення безпеки підприємства як стану ефективного використання його ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) і забезпечити його тривале вживання і стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії.

Список використаної літератури

1. Ареф'єва О.В. Кадрова складова в системі економічної безпеки машино-будівних підприємств / О.В. Ареф'єва, О.Ю. Литовченко // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 11. - С. 95- 100.

2. Евдокимов Ф.И., Мизина Е.В. Экономическая устойчивость предприятия как фактор его безопасности // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 37. – Донецьк, ДонНТУ, 2009. – 216 с.

3. Кавун С.В. Методика построения политики безопасности организации / С.В. Кавун, Г.В. Шубина. Научный информационный журнал "Бизнес Информ". ХНЭУ. № 1-2 – Х., 2005. – С. 96 – 102.

Збаравська В. О.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Румик І.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ

Основна частина. Протягом останнього часу перед Україною надзвичайно гостро стоїть питання обслуговування державного боргу. Для України управління ним є комплексною проблемою, оскільки протягом останнього часу він становить \$76,5 млрд. Зважаючи на актуальність формування та управління державним боргом, цілком очевидно, що ці процеси є об'єктом уваги науковців, тому в фінансовій науці цим проблемам приділяють велику увагу.

Управління державним боргом, який є засобом покриття дефіциту бюджету держави та інструментом стабілізації фінансового ринку, набуває особливо важливого значення у період трансформації національної економіки та прискореного розвитку товарно-грошових відносин.

Державний борг – це сукупність усіх боргових зобов'язань держави перед своїми кредиторами. Розмір державного боргу, його динаміка і структура, темпи їх росту є показниками фінансового стану держави та ефективності державної боргової політики.

Питаннями державного боргу займаються провідні економісти, вчені та практики всього світу. Серед них: Д. Рікардо, Р. Барро, Дж. Кейнс, Д. Бьюкенен, Р. Девіс, А. Лернер, М. Карлберг, Ф. Модільяні, Ф. Фрідман, Р. Масгрейв, Ш. Планкарт та інші. Проте теоретичні розробки західних вчених не завжди можуть прямо застосовуватись для аналізу ситуації в Україні, бо не враховують сучасні умови реформування української економіки.

Теоретичні основи державного боргу та питання щодо його управління висвітлюються в працях таких українських вчених, як О.Д. Василик, А.С. Гальчинський, Г.Н. Климко, В.В. Корнєєв, О.В. Плотніков, І.Я. Софіщенко, В.М. Суторміна, В.О. Степаненко, В.І. Грушко, І.І. Румик, О.Ю. Сова та інші.

Незважаючи на те, що проблема ефективного управління державним боргом країни є предметом наукового дослідження багатьох учених, надалі є потреба у подальших дослідженнях цього питання, оскільки глибоке дослідження проблем дасть змогу знайти шляхи їх вирішення.

Метою дослідження є визначення теоретичної сутності на основі аналізу сучасного стану державного боргу та надання пропозицій щодо управління ним.

Державний борг є важливою складовою державних фінансів. Дефіцит державного бюджету, залучення та використання позик для його покриття призводять до формування і значного зростання державного боргу в Україні [1].

Державний борг в Україні все більше набуває характеру не лише фінансової, а ще й соціально-політичної проблеми.

Отже, розв'язання проблеми обслуговування державного боргу є одним із ключових факторів економічної стабільності в країні. Від цього залежить також бюджетна дієздатність держави, стабільність її національної валюти, а відтак і фінансова підтримка міжнародних фінансових організацій. Необхідність розв'язання цих питань потребує пошуку шляхів вдосконалення механізму управління та обслуговування державного боргу в Україні.

Державний борг виникає через брак у державі коштів, необхідних для виконання її функцій, тому держава змушена мобілізувати додаткові кошти для покриття своїх видатків [2].

Виникнення державного боргу і накопичення заборгованості зумовлюють

необхідність забезпечення ефективного управління ним. Управління державним боргом - комплекс заходів, що здійснюються державою в особі уповноважених органів щодо визначення обсягів та умов залучення коштів, їх розміщення і погашення, а також забезпечення платоспроможності держави [3].

Під час управління державним боргом, передусім зовнішнім, треба шукати варіанти, які б мінімізували втрати для держави і населення.

Також у процесі управління державним боргом необхідно враховувати економічну та політичну ситуацію в державі, рівень інфляції, ділову активність суб'єктів підприємницької діяльності, ступінь ризику країни щодо неповернення боргу тощо.

Управління державним боргом варто розглядати як циклічний і багатостадійний процес, що послідовно включає три стадії: залучення - використання – погашення [2].

З метою ефективного управління державним боргом, розв'язання проблеми зниження боргового навантаження та ризику невиконання боргових зобов'язань, а також забезпечення платоспроможності держави використовують реструктуризацію як метод врегулювання проблеми державної заборгованості.

Реструктуризація боргу може проводитись за допомогою таких методів управління державним боргом є конверсія, консолідація, уніфікація, обмін за регресивним співвідношенням, відстрочка погашення, анулювання боргу, викуп боргу [3].

Можливими шляхами виходу із боргової кризи України має бути [4]:

- припинення обслуговування державних облігацій, що перебувають у власності НБУ, та ліквідація ринку ОВДП;
- часткове переспрямування грошової емісії на погашення боргових зобов'язань Уряду (в розмірі 1,5% до ВВП);
- досягнення первинного профіциту бюджету повинно складати 3,5-2,4% до ВВП;
- скорочення імпорту споживчих товарів через посилення тарифного регулювання;
- здійснення валютного регулювання та залучення механізмів зупинення втечі капіталів за кордон;
- укладення угод з кредиторами щодо реструктуризації заборгованості на умовах зниження боргового навантаження та застосування інструментів активного управління державним боргом.

А також ключовими етапами розроблення урядового плану заходів, щодо управління державним боргом мають стати [5]:

- з'ясування причин перевищення граничного рівня державного боргу;
- визначення тенденцій макроекономічного розвитку в середньостроковій перспективі;
- оцінювання ризиків та визначення шляхів і способів розв'язання проблем;
- з'ясування потреб щодо фінансування державного бюджету;
- встановлення способу моніторингу, координації та контролю;
- складання переліку проектів законодавчих і нормативно-правових актів, які необхідно ухвалити для забезпечення досягнення поставленої мети.

Висновки. Отже, управління державною заборгованістю є одним із ключових факторів забезпечення макроекономічної стабільності в державі. Від характеру врегулювання боргової проблеми залежить бюджетна дієздатність країни, стан її валютних резервів, а відповідно і стабільність національної валюти, рівень відсоткових ставок. Тому управління державним боргом має бути зорієнтоване на застосування ефективної боргової стратегії, а не базуватися на короткострокових ситуативних орієнтирах.

Список використаних джерел

1. Бабчук К.Л., Мацедонська Н.В. Державний борг України: механізми управління та обслуговування / К.Л. Бабчук, Н.В. Мацедонська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/babchuk-kl-matsedonska-nv-derzhavniy-borg-ukrayini->

mehanizm-upravlinnya-ta-obslugovuvannya/

2. Круш П.В., Алексеев В.Б. Гроші та кредит: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 216 с.

3. Федосов В.М., Юрій С.І. Теорія Фінансів: Підручник. / Федосов В.М., Юрій С.І. -К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.

4. Черноус О.І., Управління зовнішнім боргом України: проблеми і шляхи вирішення / О.І. Черноус, А.О. Попова // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Сер. : Економічна. - 2014. - № 5. - С. 105-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdntu_ekon_2014_5_19

5. Лондар С.Л. Вплив реструктуризації зовнішніх боргових зобов'язань перед приватними кредиторами на боргову стійкість України / С.Л. Лондар, К.В. Кузнецов, І.М. Верещака // Фінанси України. - 2016. - № 1. - С. 39-56.

Клеков І. О.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Тулун Л. Д.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ОПОДАТКУВАННЯ НЕРУХОМОСТІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Основна частина. В умовах сучасного стану економіки України актуальним питанням є пошук джерел посилення фіскального потенціалу місцевих бюджетів, особливо в умовах фінансової децентралізації. Оскільки за кордоном однією з основних статей наповнення місцевих бюджетів України є податок на нерухомість, як один з варіантів подолання стагнації економіки може бути оптимізація механізму оподаткування нерухомості.

Враховуючи, що в Україні механізм оподаткування нерухомості все ще перебуває на стадії запровадження, виникає потреба у науковій оцінці ризиків та переваг застосування різних моделей справляння податку на нерухомість з метою покращення наявних механізмів оподаткування та досягти найбільшої ефективності адміністрування - при цьому не створивши занадто великого податкового тиску на платників податків. В цьому контексті досить доречним є узагальнення зарубіжного досвіду в оподаткуванні нерухомості.

Нерухоме майно оподатковується в більшості країн цивілізованого світу. З країн Європейського союзу податок відсутній лише в Ірландії та на Мальті, в інших країнах цей податок присутній серед податкових джерел формування місцевих бюджетів.

В різних країнах розрахунок цього податку відбувається по-різному й відповідно виплати мають суттєву різницю. Переважно податок розраховується на основі оціночної вартості нерухомого майна (США, Швейцарія, Швеція, Данія, Індонезія, Японія, Південна Корея, Голландія, Австралія), у Польщі, Словаччині, Чехії та частково Угорщині нараховується плата за одиницю площі, а у Великій Британії та Франції розрахунки провадяться відповідно до фіксованої плати, розмір якої встановлюють муніципалітети [1].

У більшості країн надходження від цього податку становлять від 1 до 3% від загальних податкових надходжень на всіх рівнях структур влади, але є і виключення. Так частка цього податку у власних надходженнях місцевих бюджетів становить від 10 % – у Данії, Фінляндії, Греції, Люксембурзі; до 50 % – у Бельгії, Латвії, Литві, Польщі, Словенії, Іспанії і майже 100 % – у Великій Британії, Естонії, Ірландії [2].

Ефективність впливу податку на нерухомість на ринок нерухомості великою мірою визначається діями не держави, а органів місцевого самоврядування. Участь держави та органів місцевого самоврядування у функціонуванні системи оподаткування

нерухомості розподіляється таким чином. Держава визначає загальні засади справляння податку з нерухомості, а саме: граничні ставки, порядок та норми їх визначення залежно від призначення об'єктів нерухомості, порядок визначення об'єкта оподаткування. Органи місцевого самоврядування самостійно у визначених законом межах встановлюють розміри ставок, здійснюють адміністрування податку [3].

В кожній країні існують свої особливості які залежать не тільки від країни та її податкової системи, але і за своєю економічною природою. Якщо оподаткування нерухомості, яка перебуває у власності фізичних осіб, є фактично оподаткуванням багатства (приросту вартості, додаткового доходу, ренти тощо) і має на меті наповнення бюджету та зменшення диференціації доходів, то оподаткування нерухомості, яка перебуває у власності юридичних осіб, має на меті, крім забезпечення бюджету стабільними надходженнями, створення стимулів для звільнення від надлишкової нерухомості, яка не використовується у процесі діяльності, а лише виступає додатковим чинником заморожування обігових коштів.

Оскільки основну статтю доходів бюджетів місцевих органів влади у світі становить податок на нерухомість, а його надходження сприяє розвитку місцевих ринків нерухомості, перешкоджає зосередженню квартир і будинків у обмеженого кола осіб, а також виключає можливість власника приховати їх від оподаткування, то активне запровадження даної податкової форми в Україні буде сприяти розвитку економіки та загального благополуччя країни.

Список використаних джерел

1. Майстренко О. Податок на нерухоме майно як додаткове джерело наповнення місцевих бюджетів / О. Майстренко // Право України. – 2009. – № 10. – С. 119-126.
2. Мельник А. М. Еволюція оподаткування нерухомого майна в Україні та світі [Електронний ресурс] / А. М. Мельник // Київ, 2014. - Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2014/18.pdf
3. Мелько Ю. Податок на нерухомість в Україні: перспективи впровадження / Ю. Мелько // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.city-institute.org/index.php?option=com_content&view=article&catid=&id=94%3A2010-07-28-13-53-18&Itemid=169
4. Оподаткування нерухомості у Болгарії / [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://evro-perspektyva.com.ua/neruhomist-za-kordonom-vash-druhujdim/bolhariya/opodatkuвання-neruhomosti-u-bolhariji/>
5. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України / Світовий досвід оподаткування (досвід розвитку та модернізації податкових служб країн світу) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/bulgaria/>
6. Прокопенко В. Ю. Оподаткування нерухомості – інструмент наповнення муніципальних бюджетів та регулювання місцевих ринків нерухомості / В. Ю. Прокопенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=7&id=39>
7. Тулуш Л. Д. Оподаткування нерухомості в Україні: проблеми запровадження та перспективи функціонування / Л. Д. Тулуш // Вчені записки університету "КРОК". Серія : Економіка. - 2014. - Вип. 36. - С. 77-88.
8. Шевчук С.В. Методологічні підходи до оподаткування нерухомості: західна традиція [Електронний ресурс] / С. В. Шевчук // Київ — 2014. — Режим доступу: http://eprints.kname.edu.ua/41337/1/znpnudps_2014_2_20.pdf.

Клименко С. О.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Грушко В. І.

доктор економічних наук, професор

завідувач кафедри національної економіки та фінансів

ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Основна частина. Банківська система відіграє важливу роль у розвитку економіки України та наповненні державного бюджету. Оподаткування банківських установ України здійснюється на загальних засадах, що зумовлено відсутністю окремих законодавчих актів, які б регулювали дане питання. Це є суттєвим недоліком, оскільки не дозволяє врахувати особливості банківської діяльності та забезпечити достатній внесок банківської системи в економічне зростання. У зв'язку з цим необхідна така система оподаткування банків, яка б стимулювала їх діяльність у напрямі збільшення вкладень капіталу в реальний сектор економіки, допомогла б підвищити рівень їх доходів і їх оподатковуваний прибуток, що дозволить суттєво збільшити надходження податкових платежів до державного бюджету.

В податковій системі банки виконують подвійну роль. Як суб'єкти податкових відносин вони є платниками більшості податків, які на загальних підставах здійснюють до бюджетів всіх рівнів. Одночасно, будучи посередниками між державою і платниками податків, вони здійснюють перекази податкових платежів, від своєчасності яких залежить повнота обсягів державної казни. Крім того, на банки покладено функцію податкового і валютного контролю, яка полягає в наданні інформації щодо відкриття рахунків клієнтам та щодо їх фінансово-господарських операцій, своєчасності перерахування податків, виконання доручень щодо призупинення операцій на рахунках клієнтів тощо. Визначаючи важливу роль банків у податковій системі, вони є основними серед інвесторів реального сектора економіки, чим забезпечують збільшення кількості платників податків та створення додаткових матеріальних благ, підвищуючи таким чином дохідність бюджетної системи.

Податкове регулювання банківської діяльності в узагальненому вигляді трактують як цілеспрямований комплексний процес використання засобів та інструментів впливу державної податкової політики на банківську діяльність з метою стимулювання чи стримування надання банківських послуг для отримання позитивних соціально-економічних результатів, але воно не враховує специфіку діяльності банків, ставлячи їх в один ряд з усіма іншими господарюючими суб'єктами.

Значення податків та особливості системи оподаткування зумовлене функціями податків, основними з яких є дві – фіскальна та регулююча. З точки зору впливу на діяльність банків, найважливіше значення має регулююча функція, оскільки саме за її допомогою держава збалансовує свої інтереси з інтересами платників. Як прямий фактор, система оподаткування банків впливає на собівартість продуктів і послуг, витрати та фінансові результати, що у свою чергу, впливає на ліквідність банку та на розмір власних коштів, адже податки, як і будь-які витрати, призводять до зменшення прибутку, а значить і капіталу банку.

Окремі заходи податкової політики можуть впливати лише на грошово-кредитну сферу. Це стосується оподаткування процентного доходу за депозитами фізичних осіб, що може призводити до зменшення їх привабливості для населення, отже і обсягу, та до примушення банків підвищувати депозитні ставки з метою збереження цього джерела наповнення ресурсної бази. Все це негативно впливатиме на банки та економіку в цілому, адже послаблення їх ресурсної бази чи її подорожчання негативно позначиться на обсягах і вартості кредитів, що надаються економіці.

Розвиток банків в Україні та вдосконалення системи оподаткування - це взаємопов'язані шляхи. Суть проблемних питань, які потребують вирішення, полягає у механізмі взаємовідносин банків і податкових органів, які регулюються не зовсім

досконалим і суперечливим податковим законодавством, ускладнюючи можливість банків виконувати покладені на них важливі функції щодо безперервного забезпечення економіки необхідною кількістю фінансових ресурсів та поставлених державою не менш важливих завдань щодо розвитку сфери матеріального виробництва. Податкове втручання у банківську діяльність не повинно послаблювати фінансову стійкість банків, особливо малих і має сприяти протидії наростанню монополізації у банківській сфері, оскільки монополізація ринку банківських продуктів створює умови та можливості для перекладання податкового навантаження на клієнтів через зростання відсоткових ставок за користування кредитами, зниження ставок на депозити, збільшення комісійних тарифів.

Банки України на сьогоднішній день відіграють важливу роль у розвитку економіки та наповненні державного бюджету, але їх діяльність постійно супроводжується певними ризиками і має свою специфіку. Зважаючи на це, певні особливості повинен мати і механізм оподаткування фінансово-господарської діяльності банків.

Проблемою залишається те, що регулювання банківської діяльності шляхом податкового механізму повинно здійснюватися в рамках самої банківської системи за активної участі НБУ, в руках якого немає традиційних податкових методів впливу. Серед методів державного регулювання пріоритетом виступає грошово-кредитне регулювання, а не податкове.

По-перше треба вдосконалити податковий механізм. Його вдосконалення має полягати не тільки в регулюванні податкових ставок, але і у вдосконаленні самого механізму справляння податків.

По-друге, підвищити ставку податку на прибуток, одержаного від торгово-посередницьких операцій на фондовому та валютному ринках, оскільки надлишок ресурсів, який утворився в результаті недостатнього інвестування банками матеріальної сфери виробництва, вони використовують у спекулятивних цілях.

По-третє, знизити ставку податку на прибуток, одержаний банками за довгостроковими кредитами, які надані в реальний сектор економіки з метою розширеного відтворення, що сприятиме активізації інвестиційного процесу..

Висновки. Отже, виникає необхідність сформувати таку систему оподаткування банків, яка стимулювала б діяльність комерційних банків у напрямі збільшення вкладень капіталу в реальний сектор економіки, допомогла б збільшити їх доходи та їх оподатковуваний прибуток, що призведе до збільшення надходжень податкових платежів до державного бюджету.

Список використаних джерел

1. Дзюба О.В. Податкове регулювання банківської діяльності в Україні та визначення його пріоритетних функцій / О.В. Дзюба // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди (Фінанси, грошовий обіг, кредит). – 2011. – №17/1

2. Євченко Н.Г. Оподаткування як фактор банківської діяльності / Н. Г. Євченко // Економіка: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць / Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2008. – Вип. 240. – Т. I. – С. 69–75.

3. Молодик К.Ю. Податкові пільги як засіб впливу на розвиток комерційних банків / К.Ю. Молодик // Наукові записки НаУКМА. Том 116. Юридичні науки – 2011. – С. 90-94

4. Сало І.В. Оподаткування банків / І.В. Сало, І.І. Д'яконова, Н.Г. Євченко – Суми: Університетська книга, 2010. – 208 с.

Коляда Д.О.

здобувач Коледжу економіки, права та інформаційних технологій

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Сова О. Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Основна частина. З найбільшою кількістю проблем стикається Пенсійний фонд України, головне завдання якого полягає в підтримці життєдіяльності тієї категорії громадян, які досягли похилого віку чи втратили працездатність і визнані інвалідами, через що не можуть забезпечити собі мінімально необхідний рівень доходу. Страхова пенсія - це щомісячна виплата, що проводиться за рахунок коштів фондів соціального страхування з метою матеріального забезпечення застрахованого робітника, службовця чи членів його сім'ї у зв'язку з завершенням повного великого циклу його трудової діяльності, або у зв'язку з остаточним чи тривалим вибуттям його з числа повноцінних працівників [2].

Можна виділити такі основні проблеми пенсійної системи України на сучасному етапі [5]:

- низький рівень пенсій більшості осіб, що досягли пенсійного віку,
- незбалансований бюджет Пенсійного фонду,
- на даний час існує розрив між розмірами пенсій жінок і чоловіків. Для жінок встановлено нижчу межу працездатного віку, вони мають меншу тривалість стажу.

Основними факторами незадовільного функціонування пенсійної системи є [1]:

- складна демографічна ситуація та негативні перспективи її розвитку;
- макроекономічний стан держави (інфляція, безробіття, економічні кризи тощо);
- значна «тінізація» виплат працівникам.

Демографічна ситуація в країні в сучасних умовах погіршується і поступово переростає в кризу. Відбувається процес старіння населення, зменшується його загальна чисельність, погіршується співвідношення між працездатним населенням і пенсіонерами. Усі ці тенденції негативно впливають на фінансування пенсійних виплат, отже, вимагають пошуку нових джерел фінансових ресурсів для даних цілей [3].

Негативний вплив на пенсійну систему справляє і макроекономічна ситуація в Україні. Враховуючи те, що розмір страхових внесків безпосередньо залежить від величини фонду оплати праці, у цілому низький рівень заробітних плат призводить до недостатнього обсягу надходжень до пенсійного фонду. Незадовільне макроекономічне становище зумовлює низький рівень надходжень і до державного бюджету України, що унеможливорює достатнє покриття дефіциту пенсійного фонду за рахунок державних коштів.

Ще одним фактором, який негативно впливає на розвиток пенсійної системи України, є значна «тінізація» виплат працівникам. Вона полягає в тому, що роботодавці, виплачуючи заробітну плату своїм працівникам, приховують її від оподаткування і не сплачують внесків до фондів соціального страхування. Це пов'язано насамперед із великим «соціальним навантаженням» на трудові виплати працівникам.

Після ухвалення в 2017 році законів щодо пенсійної реформи, мінімальна пенсія в Україні зросла на 11% (на 140 грн.) – до 1452 грн. для тих, у кого достатньо страхового стажу [4]. На перехідний період 2017-2019 років застосовуватимуться такі правила призначення пенсії за віком: у 2017 році з застосуванням рівня середньої зарплати за 2014-2016 роки, у розмірі 3764,4 гривні та величини оцінки одного року стажу – 1,35%; у 2018 році – з застосуванням рівня середньої зарплати за 2016-2018 роки та вартості одного року стажу – 1%. Щороку здійснюватиметься перерахунок раніше призначених пенсій. З 2021 року індексація відбуватиметься автоматично: на 50% від зростання споживчих цін і на

50% від зростання середньої заробітної плати за один календарний рік. У 2019-2020 роках індексація пенсій буде здійснюватись за окремими рішеннями Уряду [3].

Дефіцит Пенсійного фонду, який в 2017 році сягнув понад 140 млрд. грн., був найбільшою проблемою українського бюджету. Загальні видатки українського бюджету на 2017 рік становлять понад 790 млрд. грн. Видатки Пенсійного фонду - 284 млрд. грн., тобто співставні із третиною загальних бюджетних видатків. При цьому більшість українських пенсій - близькі до межі прожиткового мінімуму.

Список використаних джерел

1. Грег Мак Таггарт Рекомендації щодо подальшого реформування пенсійної системи в Україні з метою забезпечення її фінансової стабільності / Грег Мак Таггарт, Наталя Горюк, Чарльз Сігер // Програма розвитку фінансового сектору (USAID), 2014 р..

2. Пенсійний консультант. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pensia.ua/>

3. Пенсійний фонд України. Офіційний веб-сайт. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>

4. Про внесення змін до Порядку перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” - від 12 липня 2017 р. № 486. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua>

5. Укрінформ. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/>

Кондрук Д.В.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Основна частина. Розваги рухають сучасним світом й формують значну частину сучасної глобальної економіки. На сьогоднішній день ця тема є актуальною, оскільки: по-перше азартні ігри сьогодні – це великий бізнес, що існує як у легальній, так і нелегальній формах; по-друге, ця своєрідна підприємницька діяльність потребує належної регулювання та контроль з боку держави і насамперед органів виконавчої влади; по-третє на сьогоднішня влада хоче легалізувати гральний бізнес в Україні. Отож, розвиток гральної індустрії, його легалізація, проблеми пов’язані з даним видом підприємницької діяльності є актуальними для досліджень.

Окремі аспекти даного питання були дослідженні наступними вітчизняними та зарубіжними вченими, а саме: І. Требор [2], А. Светлевська [2] І. Бураковський [3], Д.Науменко [3] та іншими.

Метою роботи є дослідження сучасного стану розвитку грального бізнесу в Україні, та надання пропозицій, щодо розвитку даного виду підприємницької діяльності.

Індустрія азартних ігор у світі є великим і прибутковим бізнесом, що існує як у легальній, так і нелегальній формах. Обсяг світового ринку азартних ігор дуже великий. Наприклад, в США даний бізнес надав до бюджету на 2017 рік 74 млрд. доларів. На сьогоднішній день гральний бізнес є одним з найбільш динамічних й технічно досконалих секторів в світі. Тому не дивно, що Верховна Рада України хоче легалізувати гральний бізнес з 2018 року. Тобто скасувати Закон України «Про заборону грального бізнесу в Україні» прийнятий в 2009 році. Цей Закон запроваджує обмеження щодо здійснення грального бізнесу в Україні, виходячи з конституційних принципів пріоритету прав і свобод людини і громадянина, захисту моральності та здоров'я населення, заборони

використання власності на шкоду людині і суспільству [1].

Цей закон призвів до переходу грального бізнесу в тінь і втрати мільярдів гривень податків від гральної діяльності; економіка втратила десятки тисяч робочих місць; спорт і конярство позбулися традиційної підтримки букмекерських компаній. За період дії даного закону, за підрахунками вчених, Україна втратила не менше 15 млрд. грн.

Тому, сьогодні Україна повинна створити ефективну модель державного регулювання грального бізнесу, яка б враховувала світовий досвід регулювання ринку азартних ігор у різних країнах, особливо Євросоюзу, і водночас враховувала б національну, відмінну від інших країн, специфіку розвитку ринку.

Сьогодні у світовій практиці існують три моделі регулювання залежно від ставлення суспільства до азартних ігор:

1. Цілковита заборона азартних ігор, що характерно для країн із високим рівнем впливу релігії на життя суспільства (наприклад, Іран, Ізраїль, Індонезія).

2. Часткова легалізація грального ринку, коли держава дозволяє лише деякі види азартних ігор, і при цьому територіально гральний бізнес може бути зосереджений у спеціальних гральних зонах (Росія і Казахстан).

3. Повна легалізація грального бізнесу в рамках державного контролю азартних ігор (приклад — країни Європи).

В цілому для легалізації грального бізнесу в Україні державі необхідно поставити перед собою такі цілі:

1) обмеження негативного впливу азартних ігор на суспільство;

2) максимізація надходжень від грального бізнесу до бюджету.

Також необхідно створити ефективну систему регулювання грального бізнесу. Щоб її створити, необхідно для початку ухвалити базовий закон, який відобразив би такі моменти:

1. Цілі державного регулювання.

2. Поняттєвий апарат, характерний для грального ринку.

3. Систему державних органів, які регулюють і контролюють гральний бізнес.

4. Класифікацію видів грального бізнесу і порядок їхнього здійснення.

5. Правила та процедури ліцензування суб'єктів грального ринку.

6. Обмеження, пов'язані із соціальним аспектом грального бізнесу.

Очевидно, що такий закон стане важливим інструментом уніфікації регуляторного поля, що вигідно як державі, так і учасникам ринку.

Система регулювання грального бізнесу має включати такі аспекти:

1. Централізований характер. Централізація функцій державного регулювання в межах одного державного органу, що допоможе спростити і зробити більш прозорою процедуру ліцензування суб'єктів підприємницької діяльності в сфері грального бізнесу і забезпечити дієвий контроль над компаніями грального бізнесу, який буде значно простіше здійснювати в межах однієї структури.

2. Ліцензування ринку азартних ігор. Вартість ліцензії буде відігравати роль обмежувального бар'єра для входження на ринок, одночасно виконуватиме фіскальну функцію, оскільки надходження від видачі ліцензій є одним зі стабільних джерел бюджетних доходів. Також ліцензування дає змогу вести точний облік кількості компаній на ринку.

3. Фінансова надійність. Чітко визначити розмір статутного капіталу та джерела його формування.

4. Обмежити допуск окремих категорій осіб, а саме: неповнолітніх, недієздатних, осіб, які перебувають у стані алкогольного і/або наркотичного сп'яніння, осіб, які були причетні до скоєння злочинів у сфері грального бізнесу, державних службовців і персонал гральних закладів.

5. Встановити систему оподаткування грального бізнесу. Наприклад, запровадити податок на операційний результат діяльності грального закладу і податок залежно від кількості грального обладнання (патент).

Висновки. Отже, легалізація грального бізнесу може вивести цю індустрію з тіні, а

також принести не мало коштів до бюджету України, що зможе покращити економічний стан держави. Але для впровадження легалізації грального бізнесу в Україні необхідно в першу чергу створити вдалу та ефективну систему регулювання та контролю за даною індустрією.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про заборону грального бізнесу в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1334-17>
2. Требор І., Светлевська А. Легалізація азартних ігор в Україні: проекти, штрафи і ризики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/legalizaciya-azartnyh-igr-v-ukraine-proekty-shtrafy-i-riski-976434.html>
3. Бураковський І., Д. Науменко Д. Гральний бізнес в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/ECONOMICS/gralniy_biznes_v_ukrayini.html

Кочогура А. Р.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

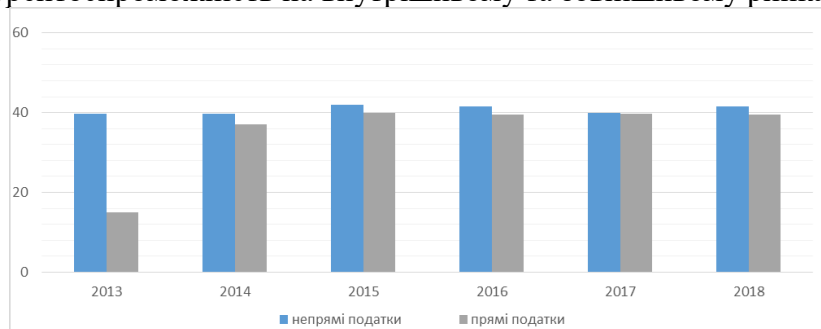
Румик І. І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

РОЛЬ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Основна частина. Важливішим джерелом доходів більшості розвинутих країн світу стають непрямі податки. Вони позитивно впливають на розвиток економіки. До непрямих податків згідно з Податковим Кодексом України відносять податок на додану вартість, акцизний податок та мито.

Варто відзначити, що вагомий фіскальний вплив непрямих податків на загальний рівень цін пов'язаний з їх вагомою часткою у надходженнях до Державного бюджету та зміною ставок, що в свою чергу впливає на інфляційні процеси, ціни на продукцію, знижуючи її конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках (рис. 1).

Рис 1. Динаміка частки непрямих та прямих податків у доходах зведеного бюджету України протягом 2013–2018 рр.

На сьогодні податок на додану вартість є важливою складовою податкових систем у понад 40 країнах світу, в тому числі в 17 європейських країнах. Податок на додану вартість - це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент).

На долю цього податку припадає приблизно 13,8% податкових надходжень бюджетів країн і 5,5% ВВП. Перевагами даного податку є те, що він забезпечує значні державні надходження, з його допомогою набагато краще оподатковувати послуги і

звільняти засоби виробництва. Також його податковий механізм не дозволяє вільно ухилятися від оподаткування [ПКУ, розділ 5, ст. 180]. Крім цього, ПДВ чинить вагомий вплив на рівень цін і є одним із найголовніших джерел формування фінансової бази Державного бюджету. За даними Міністерства фінансів України, надходження з ПДВ до бюджету у 2016 р. становили 41,49% (189 241 млн. грн.).

Як свідчить світовий досвід, акцизний податок є надійним джерелом наповнення бюджету країни, й Україна не є винятком. Акцизний податок – це непрямий податок на споживання підакцизних товарів (продукції), що включається до ціни даних товарів.

Найбільші надходження від акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів до Державного бюджету забезпечують: нафтопродукти, алкогольні напої та тютюнові вироби.

Акцизний податок виступає також дієвим інструментом стабілізації економічного циклу. Порівнюючи його з податком на додану вартість можна стверджувати, що в разі підвищення ролі фіскальної функції акцизного податку основний його тягар падає на заможні верстви населення, що, за незмінної в цілому податкової політики в частині перерозподілу через бюджет ВВП дозволяє в умовах сьогоденної України зменшити податковий тягар на широкі верстви населення [ПКУ, розділ 4, ст. 223].

Мито – це непрямий податок, який накладають на товари, що переміщуються через митний кордон у визначених державою пунктах під контролем митних служб. Найбільше мито впливає на внутрішні ціни. У 2016 р. мито займало 2,72% доходів бюджету (12389 млн. грн.). У випадку знецінення національної валюти застосування мита є доцільним за наявності цінової конкуренції для національних товаровиробників. При раціональному застосуванні мито дає змогу регулювати транскордонні потоки, ефективно впливати на внутрішню цінову політику країни. Отже, непрямі податки є основним джерелом формування фінансових ресурсів і забезпечують формування доходів Державного бюджету.

Провівши дане дослідження, можна стверджувати, що роль непрямих податків у формуванні доходів Державного бюджету є надзвичайно великою, адже такі податки як ПДВ та акцизний податок є вагомими джерелами наповнення Державного бюджету, а мито - важливим засобом регулювання зовнішньоекономічної політики.

Податок на додану вартість вважається найбільш досконалою сучасною формою непрямого оподаткування і відіграє важливу роль у системі державних фінансів більшості розвинутих країн та країн з перехідною економікою. Як свідчить аналіз, основним бюджетоутворюючим податком був і залишається - податок на додану вартість (ПДВ). Однак, через наявність суттєвих проблем адміністрування ПДВ, цей важливий податок призвів до відволікання оборотних коштів підприємств та напруги у виконанні бюджету, що в свою чергу спричинило значне зниження його фіскальної ефективності.

В такому випадку слід особливо підкреслити, що теоретичних недоліків у ПДВ немає, але існують проблеми з адмініструванням податку та контролем за його сплатою.

Отже, для подолання негативних тенденцій ПДВ необхідно провести низку заходів з метою покращення його адміністрування.

Список використаних джерел

1. Замасло О. Т. Податкова система: [навч. посіб.] / О. Т. Замасло, І. І. Приймак, О. В. Грін. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 378 с.

2. Васильчук С.С. До проблеми характеристики видів непрямих податків в Україні / С.С. Васильчук // Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. – № 4. – Т. 2. – С. 29–33.

3. Бандурка О. М. Податкове право : [навч. посіб.] / За ред. О.М. Бандурка, В.Д. Понікарова, С.М. Попова. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.

Кривко М.С.

здобувач Коледжу економіки, права та інформаційних технологій

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Сова О. Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Основна частина. Пенсійний фонд України – центральний орган виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного забезпечення, проводить акумуляцію, накопичення та облік страхових внесків.

Основними завданнями Пенсійного фонду України є: участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення та соціального страхування; забезпечення збирання та акумуляції коштів, призначених для пенсійного забезпечення, повного і своєчасного фінансування витрат на виплату пенсій та інших соціальних виплат, що здійснюються з коштів Пенсійного фонду України; ефективне використання коштів Пенсійного фонду України, здійснення в межах своєї компетенції контрольних функцій, удосконалення методів фінансового планування, звітності та системи контролю за витрачанням коштів Пенсійного фонду України [1].

Пенсійний фонд України розвивався поступово, починаючи з його початкового стану, що базувався на пенсійній системі Радянського союзу. Одним з важливих покращень фонду було запровадження загальнообов'язкового пенсійного страхування (таблиця 1). Сама сума виплати змінювалась з роками, основними чинниками чого були економіка України, середня зарплата та прожитковий мінімум.

Таблиця 1

Історія розвитку Пенсійного фонду України

Період	Досягнення
1990, грудень	Створено Українське республіканське відділення Пенсійного фонду
1991, лютий	Створено регіональні органи Пенсійного фонду
1991, грудень	За 1991 рік вперше пенсії профінансовано з коштів Пенсійного фонду, а не з державного бюджету
1992, січень	Для державного управління фінансами пенсійного забезпечення створено Пенсійний фонд України
1994, червень	Утворено районні та міські відділи Пенсійного фонду
2000, жовтень	Впроваджено систему персоналізованого обліку відомостей в системі обов'язкового державного пенсійного страхування
2002, січень	Призначення пенсій і оформлення документів для їх виплати здійснюються органами Пенсійного фонду
2003, липень	Прийнято Закон України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”
2005, січень	Мінімальний розмір пенсії за віком у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування для чоловіків, які мають страховий стаж 25 років, жінок – 20 років, встановлено на рівні прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.
2008, квітень	Мінімальна пенсійна виплата для всіх категорій пенсіонерів встановлена на рівні прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

2008, жовтень	У зв'язку із збільшенням оцінки одного року страхового стажу в солідарній системі з 1,2 % до 1,35 % проведено перерахунки пенсій З метою підвищення якості обслуговування громадян з 30 жовтня розпочав роботу Контакт-центр Пенсійного фонду України
2010, липень	Верховною Радою України прийнято Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", який набрав чинності з 1 січня 2011 року
2011, липень	Верховною Радою України прийнято Закон України "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи", який набрав чинності з 1 жовтня 2011 року
2012, лютий	Затверджено Положення про організацію прийому та обслуговування громадян органами Пенсійного фонду України за принципом "єдиного вікна"
2012, жовтень	Розпочав роботу веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду України
2014, грудень	Визначено основні завдання та заходи, які плануються вжити для подальшого реформування пенсійної системи України.
2017, жовтень	Осучаснення пенсій. Збільшення розмірів пенсій. Введення пільг для робітників з роботою яка має в собі шкідливі умови.

Нова реформа 2017 року має сильні перспективи: загальне збільшення пенсій та передбачені пільги покращать життя громадян похилого віку, до цього стан пенсійних виплат був недостатній, незважаючи на стаж та умови праці.

Список використаних джерел

1. Бородіна Н.З. Пенсійний фонд України та його роль в системі пенсійного забезпечення / Бородіна Н.З. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://intkonf.org/borodina-nz-pensiynyi-fond-ukrayini-ta-yogo-rol-v-sistemi-pensiyogo-zabezpechennya>

2. Офіційний сайт пенсійного фонду України. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua>

Кузбін Є. Б.

студентка ВНЗ «Київського Університету імені Бориса Грінченка»

Науковий керівник:

Лойко В. В.

д.е.н., професор.

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ТРЕНДИ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ

Основна частина. Однією з важливих проблем сучасності інтелектуальна глобалізація. За кембриджським словником, одним із п'яти основних компонентів глобалізації трансформація ринку праці, його змісту та характеру в контексті розвитку міжнародного бізнесу в умовах нових інформаційних та комунікаційних технологій. На жаль, у 1990-х роках ми прогавили розквіт п'ятого укладу. Саме тоді в Україні була можливість впровадити інформаційно-комунікаційні технології у всіх галузях життя, переорієнтувати економіку на та зосередитись на інтелектуальних і творчих сферах: програмуванні, інженерії, промисловому дизайні, робототехніці та проектуванні електроніки. Але на жаль, ми прогавили цей шанс тоді і зараз знову робимо ту саму помилку, яка в найближчому майбутньому може бути фатальною для України.

Згідно Економічного форуму в Давосі, який був присвячений саме питанню глобалізації, прогнози на найближчі 20-30 років для України не дуже хорошими. Так, згідно прогнозу, економічне зростання планети в найближчі 20 років не перевищить 2-3% ВВП на рік. Середні темпи зростання найрозвиненіших країн Європи прогноуються на рівні 1,5-2%, Китаю 3,5%. Максимального росту досягнуть Нігерія, В'єтнам та Філіппіни

4,5-5,5%. Для відсталих країн така швидкість означає пастку бідності.

На відміну від України, Китай та Індія встигли зробити економічний стрибок у попередні десятиліття, тому ВВП на душу китайця через 30 років становитиме 79 тис. дол. лише в два рази менше середнього доходу американця.

Отже, Україна може знову залишитись далеко позаду і стати однією з найбідніших країн світу. На сьогодні звичайний українець у середньому заробляє 4,7 тис грн, тоді його дохід через 25 років зросте "аж" до 9 тис грн за умови збереження сучасних темпів розвитку країни. Нерівність між країнами і людьми зросте.

The Economist Unit прогнозує збільшення відриву перших економік світу від інших. Близько 8% земель володіють 80% світового багатства, а дві третини населення планети ділять нікчемні 3% активів. Власність середнього американця 345 000 доларів, поляка 25 000, а українця — 1 250 доларів. Виручка корпорацій в рази перевищує бюджети країн. Наприклад, компанія Apple у 2016 році заробила 216 млрд дол, а це у вісім разів більше дохідної частини України.

Саме корпорації та економічно розвинені країни інвестують значні суми у наукові дослідження й розробки, які гарантують їм майбутнє та роблять основними вигодонабувачами прогресу. Тут лідирують лише шість країн. Японія інвестує в R&D 3,6% ВВП, Ізраїль 4,1%, Південна Корея 4,3%, Австрія, Німеччина і Швейцарія майже 3%, а Україна 0,6%. У грошовому вираженні лідерами США та Китай 480 млрд дол та 371 млрд дол на рік проти 2,5 млрд дол в Україні за паритетом купівельної спроможності.

Отже, фундаментом інноваційного розвитку світового господарства стає «економіка знань», головну роль в якому займає наука та освіта. Розвинуті країни належним чином оцінили ключову роль людського капіталу для формування міжнародної конкурентоспроможної стратегії і почали швидко нарощувати обсяги інвестицій у людський розвиток.

В Україні з початком формування ринкової економіки утворилися стійкі тенденції до еміграції висококваліфікованих кадрів. На світовий ринок Україна виходить як країна-донор кваліфікованих і високоосвічених фахівців. На жаль, наявна статистика Держстату України не відображає усіх масштабів «відпливу умів» за кордон. Оскільки ця інформація стосується лише офіційного від'їзду за кордон осіб з науковим ступенем. Якщо розглядати еміграцію наукових кадрів за роки незалежності, то побачимо, що Україна втратила близько третини свого наукового потенціалу і щороку втрачає його все більше. Тобто Україна на карті інноваційного майбутнього за прогнозами взагалі відсутня. Праця звичайних людей стане непотрібною.

Прогресивні країни знайшли вихід із ситуації та вже сьогодні почали наполегливо стимулювати креативні види діяльності через те, що вони удвічі стійкіші до автоматизації. Наприклад, Велика Британія за найближчі тринадцять років планує створити 1 млн креативних робочих місць.

Тимчасом в Україні 40% робоче населення працює на виробництві з низьким технологічним рівнем, 15% трударів зайняті у видобутку корисних копалин та сільському господарстві. Для порівняння в ЄС у цих сферах зайнято 1-5% і за прогнозами кількість таких працівників за вісім років упаде на 18%.

Отже, невдовзі більшість українських працівників стануть непотрібними. Україна за конкурентоспроможністю талантів посідає 66 місце у світі зі 109, за індексом талантів 42 місце з 60. Основна причина цієї проблеми не якість освіти, а відсутнє сприятливе середовище для життя і розвитку. Опитування, проведене у 2016 році, показало, що 30% українців хотіли б поїхати за кордон на постійне місце проживання, 40% хотіли б працювати за кордоном. За прогнозами до 2050 року в Україні кількості робочої сили зменшиться на 3-4 млн осіб, що збільшить тиск на медичну та пенсійну системи, а їх реформування стримуватимуть низькі доходи працівників і бідність бізнесу.

Мегаміста сконцентрують глобальну економіку і світові таланти. Через вісім років 600 міст світу будуть вміщувати 25% населення планети (2 млрд людей) і виробляти 60% світового ВВП. Топ 23 мегаполіси з населенням понад 10 млн осіб генеруватимуть близько 10% обсягу світової економіки. Київ уже зараз у 88 разів бідніший за Нью-Йорк,

який у свою чергу багатший за всю Україну в 17 разів, і має 1,5 трлн дол валового регіонального продукту проти жалюгідних 90 млрд дол ВВП України та 17 млрд дол у столиці.

Для подальшого розвитку, містам необхідно конкурувати за найкраще населення планети креативний клас: науковців, художників, інженерів, дизайнерів, письменників, творчих професіоналів широкого спектру діяльності, оснований на знаннях. Таких людей у світі дуже мало. Лише 0,88% землян створюють унікальні продукти і тільки 0,13% займаються науковими розробками. В Ізраїлі, наприклад, 8 255 дослідників на мільйон жителів, в Україні 1 026 розумників на мільйон. Для талановитих людей не існує кордонів, їх дохід вимірюється у валюті, а розкриття їхнього потенціалу вимагає відповідних умов. Отже, ніякий патріотизм не виправить ситуацію. У сучасних умовах таланти або виїдуть за кордон, або деградуватимуть.

За прогнозами Україна має не дуже втішний прогноз розвитку. Сировина більше не дозволить Україні триматися на плаву, інвестиції для розвитку поступають дуже повільними темпами, а обсяги власних коштів обмежені. Багато активних та розумних людей можуть виїхати за кордон, не дочекавшись "покращення" життя. Країна може бути розділена іншими державами, або потрапити під цілковите зовнішнє управління.

Основним ресурсом, який може змінити наше становище, являється людський капітал, яким ми так нищівно нехтуємо. Проблема «відпливу умів» наносить великі економічні, соціально-культурні та політичні збитки державі, стримує інноваційний розвиток економіки та призводить до занепаду. Ця проблема реально впливає на стан інтелектуально-кадрової економічної безпеки, яка є частиною національної безпеки нашої країни [4]. Вирішення проблеми «відпливу умів» на сучасному етапі економічного розвитку нашої держави вимагає активного формування мотивації і створення умов для залучення молоді до наукової діяльності, що потребує збільшення фінансування, розвитку новітніх сфер, створення інноваційних технологічних центрів, посилення участі державних структур в регулюванні та організації міграційних потоків із країни.

Список використаних джерел

1. Глобальні економічні тренди та Україна без майбутнього [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2017/07/17/627005/>
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Полковниченко С. «Відплив умів» з України як загроза національній безпеці / С. Полковниченко, В. Курочка // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – № 4 (8). – С. 16-22.
4. Лойко Д.М. Інтелектуально-кадрова складова економічної безпеки / Д.М. Лойко, К.Г. Міщенко // Економічний розвиток: теорія, методологія, управління [матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції] – Будапешт –Прага –Київ, 2015. – С. 245-248.

Кузьмінский В.З., Чумаченко О.Г.

доценти кафедри національної економіки та фінансів
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ

Основна частина. За роки незалежності в Україні виникли безпрецедентні в порівнянні з радянською епохою відмінності як в поточних доходах і споживанні, так і в забезпеченні нерухомістю, предметами тривалого користування. Як наслідок, в країні посилюється соціальне розшарування, яке відображається не тільки в кількісних параметрах. Утворені нові групи населення (надбагаті, багаті, середні- і малозабезпечені класи) сформували власні способи життя. При цьому, навіть в роки стабільності, незважаючи на сприятливі середні економічні показники, відмінності між даними класами продовжують посилюватися. Відбувається їх «капсулювання» (закріплення) із-за

фактичного призупинення процесу дифузії соціальних груп. В результаті економічних, соціальних та політичних процесів за 25 років побудови «демократичного» (насправді олігархічного феодалізму) українське суспільство не змогло консолідуватися навколо спільних цілей і цінностей. Сучасне суспільство, на нашу думку, сукупність мікросуспільств, що не мають дотичних інтересів.

На цьому фоні проведення будь-яких реформ стикається з практично з неминучим супротивом зі сторони груп спеціальних інтересів, оскільки «раціональні дії зверху» можуть безпосередньо їх стосуватися. Влада змушена застосовувати авторитарні та маніпулятивні методи управління суспільством, що ще більше поглиблює ситуацію розшарування і деморалізації суспільства.

Окреслимо деякі соціальні проблеми сьогодення:

- Депопуляція, різке скорочення кількості населення;
- Люмпенізація та радикалізація населення;
- Деіндустріалізація країни та, супутня їй, втрата людського капіталу;
- Наявність феодальних форм суспільних відносин;
- Основний зміст існування «еліти» - привласнення ресурсів і споживання, причому споживання демонстративне;
- Деморалізація суспільства. Торгова людина різко відрізняється від промислової. Ми дивуємося, чому люди частіше обманюють один одного. Відносини на короткий час різко спрощують модель поведінки : «не обдуриш – не продаси».

Міфи, що створюють мозкові центри та медіа, для переконання звичайних громадян в необхідності невідкладних реформ. Картина суспільства, яку нам нав'язують по всім каналам ідеології, пропаганди, освіти та культури має мало спільного з реальністю. Абстрагуючись від реформаторських ідей уряду, важливо розуміти, що роздроблене суспільство не відповідає вимогам високотехнологічної, інтелектуальної та наукоємної економіки, оскільки необхідна якість людського капіталу та соціально-моральний стан суспільства зводиться не тільки до фізичного стану здоров'я та сучасної освіти. Необхідна принципово інша соціальна однорідність суспільства, інтенсивна мобільність його прошарків та життєвих укладів.

Основними принципами, що здатні об'єднати вирішальну частину суспільства, можуть стати:

- забезпечення рівних стартових можливостей на індивідуальному рівні;
- прозорість позитивних соціальних перспектив для всіх соціальних верств;
- для крупного та середнього бізнесу прийшов час системної благодійності, спрямованої на вирішення конкретних та болючих суспільних проблем;
- необхідно відмовитися від аморальної сегрегації за товщиною гаманця в охороні здоров'я та освіті; (сьогодні ми спостерігаємо ще більш руйнівну політику саме в цьому сегменті соціального життя);
- держава повинна перейти від слів до справи в боротьбі з корупцією. Необхідно чітко виокремити ті сфери, де держава дійсно виступає більш ефективним менеджером, ніж саморегульовані та суспільні організації.

Відчуття соціальних негараздів, соціальної несправедливості, що розповсюджується в країні дедалі швидшими темпами перетворює Україну, в її нинішній конфігурації, в країну третього туру.

Лозинська К.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Плетенецька С. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Основна частина. Проблема забезпечення фінансової стійкості банків є особливо актуальною в сучасних умовах глобалізації фінансових ринків, ускладнення банківських продуктів за рахунок збільшення потреб клієнтів, тощо.

Саме стійкість кожної банківської установи забезпечує ефективне та стабільне функціонування всієї банківської системи. Фінансова стійкість є фундаментальним поняттям, що найбільш точно відображає проблеми та тенденції розвитку банківського сектору. В процесі дослідження проблеми забезпечення фінансової стійкості, в основному порушуються питання аналізу та управління фінансовою стійкістю, у той час як надзвичайно важливим є визначення факторів впливу на забезпечення фінансової стійкості банків.

В економічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «фінансова стійкість» банку. Досить часто його ототожнюють з такими економічними поняттями, як надійність, платоспроможність, ліквідність. Так, деякі автори, зокрема К.В. Ізмайлова, Т.М. Ковальчук, М.Я. Коробов, Л.А. Лахтіонова, стверджують, що фінансова стійкість банку визначається рівнем його ліквідності та платоспроможності. Слід зауважити, що ліквідність банку характеризує механізм перетворення фінансових чи матеріальних активів у грошові кошти з метою своєчасного виконання зобов'язань, а платоспроможність визначається здатністю банку своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання.

Фінансова стійкість банків напряму залежить від державного регулювання банківської діяльності, і його, на мою думку, можна розуміти як комплекс заходів щодо регламентації банківських операцій, встановлення кількісних та якісних обмежень параметрів банківської діяльності, а також створення належних макроекономічних умов функціонування для забезпечення стабільного розвитку й фінансової стійкості банків. Банківський нагляд – процес зовнішнього контролю, який формує інформаційну базу для прийняття рішень із регулювання.

Важливим завданням, що постає перед органами державного регулювання, є необхідність забезпечити оптимальне співвідношення між регулюванням банківського сектору та досягненням останнім певного рівня самостійності і саморегулювання. Зокрема, у статті 55 Закону України «Про НБУ» зазначено, що головною метою банківського регулювання й нагляду є безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів [1].

Основними заходами, які дозволять підвищити фінансову стійкість банку як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі є:

- розробка ефективної стратегічної програми розвитку банку;
- підвищення ефективності управління витратами з урахуванням цілей стратегічної програми розвитку;
- оптимізація організаційної структури, постійне удосконалення функцій менеджменту;
- оптимізація структури банківських продуктів з урахуванням поточних і довготривалих цілей банку;
- формування високого технічного й технологічного потенціалу;
- залучення додаткового капіталу;
- реорганізація шляхом злиття, приєднання, виділення, перетворення або

реструктуризації [3, с. 72].

Система державного регулювання банківської діяльності охоплює кілька порівняно самостійних напрямків: 1) грошово-кредитне регулювання; 2) банківський нагляд; 3) валютне регулювання; 4) податково-правове регулювання, що перебувають у тісному взаємозв'язку.

Контроль за змінами у керівництві банку відіграє важливе значення, оскільки частота змін керівного складу може свідчити про ймовірні проблеми у діяльності даного комерційного банку, зокрема виникнення незгод із питань політики, що здійснюються, або ж наміри вплинути на менеджмент банку для надання “протекціоністського” кредиту.

При виявленні проблемних банків органи банківського нагляду зобов'язані вжити стабілізуючих заходів із метою підвищення рівня їх фінансової стійкості, зокрема:

- 1) складання та виконання бізнес-плану або програм розвитку капітальної бази банку;
- 2) складання графіків формування в повному обсязі резервних фондів і спеціальних резервів під активні операції;
- 3) складання і запровадження положень щодо вдосконалення кредитної політики банку;
- 4) зобов'язання щодо здійснення зовнішнього аудиту фінансового стану банку;
- 5) прийняття рішення про тимчасове обмеження на збільшення активів банку;
- 6) прийняття рішення про обмеження розміру кредитів, що надають інсайдерам банку;
- 7) прийняття рішення щодо тимчасового зниження розміру відсотків за депозитами, що залучають;
- 8) тимчасове припинення виплати дивідендів;
- 9) прийняття рішення про обмеження розміру виплати заробітної плати працівникам банку;
- 10) зобов'язання щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю в банку [2].

Органи банківського нагляду неспроможні повністю убезпечити банк від імовірного банкрутства і застрахувати їхніх вкладників від різних збитків, оскільки багато банківських операцій мають приховані ризики, які можуть виявитися лише під час зміни умов грошового ринку в несприятливий бік. Для уникнення банкрутства банк має бути інформаційно відкритим під час перевірок та подання статистичних даних.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про Національний банк України” № 679-XIV від 20.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=679-14>
2. Бліндюк О. Надійність комерційного банку / О. Бліндюк // Все про бухгалтерський облік. – 2014. – № 11 (799). – С. 13–16.
3. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти / В.М. Кочетков. — К. : КНЕУ, 2012. — 238 с.

Лойко Д. М.

кандидат економічних наук, доцент ВНЗ
«Університету економіки та права «КРОК»

РОЗВИТОК ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКА МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛЮДСТВА

Основна частина. Кількість населення, яка має творчі дизайнерські здібності дорівнює 0,4% від загальної кількості всього населення планети [1]. Аналіз сучасних тенденцій розвитку економічних видів діяльності дозволяє зробити висновки, що починаючи з другої половини ХХ ст. дизайн, як вид діяльності, почав розвиватися швидкими темпами. Розвиток дизайну проявляється не тільки у зростанні кількості творів мистецтва, а і у збільшенні обсягу послуг, які надають ся дизайнерськими фірмами

населенню. Це - замовлення на оформлення житлових та нежитлових приміщень, на індивідуальний пошив одягу або взуття, виготовлення меблів за індивідуальними замовленнями та інші види дизайнерських послуг. Людство завжди прагне до комфорту, тому в останні роки зростає попит на послуги дизайнерів з інтер'єру, ландшафтних дизайнерів, дизайнерів автомобілів, яхт та інших транспортних засобів, дизайнерів одягу, взуття, промислових дизайнерів, фотодизайнерів. За прогнозами вчених в майбутньому попит на дизайнерські послуги буде зростати.

Розвиток творчої діяльності спирається на багато компонентів: природну обдарованість особистості дизайнера, його рівень освіти, обмін досвідом з фахівцями з інших країн. Треба відмітити, що мова дизайну унікальна. За допомогою творчих робіт можуть спілкуватися і розуміти один одного люди з різних континентів. Мистецькі твори будь-якої країни мають цінність для всього людства. Мистецькі роботи з роками не втрачають свої цінності, а, навпаки, набувають її.

З точки зору формування середовища життєдіяльності людини дизайн – це науково-практична діяльність із формування гармонійного, естетичного повноцінного середовища життєдіяльності людини і розроблення об'єктів матеріальної культури [2]. Об'єктами дизайну є промислові вироби, обладнання, меблі, посуд, одяг, предмети та простір житлової та соціокультурної сфери а також сучасне візуально-інформаційне середовище. Швидкі зміни у виробництві та побуті викликають необхідність не тільки адаптуватися до смаків споживачів, а й прогнозувати їх. Практика дизайну постійно розширюється. Нові відкриття, інновації, технічні досягнення вимагають від дизайнера нових дизайнерських рішень, з врахуванням вимог технічної естетики, ергономіки й екології. Склалася парадоксальна ситуація: вітчизняні підприємства, внаслідок технологічної відсталості та обмеженості фінансових ресурсів, не зацікавлені в дизайні, тому що впровадження у виробничий процес дизайнерських розробок вимагає додаткових витрат. Проте споживач, зацікавлений в якісному дизайні товарів та продукції та навіть, в дизайнерських послугах. В умовах, коли вітчизняні підприємства не можуть запропонувати споживачу товари з дизайнерською інноваційною складовою, то споживач все більше орієнтується на імпорتنі товари, які є більш привабливими з точки зору дизайнерського оформлення. Таким чином можна зробити висновок, що необхідність у кількості та якості дизайнерських рішень буде зростати, тому дизайн – це фах, який динамічно розвивається. Дизайнер – автор нових ідей в оточуючому світі, психолог, рекламист, інженер нового простору і предметного середовища, стиліст, іміджмейкер.

Вченими доведено, що творча діяльність є беззаперечною перевагою людини. Зростаючий рівень роботизації суспільства доводить, що творча діяльність людини поки ще не може бути відтворена роботами. Роботи можуть відтворити окремі елементи творчої діяльності, наприклад, зробити із фото малюнок у заданій техніці, або відтворити музичний твір, але зробити дизайнерський винахід роботи ще не в змозі. Це дає можливість стверджувати, що розвиток творчих здібностей людини є актуальним в сучасному світі.

Розвиток дизайнерської творчої діяльності потребує спеціальної освіти. В Україні розвитку творчої діяльності окремої особи приділяється увага в межах сім'ї та навчальних закладів, особливо, дошкільних. Розширення ринку освітніх послуг на рівні отримання ступеня бакалавру або магістра з дизайну розвивається дуже повільно. Якщо у дошкільних навчальних закладах та освітніх закладах II рівня акредитації розвитку творчих здібностей у дітей приділяють багато уваги (виділено окремі години на малювання, ліплення, трудове навчання), то в старших класах загальноосвітніх шкіл та гімназій навчальні дисципліни, які націлені на розвиток творчих здібностей людини, відсутні взагалі. Треба зауважити, що діти, які мають схильність до творчості, здебільшого розвивають свої навички на додаткових заняттях у різних студіях, домах творчості, курсах або майстер-класах. Багато дітей, починаючи з класів середньої школи взагалі припиняють займатися творчістю, бо з навчального плану зникають відповідні навчальні дисципліни. Таким чином частина населення не має можливості повноцінно розвивати творчі здібності, які в подальшому могли би складати фах та приносити людині дохід.

Сучасні вищі навчальні заклади готують фахівців дизайну одягу та аксесуарів, дизайну середовища (ландшафтний, інтер'єрний), графічного та візуального дизайну, веб-дизайну, дизайну із художньої та книжкової графіки.

Проведений порівняльний аналіз змістового наповнення дизайн освіти в Україні та європейських країнах дозволив сформулювати такий висновок, що освітній процес на сучасному етапі акцентує увагу на гуманітарній складовій діяльності дизайнерів і орієнтує на використання власних творчих можливостей для підвищення якості життя, а не для сприяння процесам нарощування виробництва і накопичення капіталу [3]. В умовах зростання рівня автоматизації та роботизації виробничих процесів та нарощуванні обсягу послуг вагомість дизайну у виробництві та просуванні продукції на ринок буде зростати.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Спілка дизайнерів України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до: [http:// design.org.ua](http://design.org.ua).
3. Фурса О. Розвиток дизайн-освіти в Україні та зарубіжжі: історико-порівняльний аспект / О. Фурса // Порівняльна професійна педагогіка. – № 2.- 2011. - С. 112 - 124.

Лойко Є. М.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Грушко В. І.

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри національної економіки та фінансів

ДЕФІЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ

Основна частина. Дефіцит бюджету, як результат від'ємного сальдо, виникає у разі перевищення видатків над доходами. Останніми роками більшість країн світу, за невеликим винятком, мають пасивне сальдо державного бюджету. Як наслідок, типовою стала тенденція до зростання бюджетного дефіциту відносно ВВП. Скорочення розміру дефіциту державного бюджету є актуальною проблемою не тільки для нашої країни, а й для інших країн. Для розробки ефективних заходів щодо зменшення розміру дефіциту державного бюджету доцільно проаналізувати причини виникнення дефіциту бюджету та його ймовірні наслідки.

Найчастіше дефіцит державного бюджету відображає кризові явища в економіці країни, погіршення показників фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, порушення економічних зв'язків, неефективність податкової системи. До загальних причин виникнення бюджетного дефіциту можна віднести наступні (треба зауважити, що більшість із нижчеперелічених причин є характерними і для української економіки): виникнення надзвичайних обставин (війни, стихійні лиха, техногенні аварії); криза політичної системи; незадовільна робота державних служб; структурна незбалансованість народного господарства; масштабний оборот «тіньового» капіталу; низька ефективність суспільного виробництва; нераціональна структура бюджетних витрат; великі витрати на отримання силових структур; недосконалість податкової системи; низький рівень життя населення; неможливість одержання міжнародних кредитів або недостатній їх обсяг.

Основним джерелом формування бюджету держави є ВВП. Держава як учасник розподільних процесів організовує розподіл і перерозподіл ВВП в інтересах усіх членів суспільства та суб'єктів суспільного відтворення. Окрім ВВП джерелом основного централізованого фонду є національне багатство, а також зовнішні надходження.

Вимушений дефіцит є наслідком скорочення об'ємів ВВП і відповідно обмеженості фінансових ресурсів країни. Прикладом вимушеного бюджетного дефіциту є циклічний бюджетний дефіцит.

Динаміку дефіциту державного бюджету України за 2007-2016 роки наведено в табл.1.

Таблиця 1.

**Динаміка дефіциту державного бюджету України за період 2007-2016 рр.
(складено автором за джерелами [1-3])**

Рік	ВВП, млн.грн.	Доходи		Видатки		Дефіцит	
		млн. грн.	% до ВВП	млн. грн.	% до ВВП	млн. грн.	% до ВВП
2007	751106	165939,2	22,09	174254,3	23,20	9 842,9	1,31
2008	990819	231722,9	23,39	241490,1	24,37	12502,0	1,26
2009	947042	209 700,3	22,14	242437,2	25,60	35517,2	3,75
2010	1 120 585	240615,2	21,47	303588,7	27,09	64265,5	5,73
2011	1 349 178	314616,9	23,32	333459,5	24,72	23557,6	1,75
2012	1 459 096	346054,0	23,72	395681,5	27,12	53445,2	3,66
2013	1 522 657	339226,9	22,28	403456,1	26,50	64706,7	4,25
2014*	1 586 915	357084,2	22,50	430217,8	27,11	78052,8	4,92
2015*	1 988 544	534694,8	26,89	576911,4	29,01	45167,5	2,27
2016	2 383 182	616283,2	25,86	684883,7	28,74	70262,1	2,95

*без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м.Севастополя, за 2014-2015 роки - також без частини зони проведення АТО)

Граничною межею дефіциту державного бюджету по відношенню до ВВП вважається 3 %. Цю граничну межу дефіцит державного бюджету перевищував у 2009 р. (3,75 %), 2010 р. (5,73 %), 2012 р. (3,66 %), 2013 р. (4,25 %), 2014 р. (4,92%). Значний дефіцит державного бюджету у ці роки тенденція пояснюється тим фактом, що збільшення видатків з державного бюджету зростає швидше, ніж надходження доходів. Це відбувається як наслідок розгортання світової фінансової кризи, яка негативно впливає на економіку України. Також негативний вплив мали тимчасова окупація території АР Крим і м.Севастополя та проведення антитерористичної операції на Сході України. У 2015-2016 рр. спостерігається тенденція скорочення дефіциту державного бюджету. Рівень дефіциту державного бюджету знаходиться в межах граничної величини.

За проведеним аналізом структури доходів та видатків зведеного бюджету України, який складається із державного та місцевих бюджетів можна зробити наступні висновки. Доходи у 2016 р. на 83,1 % склалися із податкових надходжень. Структура видатків Зведено бюджету України у 2016 р. розподілялася наступним чином: 16,1 % - загальнодержавні функції, 7,1 % - оборона, 8,6 % - громадський порядок, безпека та судова влада, 7,9 % - економічна діяльність, 0,8 % - охорона навколишнього природного середовища, 2,1 % - житлово-комунальне господарство, 9,0 – охорона здоров'я, 2,0 % - духовний та фізичний розвиток, 15,5 % - освіта, 30,9 % - соціальний захист та соціальне забезпечення. Аналіз динаміки зміни структури видатків за останні три роки дозволяє зробити висновки щодо відбулось зростання видатків за наступними статтями: оборона на 36,54 %, соціальний захист та соціальне забезпечення на 17,05 %, загальнодержавні функції на 9,52 % за рахунок зменшення видатків за іншими статтями зведеного бюджету України. Зростання видатків за статтею «оборона» викликано необхідністю підвищення рівня оснащення військових із-за проведення антитерористичної операції на сході України. Збільшення видатків за статтею «соціальний захист та соціальне забезпечення» пояснюється проведенням Пенсійної реформи Урядом України. Зростання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення можна вважати позитивною тенденцією у розподілі зведеного бюджету. Проте скорочено видатки на освіту на 18,85 %, духовний і фізичний розвиток на 25,93% та на охорону здоров'я на 17,43%.

Одним із негативних наслідків зростання дефіциту державного бюджету України є зниження рівня фінансової безпеки держави, яка є однією із вагомих складових національної безпеки. Основними загрозами економічній безпеці України у фінансовій сфері є наступні: скорочення золотовалютних резервів; погіршення ліквідності у банківській системі; недостатність внутрішніх джерел капіталізації; гальмування розвитку вітчизняного фондового ринку; знецінення національної валюти, погіршення суверенного рейтингу України та вітчизняних банків. У фінансовій сфері спостерігалось подорожчання банківських кредитів; зниження рентабельності власного капіталу банківської системи внаслідок зростання збитків банків і проблемної заборгованості. Зниження активів українських банків характеризує відтік фінансових ресурсів із банківського сектору, що є негативною тенденцією для забезпечення фінансової безпеки країни [4].

Досліджуючи чинники виникнення бюджетного дефіциту, можна зробити висновок, що в своїй сукупності вони провокують негативні явища в економіці країни. Так, спад промислового виробництва веде до згортання кредитної діяльності банків, посилення податкового тиску, виникнення кризи неплатежів, зростання бартерних операцій і взаємозаліків, що приводить до зменшення доходів бюджету та зростання його дефіциту і, в свою чергу, до неможливості проведення заходів фінансової підтримки виробника, що ставить питання про відпрацювання методів погашення дефіциту бюджету.

Бюджетний дефіцит в Україні є вимушеним дефіцитом. В Україні рівень оподаткування є досить високим і далі підвищувати його практично неможливо. Недостатність доходів державного бюджету зумовлюється недостатнім обсягом доходів підприємств та громадян. Бюджетний дефіцит походить більшою мірою з дефіциту фінансових ресурсів у суспільстві, він характеризує фінансову діяльність держави та характеризує відсутність конкретної обґрунтованої політики щодо його покриття.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Єдиний веб-портал використання бюджетних коштів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: e-data.gov.ua
3. Бюджет України 2016. Статистичний збірник. – К.: Міністерство фінансів України. – 315 с.
4. Лойко В.В. Аналіз сучасного стану банківської системи України /В.В. Лойко, В.В. Павленко// Scientific and Educational Journal; Geneva, Switzerland, December, 2015 # 5, Volume 1– P. 98-103.

Маляр С. А.

студентка ВНЗ «Київського Університету
імені Бориса Грінченка»

Науковий керівник:

Лойко В. В.

д.е.н., професор.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ПРИ ПЕРЕДАЧІ ЦІЛІСНОГО МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ НА БАЛАНС ОСББ В УКРАЇНІ

Основна частина. Сучасний процес реформування житлово-комунального господарства в Україні пов'язаний із створенням об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). Незважаючи на позитивну динаміку кількісного зростання названих об'єднань, цей процес поки що не дав очікуваних результатів. В процесі створення ОСББ виникає ще багато питань, які пов'язані із недосконалістю сучасного законодавства і з накопиченням певного досвіду господарювання вже створених ОСББ. В зв'язку із зростанням витрат населення на оплату житлово-комунальних послуг (табл. 1) постає питання щодо встановлення соціальної справедливості при передачі цілісного майнового комплексу на баланс ОСББ в Україні, зокрема у місті Києві. Удосконалення законодавства України в цій частині надасть

можливість ОСББ регулювати витрати співвласників та заощаджувати кошти.

Таблиця 1

Динаміка витрат на оплату комунальних послуг у сукупних витратах домогосподарств в Україні (складено авторами за даними [1])

Назва показника	2012	2013	2014	2015	2016	Відхилення даних 2016р. від даних 2012р., %
Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	3592,1	3820,3	4048,9	4952,0	5720,4	Зростання у 1,59 рази
Сукупні витрати домогосподарств на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива, %	9,9	9,5	9,4	11,7	16,0	81,62

Згідно з рішеннями Київської міської ради від 29.11.2001 № 151/1585 «Про затвердження переліку нежитлових будівель комунальної власності територіальної громади міста Києва» та від 27.12.2001 № 208/1642 «Про формування комунальної власності територіальної громади міста Києва» та від 27.12.2001 № 208/1642 «Про формування комунальної власності територіальних громад районів м. Києва», всі житлові будинки в місті Києві були віднесені до комунальної власності територіальної громади міста Києва. В подальшому, житлові будинки разом з вбудованими нежитловими приміщеннями були передані на баланс комунальним підприємствам, якій здійснюють обслуговування цих будинків.

Відповідно, у разі створення ОСББ та прийняття ним рішення про готовність прийняти на свій баланс цілісний майновий комплекс, такий майновий комплекс чи його частина передається з балансу підприємства. Варто зазначити, що земельні ділянки, на яких розташовані житлові будинки, не перебувають на балансі у комунальних підприємств, які є балансоутримувачами цих будинків. В розумінні Земельного кодексу України, Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», такі земельні ділянки не можуть вважатися прибудинковими територіями, оскільки їхні межі не визначені відповідно до земельпорядної документації. Елементарним підтвердженням цього умовиводу є відсутність у балансоутримувачів багатоквартирних будинків державних актів про право власності на земельні ділянки і відсутність у таких земельних ділянок кадастрових номерів. Такі території комунальні підприємства міста Києва – балансоутримувачі житлових будинків лише обслуговують на підставі рішень органів місцевого самоврядування про закріплення територій для прибирання.

З наведеного слідує, що комунальні підприємства Києва, які є балансоутримувачами житлових будинків, можуть передати на баланс ОСББ лише те, що реально мають на своєму балансі, а саме житловий будинок з допоміжними приміщеннями, тобто частину цілісного майнового комплексу.

В розумінні статті 80 Земельного кодексу України, територіальна громада міста Києва, від імені якої діє Київська міська рада, є суб'єктом права власності на землю. Статтею 12 цього Кодексу серед повноважень органу місцевого самоврядування у галузі земельних відносин передбачено право розпорядження землями територіальних громад [2]. Згідно пункту 1 частини 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», до виключної компетенції місцевих рад віднесено вирішення на сесійних засіданнях відповідно до закону питань регулювання земельних відносин [3].

Здавалось би, норми Земельного кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» надають можливість ОСББ, що діють в місті Києві, звернутися до Київської міської ради та отримати у власність чи постійне користування

земельну ділянку, що є прибудинковою територією.

На жаль, така можливість існувала до 2005 р. Це зумовлено тим, що Київська міська рада, як орган місцевого самоврядування, приймає рішення про надання згоди на розроблення ОСББ проекту землеустрою, а потім рішення про надання земельної ділянки у власність чи постійне користування. До 2005 р. діяли «Правила та порядок розподілу території житлового кварталу (мікрорайону)» затверджені Наказом Держкомбуду України № 228 від 16.09.1999 року, які в розумінні пункту 1.1.3. зокрема визначають юридичні, містобудівні, технічні правила і планувальний механізм встановлення меж земельних ділянок в існуючій і новій багатоквартирній забудові на основі затвердженої містобудівної документації у відповідності з чинним законодавством і державними нормами з метою розподілу вказаних територій на окремі земельні ділянки, які перебувають у колективній (приватній, спільній приватній) власності та забезпечення реєстрації прав власників житлових будинків на землю і нерухоме майно [4].

Мінбуд України, правонаступником якого є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіонбуд) видав наказ № 146 від 26.08. 2005 р., яким було скасовано зазначені вище «Правила та порядок розподілу території житлового кварталу (мікрорайону)», єдиний документ, який визначав порядок розподілу території між кількома поруч розташованими будинками. До цього часу Мінрегіонбудом не прийнято нових правил, відповідно не лише в Києві, а й у всіх містах і населених пунктах України відсутній механізм поділу прибудинкової території між кількома будинками. Скасування «Правил та порядку розподілу території житлового кварталу (мікрорайону)» призводить до того, що ОСББ не має можливості замовити проект землеустрою, а Київська міська рада - прийняти рішення про передачу земельної ділянки у власність чи постійне користування ОСББ. Якщо ж визначення прибудинкових територій буде здійснюватися Київрадою хаотично, без чіткого регулювання спеціальним нормативно-правовим актом, яким будуть визначені однакові підходи визначення прибудинкової території для всієї країни, є обґрунтовані ризики непрозорого та несправедливого розподілу прибудинкових територій між житловими будинками, надання переваги одним ОСББ над іншими. Це може призвести до порушення, або ж навіть позбавлення співвласників окремих будинків права мати у спільній сумісній власності земельну ділянку, що є прибудинковою територією багатоквартирного будинку. Як показує досвід протистоянь в Києві окремих груп людей із забудовниками та іншими особами, відсутність чіткого регулювання земельних відносин призводить й до небезпечного зростання соціальної напруги.

Висновки. Наведене вище доводить, що об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, що діють не лише в Києві, а й в Україні, не можуть повною мірою скористатися визначеним Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» правом отримати цілісний майновий комплекс на свій баланс. Люди позбавлені повною мірою реалізувати своє конституційне право володіти, користуватися та розпоряджатися будинком, як об'єктом спільної сумісної власності.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Земельний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print>
3. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page2/print>
4. Правила та порядок розподілу території житлового кварталу (мікрорайону), затверджені Наказом Держкомбуду України № 228 від 16.09.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до: <http://ukraine.uapravo.net/data/base51/ukr51111.htm>

Машевська К. В.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

ЗАГРОЗА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Основна частина. Фінансова безпека є універсальною категорією, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином. В сучасних умовах, коли Україна здобула світове визнання та розширює кордони свого співробітництва, ця тема є досить актуальною, адже економіка виявилась не готовою до тих перетворень, які вже відбулися у інших країнах світу. Суб'єкти підприємницької діяльності, державні установи, інші організації є вразливими та нестійкими до дій зовнішнього середовища. Стабілізувати економіку як країни в цілому, так і окремого підприємства, можна за допомогою підвищення рівня фінансової безпеки.

Питання фінансової безпеки у економічній літературі не має одностайного підходу до трактування серед теоретиків і практиків. Тому вивчення різних аспектів цікавило вітчизняних і зарубіжних економістів, таких як О.І. Барановський, І.О. Бланк[1], К.С. Горячева[2], М.М. Єрмошенко, Л.А. Запорожцева[3], В.І. Куцик, Р.С. Папехін та інших.

Метою роботи є дослідження підходів до визначення фінансової безпеки та виявлення загроз фінансовій безпеці підприємств України.

У ринкових умовах господарювання підприємство є відкритою системою, що функціонує у складному зовнішньому середовищі, яке характеризується нестабільністю та постійними змінами. Таке середовище змушує керівництво швидко адаптуватися до нових умов, потребує знання законів розвитку та пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, врахування чинників невизначеності та нестійкості економічного середовища.

Однією з важливих складових економічної безпеки підприємств є фінансова безпека, без якої практично неможливе вирішення жодних проблем, що постають перед підприємством.

Фінансова безпека є складною багаторівневою системою, реалізація якої забезпечує захист інтересів підприємств на усіх рівнях фінансових відносин.

Єдиного визначення фінансової безпеки підприємств чітко не окреслено, зокрема виділяють такі:

І.О. Бланк зазначає, що фінансова безпека підприємства – це інтегроване поняття категорій економічної безпеки та фінансування підприємства, що являє собою кількісно й якісно детермінованим рівнем його фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність пріоритетних збалансованих інтересів суб'єктів економічної діяльності від ідентифікованих реальних і потенційних загроз – зовнішніх і внутрішніх, параметри яких визначають на засаді фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки сталого розвитку підприємства в поточному і перспективному періодах [1].

К.С. Горячева вважає, що фінансова безпека є фінансовим станом, який характеризується:

- по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, що використовуються підприємством,
- по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз,
- по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, місії та завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів,
- по-четверте, забезпечити розвиток цієї фінансової системи [2].

Рівень фінансової безпеки характеризує здатність підприємства протистояти її загрозам або усунути збитки від негативних впливів на різноманітні аспекти безпеки. У цьому випадку під загрозою фінансовій безпеці розуміють потенційні або реальні дії фізичних чи юридичних осіб, що порушують стан захищеності суб'єкта підприємницької діяльності та здатні призвести до припинення його діяльності або до фінансових і інших втрат.

Загрози характеризують різноманітним видів і з метою їх повної ідентифікації при побудові системи фінансової безпеки підприємства необхідна повна класифікація. Найпоширенішою є їх класифікація за джерелами виникнення на внутрішні і зовнішні.

Зовнішні загрози виникають за межами підприємств та пов'язані з кон'юнктурою ринку і середовищем в якому воно функціонує, а їх зміна може призвести до виникнення збитків. Як внутрішні, так і зовнішні загрози можуть мати суб'єктивний і об'єктивний характер. До негативних впливів суб'єктивного типу відносяться внутрішні і зовнішні впливи, в основі яких лежать усвідомлені дії (інколи бездіяльність) людей та інших суб'єктів ринку з метою завдання шкоди підприємству, а також неякісна робота його співробітників або партнерів по бізнесу. На відміну від впливів суб'єктивного характеру, негативні впливи об'єктивного плану є наслідком непередбачених обставин, що не пов'язані безпосередньо з діяльністю даного підприємства або його співробітників.

Серед зовнішніх загроз фінансової безпеки підприємства виділяють:

- скуповування акцій та боргів підприємств небажаними партнерами,
- наявність значних фінансових зобов'язань у підприємства,
- нерозвиненість ринків капіталу та їх інфраструктури,
- недостатній розвиток правової системи захисту прав інвесторів та виконання законодавства,

- криза грошової та фінансово - кредитної систем,
- нестабільність економіки,
- недосконалість механізмів формування економічної політики держави.

До внутрішніх загроз втрати фінансової безпеки підприємства відносять

протиправні чи інші негативні дії персоналу суб'єкта підприємницької діяльності, що загрожують функціонуванню та розвитку підприємництва, порушення встановленого режиму захисту інформації з обмеженим доступом для сторонніх осіб, порушення порядку використання технічних засобів, інші порушення правил режиму безпеки, діловодства тощо, які створюють передумови для реалізації протиправних цілей злочинних елементів чи інших зацікавлених фігурантів, низький рівень кадрового, організаційно-правового, інформаційно-аналітичного забезпечення управління потенційними ризиками як у контексті внутрішніх, так і зовнішніх загроз.

Л.А. Запорожцева основними загрозами фінансовій безпеці вважає загрозу втрати ліквідності підприємства, загрозу втрати фінансової самостійності, загрозу зниження ефективності діяльності підприємства, втрати його прибутковості і здатності до самоокупності та розвитку, загрозу нарощування боргів то причині уповільнення інкасації дебіторської заборгованості, загрозу неплатоспроможності підприємства, загрозу зниження вартості підприємства [3].

Після визначення загроз й оцінювання рівня їх впливу на рівень фінансової безпеки підприємства постає завдання їх нейтралізації. Шляхами впливу на нейтралізацію загроз можуть бути:

1. профілактика загроз, тобто зниження ризику виникнення загрози;
2. пом'якшення можливих наслідків від реалізації загроз.

Отже, в процесі здійснення господарської діяльності підприємства особливо важливим є попередження та своєчасне виявлення можливих внутрішніх та зовнішніх загроз. Адже їх дія може спричинити спад у виробництві, похитнути конкурентні позиції фірми та призвести до розбалансування підприємницької діяльності.

Таким чином, найважливішим завданням забезпечення фінансової безпеки підприємства є необхідність ідентифікації загроз її втрати. При вирішенні даного завдання, спираючись на специфіку діяльності підприємства, необхідно розглянути умови зовнішнього фінансового середовища і фактори внутрішнього фінансового середовища підприємства.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А.. Управление финансовой безопасностью предприятия : учеб. / И. А. Бланк. - [2-е изд., стер.]. - К: Эльга, 2009. - 776 с.
2. Горячева К.С. Финансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі

економічної безпеки/ К.С. Горячева, Економіст, 2006 р., №8, с. 65-67.

3. Запорожцева Л.А. Финансовая безопасность предприятия при переходе на МСФО / Л.А. Запорожцева // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – № 36. – с. 46-51.

Мельник І. В.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Лойко В. В.

доктор економічних наук, професор

Київський Університет імені Бориса Грінченка

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА

Основна частина. Фінансова та економічна криза в країні призвели до вражаючого збільшення кількості неплатоспроможних підприємств. Потужний удар прийшовся як на рівень ефективності функціонування підприємства, так і на його спроможність розраховуватися за своїми боргами як наслідок нестійких змін ринкового середовища, нестабільності та певної хаотичності їх виникнення прийнятих неефективними управлінськими рішеннями. Характерним є зростання інтересу до проблем дослідження кризових явищ, природи їх виникнення, механізмів попередження та ліквідації наслідків.

На фоні економічної, політичної, фінансової нестабільності, недосконалої ринку товарів та послуг, системи інвестування, зростає кількість банкрутств вітчизняних підприємств.

Процес санації розглядається більшістю вітчизняних вчених в контексті інституту банкрутства підприємства як один із засобів відновлення платоспроможності і недопущення ліквідації. Санація - це система заходів, які здійснюються під час провадження у справі про банкрутство підприємства з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського стану боржника, а також задоволення у повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника [3; с. 12].

Деякі зарубіжні автори відокремлюють інститут санації від банкрутства, але розглядають це питання в системі антикризового управління поряд з проблемою банкрутства. Деякі автори пропонують розглядати санацію відокремлено від банкрутства як заходи фінансового оздоровлення, які стосуються кожного підприємства. Найбільш застосоване та повне визначення санації дається в роботах Терещенко О.О., який тлумачить, що санація – це комплекс послідовних, взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру, які спрямовані на виведення суб'єкта господарювання з кризи та відновлення або досягнення його прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді [3; с. 62].

Метою фінансової санації є покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поповнення або збереження ліквідності та платоспроможності; конкурентоспроможності; поліпшення структури капіталу; відновлення; досягнення прибутковості; покриття поточних збитків; скорочення заборгованості; формування фінансових ресурсів [2; с. 17].

Управління фінансовою санацією підприємства передбачає виконання послідовних дій. Процес фінансового оздоровлення підприємства починається з виявлення причин фінансової кризи. Наступним етапом санації є проведення причинно-наслідкового аналізу фінансової кризи, на підставі якого визначають зовнішні та внутрішні фактори кризи, вид кризи, її глибину та якість фінансового стану підприємства. З урахуванням результатів аналізу роблять висновки про санаційну спроможність підприємства, доцільність чи недоцільність санації. Якщо виробничий потенціал підприємства зруйновано, ринки збуту продукції втрачено, структура балансу незадовільна, то

приймають рішення про ліквідацію підприємства [1; с. 53].

План санації підприємства може передбачати проведення наступних заходів, які націлено на відновлення платоспроможності підприємства-боржника, в залежності від виду діяльності та стану підприємства-боржника: реструктуризацію підприємства, перепрофілювання підприємства, закриття нерентабельних виробництв, відстрочка або реструктуризація боргів, продаж частини майна підприємства-боржника, звільнення працівників підприємства-боржника, які не задіяні в процесі санації підприємства, виконання зобов'язань боржника власником майна боржника. Процес санації має певний термін виконання. Процес санації припиняється при умові повного відновлення платоспроможності боржника. Період санації зазвичай триває 12 місяців, але може бути подовжений до 18 місяців. У випадку більш швидкого відновлення платоспроможності боржника процес санації може бути припинений. Аналіз результатів санації здійснюється на основі звіту арбітражного керуючого, який подається щоквартально.

Висновки. Отже, механізм удосконалення управління фінансовою санацією повинен включати п'ять взаємопов'язаних і взаємообумовлених блоки, які мають охоплювати весь процес санації підприємства, а саме: механізм встановлення ймовірності банкрутства та прогноз тенденцій розвитку кризових явищ; механізм розробки комплексу організаційно – управлінських заходів, які допоможуть відновити платоспроможність та уникнути банкрутства в майбутньому; механізм встановлення ефективності реалізації санаційних заходів на підприємстві; механізм управління відносинами фінансової санації; інформаційне та кадрове забезпечення.

Довготривале та поступове погіршення фінансового стану є поширеним для багатьох підприємств України. Такий тривалий стан збиткової роботи підприємства може привести до стану банкрутства.

Банкрутство є результатом розвитку кризового фінансового стану підприємства, коли воно проходить шлях від епізодичної до стійкої неспроможності задовольнити вимоги кредиторів, в тому числі по розрахункам із бюджетом. Таким чином, можна визначити, що первісні причини чи передумови банкрутства зароджуються всередині фінансової системи діючого підприємства.

Список використаних джерел

1. Копилюк О.І., Штангрет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навчальний посібник, - Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 168с.
2. Плікус І.Й. Удосконалення механізму управління фінансовою санацією підприємств / І.Й. Плікус, Н.В. Новак, Т.М. Мільчаковська // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2010. – № 1. - Т. 2. – С. 69-77.
3. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: ЮШУ, 2009. – 564 с.

Мицерук М. В.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Основна частина. Розвиток та становлення фінансового ринку України є необхідною передумовою розвитку інших секторів економіки держави. Добре функціонуючий страховий ринок, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному та прогнозованому розвитку усіх економічних процесів у суспільстві. Акумуляючи значні обсяги грошових коштів, фінансові установи є потужним джерелом інвестицій в економіку країни, що розвивається

досить динамічно.

Над дослідженням проблеми та перспективи розвитку фінансового сектора країни працювали наступні вчені: Гембал В., Литвиненко Т.М. та ін.

Мета цього напряму дослідження обумовлена рядом причин. По-перше, потребою обґрунтування аналізу проблем, що мають місце на фінансовому ринку України. По-друге, незначною кількістю у вітчизняній науці теоретичних розробок правового характеру, що визначають здійснення регулювання фінансового ринку. По-третє, потребою в ефективних, у практичному відношенні, рекомендаціях стосовно подальшого розвитку та становлення фінансового ринку України

Фінансовий сектор є однією з найважливіших ланок національної економіки. В Україні вже зроблено перші кроки на шляху стратегічного аналізу та прогнозування розвитку окремих видів фінансових установ та ринків, зокрема здійснено аналіз банківської системи, ринку цінних паперів, страхового ринку. Подальший розвиток економіки є не можливим без розвинутого, стабільного, надійного та ефективного фінансового ринку нашої держави [1, с. 37].

Таким чином, однією з найважливіших цілей нинішнього етапу розвитку економіки країни є втілення обґрунтованих та системних реформ у фінансовому секторі для забезпечення додаткових джерел фінансування економічного зростання. Це в свою чергу потребує розробки та послідовного впровадження довготермінової комплексної стратегії розвитку фінансового сектора України, враховуючи існуючі економічні реалії та стратегічні пріоритети України в умовах глобалізації світових фінансових ринків.

В Україні слід впровадити цілісну довгострокову стратегію розвитку фінансового сектору України, а також для координації дій різних органів влади в сфері впровадження заходів щодо розвитку фінансового сектору [2, с. 256].

Основною метою діяльності цієї стратегії повинно бути:

- створення ефективної системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, зокрема тих їх видів, щодо яких не існує чіткого та повноцінного законодавчого поля та відсутній орган регулювання та нагляду.

- створення узгодженого законодавства та стабільного політичного і економічного середовища.

- розроблення та узгодження концепції створення та діяльності незалежного органу регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ. Цей документ має визначати засади створення та діяльності органу регулювання та нагляду, його функції та механізми їх реалізації.

- розроблення та узгодження концепції розвитку законодавчого поля фінансового сектора. Ця концепція має передбачати стратегію розробки та прийняття ряду законопроектів, що регламентують діяльність окремих видів небанківських фінансових установ та доповнюють вже існуючу законодавчу базу по фондовому ринку та банківському сектору.

- розроблення та прийняття єдиної стратегії розвитку фінансового сектору України та визначення в її рамках довготермінової програми, спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку небанківського фінансового сектору в цілому та окремих видів небанківських фінансових установ зокрема [3, с. 50-53].

За умов глобальної інтеграції ринків фінансових послуг надзвичайно важливим завданням для кожної країни є забезпечення функціонування конкурентоспроможного ринку фінансових послуг. Відсутність узгодженого законодавства та ефективних принципів регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ є однією з серйозних проблем розвитку фінансового сектора в цілому. Недосконалість сучасного законодавства про небанківські фінансові установи та неадекватність системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ також перешкоджає ефективному впровадженню політики уряду, направленої на поліпшення системи соціального забезпечення, в тому числі проведення медичної та пенсійної реформ.

Список використаних джерел

1. Гембал В. Регулювання фінансових ринків - британський шлях // Британський Фонд Ноу-Хау.-К.: - 37 с.
2. Стратегія розвитку фінансового сектору України (матеріали Координаційної ради з питань політики фінансового сектору при Кабінеті Міністрів України). - К.: Видавничий дім "Козаки". - 256 с.
3. Литвиненко Т.М. Економічна культура фондового ринку – запорука успішного реформування економіки // Фінанси України. - №2. - С. 50-53.

Москусенко А.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Основна частина. Місцеві бюджети відповідно до Бюджетного кодексу (ст. 63) містять надходження і витрати на виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій або органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати складають єдиний баланс відповідного бюджету. Структура доходів місцевих бюджетів така: міжбюджетні трансферти, власні доходи, закріплені законодавством на довгостроковій основі та регульовальні доходи.

Доходи місцевих бюджетів мають відповідну законодавчу базу — Конституція України, Бюджетний кодекс, Податковий кодекс, ЗУ "Про місцеве самоврядування в Україні" та інші нормативні акти. Доходи місцевих бюджетів – це економічні відносини, які виникають у процесі формування фінансових ресурсів на регіональному рівні та призначені для реалізації функцій і завдань органів місцевого самоврядування.

За рахунок доходів місцевих бюджетів фінансуються найбільш значні заходи держави в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту.

Стан місцевих бюджетів на сьогоднішній день характеризується дефіцитом фінансових ресурсів на місцевому рівні, який можливо усунути тільки шляхом чітких стратегічних дій державної та місцевої влади.

Таким чином це призвело до поглиблення існуючих проблем на місцевому рівні. Посилаючись на Бюджетний кодекс України, місцеві податки і збори є власними доходами місцевих бюджетів, вони не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, і таким чином вони суттєво впливають на фінансову самостійність місцевих бюджетів.

В межах своєї компетентності органи місцевого самоврядування мають право:

1) повністю скасувати окремі місцеві податки і збори або звільнити певні категорії платників від їх сплати;

2) запровадити пільгові податкові статки;

3) надати відстрочку по сплаті місцевих податків та зборів.

Основними проблемами у сфері формування місцевих бюджетів є:

- недостатність фінансування з державного бюджету;
- нестабільна доходна база;
- відсутнє правове поле, яке б відповідало сучасним умовам;
- незначний перелік місцевих податків і зборів;
- відсутні права органів місцевого самоврядування для запровадження власних податків і зборів на своїй території ;
- обмежена фіскальна роль місцевих податків і зборів;
- недосконалі міжбюджетні відносини, які зумовлені їх невідповідністю швидким змінам, що відбуваються.

Для удосконалення діючої системи місцевого оподаткування можуть бути покладені основні положення проекту Податкового кодексу України та проекту Закону України «Про місцеві податки та збори».

Існуючі проблеми зумовлюють виникнення незбалансованості в місцевих бюджетах, таким чином виникає дефіцит бюджетних коштів, а також не вирішуються життєві проблеми людей і відбувається занепад місцевого господарства.

Щоб вирішити проблему, які виникають при формуванні місцевих бюджетів в Україні необхідно:

- впровадити режим жорсткого контролю за витрачанням бюджетних коштів;
- покращити існуючу нормативно-законодавчу базу або впровадити нову яка б чітко регулювала та визначала процес формування і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів;
- чітке дотримання бюджетної дисципліни, що має відобразитись в раціональному використанні бюджетних засобів;
- внести зміни до місцевого оподаткування для збільшення надходжень до місцевих бюджетів і встановити справедливий розподіл частки податків між бюджетами.

Висновки. Отже, запровадивши запропоновані заходи можливо досягнути вирішення існуючих проблем, які стосуються місцевих бюджетів.

Список використаних джерел

1. Буряченко А.Є. Переваги та недоліки боргового фінансування місцевих потреб / Буряченко А.Є. // Фінанси, облік і аудит. - 2009;
2. Деркач М.І., Литвин М.В. Впровадження світового досвіду формування дохідної частини місцевих бюджетів в Україні / Деркач М.І., Литвин М.В. // Економічний простір. - 2011;
3. Офіційний сайт Асоціації міст України / [Електронний ресурс]: <http://www.auc.org.ua/>;

Наконечна А.В.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Основна частина. На сьогоднішній день багато українців в пошуках добробуту та фінансового захисту для себе та своєї сім'ї виїжджають за кордон через складне соціально-економічне становище в країні (бідність, незабезпеченість робочими місцями, низький рівень реальної заробітної плати, нестабільність політичної, економічної ситуації) та воєнні дії на сході. Для нашої країни це є особливою загрозою, адже за кордон виїжджає майбутнє України: студенти, висококваліфіковані працівники, потенційні працівники працездатного віку та робоча сила. Це негативно впливає на економіку країни, зростає рівень безробіття, а також руйнується етнічна та релігійна культура населення.

Питання міграційних процесів в Україні є характерним вже декілька років. Тому вчені приділяють велику увагу цьому питанню в своїх науково-економічних публікаціях. Зокрема, значний внесок у розробку цього питання зробили Е. Лібанова, О. Малиновська, М. Ніколайчук, А. Гайдуцького, С. Метелева.

Незважаючи на достатньо велику кількість наукових праць, тема міграційних процесів в Україні залишається відкритою і змушує надалі розглядати це питання.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні причин виникнення міграції, процес утворення та впливу на економіку на основі аналізу сучасних статистичних даних та висунути пропозиції щодо шляхів подолання цієї проблеми.

За період становлення України як держави, міграція набуває все більших

масштабів. Так, в середньому на строк від 1 місяця до 1 року на роботу закордон виїжджають більше як 5 млн. осіб. Спостерігається тенденція зростання виїзду не лише з міст, а і з сіл, особливо прикордонних областей. До цих людей, в основному, належать чоловіки у найбільш працездатному віці (30-45 років).

Після запровадження демократичних свобод, зокрема й свободи пересування, введення безвізового режиму, транскордонна мобільність населення України стрімко зростала передовсім за рахунок перетинів західного кордону. У 2013 р., тобто ще до анексії Криму та початку конфлікту на Сході України, вперше чисельність поїздок українців до Польщі перевищила кількість виїздів до Росії, яка традиційно найбільше відвідувалася громадянами України і з якою зберігався безвізовий режим.

З початком конфлікту відбулося загальне зменшення кількості поїздок за кордон, передовсім за рахунок виїздів до Росії: у 2014 р. їх було майже на третину менше, ніж у 2013 р. Водночас, кількість виїздів українців до Євросоюзу продовжувала зростати – 10,5 млн. в 2014 р., 12,5 млн. в 2015 р., а в 2017 році збільшилось в 3 рази.

Основними причинами таких тенденцій можна виділити наступні:

1. Складне соціально-економічне становище (бідність, незабезпеченість робочими місцями, низький рівень реальної заробітної плати та нестабільність політичної та економічної ситуації).

2. Значний розрив між рівнем розвитку України та інших країн світу (особливо це проявляється через нерівномірність процесу нагромадження капіталу в окремих країнах).

3. Диференціація цін на аналогічні види товарів та послуг, зокрема, різниця між оплатою однорідної за кількісними і якісними показниками праці в різних країнах. В умовах зростаючих вимог до найманих працівників, та частина населення, яка отримала вищу освіту і ефективно застосовує свої знання у практичній діяльності, значно підвищує свою ціну на ринку праці. І тоді вони надають перевагу роботі за фахом в тих країнах, де заробітна плата буде в кілька разів вище.

4. Практична відсутність перспектив застосування своїх інтелектуальних, творчих здібностей у різних сферах господарства, а також ряд причин гуманітарного, культурного, екологічного, психологічного, правового порядку, які будуть посилюватися в міру вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку країн.

5. Існує суттєва незбалансованість між обсягами і структурою попиту на робочу силу молоді та обсягами і структурою її пропозиції. Гарантований ринок праці молоді нині занадто звужений і здійснюється в межах порівняно невеликої кількості виділених робочих місць. Велика частка молоді, яка не витримала конкурентної боротьби з представниками старших вікових поколінь, виштовхується на нерегульований ринок праці. Тому молодь знаходиться в значно гіршому становищі щодо соціального захисту від безробіття порівняно з іншими представниками робочої сили і значна її частина змушена виїжджати закордон.

Також негативно на вітчизняному ринку праці відображається світова фінансова криза, яка поглиблює всі існуючі проблеми.

Аналізуючи дану тему пропонуються такі шляхи вирішення проблеми. По-перше для ефективного відтворення демографічного потенціалу має стати стратегічне планування та прогнозування перспективного соціально-економічного розвитку країни та її окремих регіонів на основі оцінки їх відповідності сучасним вимогам забезпечення більш високих стандартів якості життя населення. Також, держава повинна надавати сприяючі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, створити пізнавальні програми завдяки яким буду підвищуватись рівень економічно-юридичної обізнаності громадян. Організувати співпрацю з центрами зайнятості, громадськими організаціями та місцевими органами, які будуть надавати психологічну допомогу, безкоштовне отримання освіти, або запровадити курси по підвищенню кваліфікації. Передусім допомагати колишнім трудовим мігрантам з працевлаштуванням або відкриття своєї справи.

Висновки. Таким чином процес міграції в Україні є досить складним питанням, що потребує постійного перегляду та доопрацювання. Для зниження показників міграції потрібно запровадити ряд реформ, які нададуть можливість населенню. Держава повинна

в першу чергу забезпечувати місця для студентів, інвалідів, біженців та професійних працівників. Надавати соціальну допомогу, житло біженцям та малозабезпеченим. Зробити реформу для освіти, надавати більше бюджетних місць та виділяти більше грошей на розвиток молоді. Підвищити в цілому якість життя в країні.

Список використаних джерел

1. Вишнеvsька О.А. Сучасна міжнародна трудова міграція та державна міграційна політика // Статистика України. – 2008. – №2. – с. 87-91.
2. Гальків Л.І. Статистичне оцінювання міграційних процесів в Україні у контексті втрат людського капіталу / Л. І. Гальків // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20 (5). – С. 124–131.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України / [Електронний ресурс]: www.ukrstat.gov.ua.

Нечай А. В.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Плетенецька С. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ОЦІНКА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Основна частина. Україна за час своєї самостійності пережила багато інфляційних хвиль. Інколи хвилі були спокійними, а інколи – справжні цунамі. Для пересічного громадянина України інфляція – це зростання споживчих цін, та обмінного курсу валюти. За весь час існування гривня тричі різко знецінювалася, а її купівельна спроможність впала майже в 14 разів. Споживчі ціни у 2016 році зросли на 12.4%. Стрімке уповільнення споживчої інфляції (з 43.3% у 2015 році) відповідало прогнозам Національного банку, що публікувалися в Інфляційних звітах. Таким чином, Національний банк виконав ціль з інфляції на 2016 рік на рівні 12%, що була визначена Стратегією монетарної політики на 2016 – 2020 роки.

Стрімке сповільнення інфляції у 2016 році відбулося насамперед завдяки послабленню фундаментального інфляційного тиску. Про це свідчило швидке зниження базової інфляції (до 5.8% р/р), зумовлене поміркованою монетарною та фіскальною політикою. Посилення ролі облікової ставки та її виважене зниження протягом року, а також зусилля Уряду з утримання фіскального дефіциту в цільових межах привели до суттєвого поліпшення інфляційних і курсових очікувань, особливо протягом перших трьох кварталів року.

У 2017 році уповільнення інфляції є стриманішим насамперед через ефекти підвищення мінімальної заробітної плати. Національний банк переглянув прогноз інфляції на 2017 рік у бік збільшення до 9.1% переважно як результат двократного підвищення мінімальної заробітної плати. Прогноз на 2018 рік залишився незмінним та становить 6.0%. Прогнози інфляції залишаються в межах оголошених цільових орієнтирів на наступні два роки (8% – на 2017 рік та 6% – на 2018 рік).

У 2018 році інфляція продовжить уповільнюватися і повернеться до центрального значення цільового діапазону. Проведення виваженої монетарної та фіскальної політики будуть ключовими чинниками збереження тренду на зниження темпів зростання ІСЦ. Базова інфляція стабілізується в межах близько 5% в умовах низької волатильності обмінного курсу і поліпшення інфляційних очікувань. Важливим для зниження загальної споживчої інфляції є той факт, що окремі тарифи вже були підвищені до ринково обґрунтованого рівня.

Важливим наслідком впливу інфляції на соціально-економічний стан населення в перехідний період стало поглиблення диференціації доходів різних соціальних груп і посилення на цьому ґрунті економічної та соціальної нерівності. Внаслідок інфляції бідні

стають ще біднішими, а багаті - ще багатшими.

Під впливом інфляції деформується структура споживчих цінностей, культурних переваг тощо. Проходить інтенсивна зміна способу життя основної маси населення. Для виживання та стабілізації своїх доходів люди починають інтенсивно працювати в особистих підсобних господарствах, що веде до значного (майже в 2 рази) зростання частки сімейних доходів з цього джерела, вони відмовляються від культурно-побутових послуг та дозвілля.

Сприяючи розвитку нелегальної економіки в найрізноманітніших її проявах, інфляція підгодовує дух шахрайства. В умовах ринкової трансформації системи суспільних відносин інфляція сприяє розширенню масштабів спекуляції та зростанню частки доходів, які отримують з цього джерела. Крім того, інфляція створює сприятливі умови і для незаконних валютних операцій, приховування доходів від оподаткування тощо. Все це разом узятє істотно погіршує соціальний клімат у суспільстві.

Ще одним наслідком високої інфляції стала поява в Україні тіньового ринку валюти при фактичній відсутності легального та його жорсткій регламентації.

Наступним важливим наслідком інфляції є зниження курсу української національної грошової одиниці по відношенню до інших більш сталих валют. А це вносить значний елемент невизначеності та несталості в здійсненні валютних операцій, ускладнює розвиток міжнародних економічних відносин, призводить до того, що велика частина торговельних операцій проводиться у валютах зарубіжних країн.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного Банку України / [Електронний ресурс]: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58023

Пеньковська О.О.

здобувач Коледжу економіки, права та інформаційних технологій

ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Сова О. Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ПЕРЕМОГИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Основна частина. Пенсійна реформа чинить вплив на стійкість фінансів пенсійної системи завдяки збільшенню загальної чисельності робочої сили за рахунок представників старших вікових груп й відповідного збільшення кількості платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і підтримати економічне зростання в більш широкому сенсі.

Пенсійна реформа, розроблена урядом і затверджена парламентом, передбачає такі основні змін [3]:

1. Пенсійний стаж, потрібний для виходу на пенсію, за 10 років зросте до 35 років:

- Зміни будуть поступовими, і показника у 35 років мають досягти у 2028 році,
- У 2018 році для виходу на пенсію у 60 років треба мати страховий стаж у 25 років (раніше - 15 років),
- Якщо стаж є меншим 25, але більшим 15 років, вийти на пенсію можна буде у 63 роки,
- Якщо стаж становить від 15 до 16 років - вихід на пенсію посувається до 65 років,
- Ті, в кого немає страхового стажу, можуть отримувати соціальну пенсію від 65 років,

- Додатковий страховий стаж, але не більше 5 років, можна буде купити.

Рис. 1. Пенсійний вік в Україні [4].

- Запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування від 2019 року:
  - Ті, кому на 1 січня 2019 року залишатиметься менше 10 років до виходу на пенсію, можуть відмовитися від внесення платежів до накопичувальної системи.
- Скасування спеціальних умов виходу на пенсію для окремих категорій працівників.

Для певних категорій українців збережено право виходу на дострокову пенсію. Зокрема, матері, які виховали п'ять дітей або інвалідів з дитинства, можуть виходити на пенсію у 50 років за наявності страхового стажу 15 років. Військовослужбовці – учасники бойових дій зможуть виходити на пенсію у 55 років за наявності страхового стажу в чоловіків 25 років, а у жінок – 20 років [1].
- Запровадження індексації пенсій:
  - У 2019-2020 роках індексація здійснюватиметься за окремими рішеннями парламенту,
  - Від 2021 року відбуватиметься автоматична індексація, розрахована на 50% залежно від інфляції за попередній рік, і на 50% - залежно від зростання середньої зарплати за попередні 3 роки.
- Збільшення максимальної суми Єдиного соціального внеску (ЄСВ) до 15 мінімальних зарплат (наразі 48 тисяч грн.).
- Від 1 жовтня 2017-го пенсіонери, які працюють, будуть отримувати 100% пенсії. Раніше держава не доплачувала таким особам 15%.

Будуть перераховані та осучаснені всі раніше призначені пенсії за єдиними правилами обрахунку пенсії, незалежно від того, у якому році була призначена пенсія за матеріалами пенсійних справ. За основу братимуть єдиний для всіх показник середньої зарплати за останні три роки (2014-2016) у розмірі 3764,4 грн. Також враховуватимуть показник прожиткового мінімуму для непрацездатних громадян, встановленого держбюджетом на 1 грудня 2017 року збільшеного на 79 грн (1373 грн + 79 грн = 1452 грн), замість такого показника станом на 1 жовтня 2017-го (1312 грн). До прожиткового мінімуму прив'язаний розмір мінімальної пенсії [2].

Список використаних джерел

- Величко Д.М. Пенсійна реформа в Україні / Величко Д.М., Ковальова Ю.С. // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2017. – №. 2. – С. 53-56.
- Пенсійна реформа запрацює 11 жовтня / Електронний ресурс // Режим доступу: www.pravda.com.ua/news/2017/10/10/7157854/
- Пенсійна реформа Уряду Гройсмана / Електронний ресурс // Режим доступу: www.pensii2017.info/
- Пенсійна реформа: що зміниться / Електронний ресурс // Режим доступу: <http://www.volynpost.com/news/98404-pensijna-reforma-scho-zminytsia>

Петрушевич М.С.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та
фінансів

ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ТІНЬОВУ ЕКОНОМІКУ

Основна частина. Найгострішою проблемою сьогодення економічної системи України є проблема тіньових капіталів і доходів. Необхідність та актуальність дослідження даного питання зумовлена серйозним впливом тіньового сектору на всі соціально-економічні процеси суспільства і потребує врахування при проведенні аналізу стану економіки та прийнятті управлінських рішень. Динаміка тонізації економіки свідчить, що на її рівень у період соціально-економічних перетворень впливає ціла низка чинників, серед яких вагоме місце займає рівень податкового навантаження [2].

Зменшення чи збільшення загального податкового навантаження можна здійснювати та тільки регулюванням розміру податкових ставок, а й шляхом збільшення чи зменшення обсягів податкових пільг для певних суб'єктів господарювання [1].

Це питання було досліджене наступними вітчизняними вченими, а саме: Цимбалюк І.О. [1], Вишнеvsька Н.В. [1], Шарікова О.В. [2].

Метою є дослідження впливу податкової політики на економічний розвиток України та надання рекомендацій щодо її вдосконалення.

Поняття “податкове навантаження” характеризує сукупний вплив податків на економіку країни загалом чи на окремих суб'єктів господарювання, тобто фактично є показником ефективності податкової політики, який впливає на наповнення державних доходів, рівень податкових надходжень у структурі ВВП і відповідно частку ВВП на душу населення.

Рівень податкового навантаження в Україні оцінюється по-різному. Майже всі експерти, які займаються оцінкою інвестиційного клімату в Україні, вважають, що він є несприятливим, оскільки оподаткування реального сектора економіки надто обтяжливе. Воно пригнічує процеси економічного відтворення, а підприємство може працювати рентабельно, як правило, лише за умов приховування своїх доходів від оподаткування.

На жаль, сьогодні вітчизняні підприємці питання величини податкового навантаження розглядають в площині конкурування з тіньовим сектором економіки. В структурі тіньової економіки можна виділити три основні складові:

- 1) неформальна економіка (легальне, не регламентоване державою виробництво);
- 2) «підпільна» економіка (порушення в межах дозволеної економічної діяльності);
- 3) незаконна економіка (здійснення заборонних видів діяльності).

Основний вплив рівня податкового навантаження на господарську діяльність розкривається в межах функціонування неформальної та «підпільної» економіки, оскільки вибір підприємницької структури на користь ведення нелегального бізнесу не залежить від тиску з боку системи оподаткування [2].

Однією з проблем можна виділити нарахування на фонд оплати праці, адже рівень ставок тут також непомірно високий. Тому підприємства й фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності постійно ухиляються від легального нарахування заробітної плати найманим працівникам. Вони здійснюють виплати під виглядом доходів, які не оподатковуються прибутковим податком, зокрема натуральні виплати, видача грошей у конвертах, тоді як легальна частина заробітної плати не рідко є на рівні, а то й нижче від мінімальної [3].

Зниження податкового навантаження є необхідною умовою виходу України з економічної кризи, що приведе до формування цілої низки позитивних зрушень в економічній і податковій сферах. Поступове зниження податкового навантаження на

фізичних осіб сприятиме збільшенню заощаджень домогосподарств, підвищенню платоспроможного попиту населення, а отже розвитку виробництва та збільшенню реальних доходів платників податків і, як наслідок, – зростання податкової бази [1].

За результатами опитування українських бізнесменів щодо приховування доходів від оподаткування, проведеного міжнародною фінансовою корпорацією 44% відповіли, що приховують від 31 до 50% доходу. Результатом цього стає недоотримання державою частини податкових надходжень та намагання компенсувати це за рахунок введення нових податків та зборів. Однак збільшення податкового навантаження означає або банкрутство платників податків, або значно більшою мірою їх відхід до тіньової економіки. Альтернативою для порівняння умов господарювання є умови, які існують у тіньовому бізнесі.

Дослідження та розрахунки, проведені А. Кадушним та Н. Михайловою, дозволили зробити висновок, що для більшості типів виробництва (за винятком фондомісткого) у сучасних податкових умовах підприємству необхідно віддавати державі близько 50% створеної ним доданої вартості. Тобто два рівноцінних, але працюючих у різних умовах – легальних і нелегальних – підприємств можуть пропонувати на ринку товари або послуги за цінами, що суттєво відрізняються [2].

Таким чином, непослідовність та фактична відсутність системної трансформації економічних процесів є головним фактором посилення позицій тіньової економіки в Україні. Держава втратила важелі ефективного регулювання економіки та не напрацювала нових, що й стало поштовхом для бурхливого розвитку тіньового сектору в Україні. Крім того, суттєві недоліки економічної і правової політики, у тому числі незадовільний стан господарського законодавства також сприяли розвитку тіньової економіки. Оскільки ж навантаження у тіньовому секторі нижче, ніж у легальному, то останній не користується популярністю.

Список використаних джерел

1. Цимбалюк І.О., Вишневська Н.В. Податкове навантаження, як критерій ефективності ведення податкової політики.
2. Шарікова О.В. Податкове навантаження як фактор тонізації економіки
3. Проблеми реформування податкової системи України в трансформаційний період [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vkjournal.ru/doc/386173>

Пилипенко О. О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та кредиту
Таврійського національного університету ім. В.І.
Вернадського

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Основна частина. Тенденції розвитку науки управління обумовили еволюцію антикризового фінансового управління підприємством від тимчасової діяльності до визнання необхідності постійності цього процесу. Кожне з вітчизняних підприємств, працюючи стабільно чи з кризовими симптомами у діяльності, повинне враховувати неминучість виникнення ризикових ситуацій, котрі можуть призвести до збоїв у його роботі або до серйозної дестабілізації.

Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, що виникають на цьому підприємстві [1].

Подолання кризи не може здійснюватись автоматично, воно має бути організовано органом управління підприємством. Це обумовлює потребу в розвитку самостійної галузі наукових знань – антикризового управління.

Мета роботи – дослідити систему антикризового фінансового управління підприємством та визначити напрями її вдосконалення.

Термін «антикризове управління», у роботах деяких вітчизняних фахівців з теорії фінансового менеджменту, в українських умовах ще не отримав відповідної ваги. Причиною термінологічних різночитань є відсутність міцних наукових традицій і практичного досвіду в антикризовому менеджменті. Необхідність антикризового управління визначається цілями розвитку соціально-економічних систем і існуванням небезпеки виникнення кризи. Однак неоднозначність і різноманіття змісту кризи дають у науці різні підстави для класифікації економічних криз і циклів

Антикризове фінансове управління – це система прийомів та методів управління фінансами спрямована на попередження фінансової кризи та банкрутства підприємства. Антикризовий фінансовий менеджмент у значній мірі повинен спиратися на функціональній та методологічній інструментарій контролінгу, а також враховувати вимоги Закону “Про відновлення платоспроможності боржника або оголошення його банкрутом”, який визначає механізм фінансової санації та банкрутства підприємств [3].

Об’єкт антикризового управління – виникнення та поглиблення кризи розвитку підприємства, її усунення та запобігання. Основною метою антикризового фінансового управління є розробка і реалізація заходів, спрямованих на швидке відновлення платоспроможності та забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства для виходу з кризового стану.

Процес фінансового оздоровлення починається з виявлення та аналізу причин фінансової кризи. Проведення такого аналізу дає змогу або прийняти рішення щодо доцільності проведення санації, або, якщо це зробити неможливо, щодо повної ліквідації підприємства. За проведення процесу антикризового управління необхідно визначити її цілі та стратегію. На підставі обґрунтованої стратегії розробляється система санаційних заходів, формується програма та проект плану санації. На кінцевому етапі здійснюється реалізація цього плану. Стратегія – це узагальнена модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей через координацію та розподіл ресурсів компанії [4].

Найдієвішим засобом запобігання банкрутству підприємства є фінансова санація. Санація – це сукупність усіх можливих заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення [5].

План фінансового оздоровлення може бути складений у формі бізнес-плану. Такий бізнес-план спрямовано на відновлення платоспроможності і досягнення ефективної діяльності з урахуванням наданої державної підтримки для проведення санаційних заходів.

Антикризове фінансове управління вважається успішним, якщо за допомогою зовнішніх і внутрішніх фінансових джерел, проведення організаційних і виробничо-технічних удосконалень підприємство виходить з кризи (нормалізує виробничу діяльність та уникає оголошення банкрутства) і забезпечує свою прибутковість та конкурентоспроможність у довгостроковому періоді [2].

Висновки. Отже, для перспективного планування економічної захищеності на вітчизняних підприємствах у після кризовий період потрібно, в першу чергу, переймати позитивний досвід зарубіжної практики її відновлення в тому числі й шляхом запровадження сучасних системи антикризового фінансового управління, що дозволить прискореними темпами досягти стратегічно важливого на підприємствах раціональної фінансової політики з чітко визначеною фінансово-економічною стратегією розвитку з урахуванням процесів кредитування, страхування, реалізації внутрішніх механізмів мінімізації фінансових ризиків.

Список використаних джерел

1. Гончарова М.Л. Основні завдання антикризового управління підприємством / М.Л. Гончарова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2014. – № 140. – С. 28-32.
2. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. / Л.О. Лігоненко, М.В. Тарасюк, О.О. Хіленко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 377 с.
3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30.06.1999р. №784-ХІУ. ВР [Електронний ресурс]: законодав. база ВР

України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov>.

4.Терещенко О.О. Антикризисне фінансове управління на підприємстві: [навч. посіб.] / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2005. – 560 с.

5.Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання: Підручник / А.В.Череп – К.: Кондор, 2013. – 376 с.

Плетенецька С. М.

доцент кафедри національної економіки та фінансів
ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

ЗНАЧЕННЯ ЛІЗИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Основна частина. Лізинг у сучасних умовах господарювання є формою підприємницької діяльності. Оскільки виробники можуть розширити можливості збуту власної продукції, особливо тієї, яка дорого коштує. Для лізингодавців лізинг - це більш економічно вигідна форма здачі майна в оренду завдяки порівняно високому рівню лізингових платежів. Лізингоодержувачу надається можливість оперативного оновлення матеріально-технічної бази за рахунок отримання нового дорогого обладнання в користування без його повної оплати.[2, с.36]. Показники розвитку ринку лізингу значною мірою залежать від стану макроекономічної ситуації країни. В Україні вони складають лише 0,2 % від ВВП.

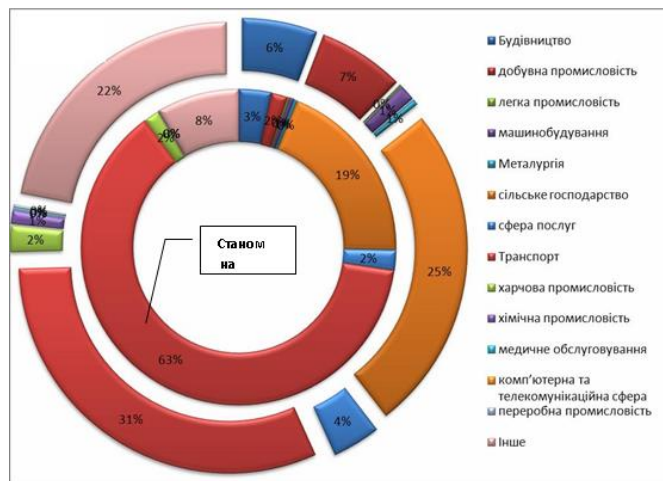
Нині, щоб організувати будь-яке виробництво товарів, надання послуг, виконання робіт або розширити масштаби вже розпочатої справи потрібні певні витрати. Дістати у своє розпорядження нові робочі машини, обладнання можна двома способами - придбати чи взяти в оренду. Придбання тих чи інших потужностей можливе тільки тоді, коли покупець має достатні власні кошти або одержить довгостроковий кредит у банку. Більшість суб'єктів підприємницької діяльності в Україні не можуть ні виділити кошти для інвестицій, ні взяти в кредит, бо не спроможні забезпечити його заставою, а за інших умов банки кредитів не надають.

Сьогодні вітчизняний ринок надання лізингових послуг переживає не найкращі часи, що виглядає логічним на фоні загального спаду української економіки в цілому та фінансового сектору зокрема. Кількість договорів фінансового лізингу, що укладені у 2016 році становили 9 тис., що на 120% більше, ніж у 2015 році, а обсяг укладених угод склав 9,67 млрд. грн., що на 55% більше, ніж у попередньому році. Ринок фінансового лізингу складається з двох основних учасників, а саме – фінансових компаній, які разом із лізингом надають також послуги кредитування, гарантування та поруки. Таких компаній налічується понад 200. Однак вони фактично не здійснюють фінансовий лізинг. І другу групу представляють юридичні особи (лізингодавці), про що свідчать дані Реєстру Нацкомфінпослуг [6, с.23]. Вони не являються фінансовими установами, однак саме вони організують лівову частку ринку лізингу. На кінець 2016 року було зареєстровано 202 такі компанії. При цьому за минулий рік з Реєстру було виключено 78 таких установ.

У 2016 році кількість діючих договорів фінансового лізингу становила понад 17 тис., що виявилось на 24% нижче показника 2015 року та на 30% - показника 2014 року. Вартість діючих договорів фінансового лізингу торік склала 22,8 млрд. грн., що на 13% менше ніж у 2015 році та втричі менше, ніж у 2014 році.

Галузева структура ринку фінансового лізингу має такий вигляд (Рис.1):

- транспорт – 7,9 млрд. грн.,
- сільське господарство – 5,6 млрд. грн.,
- добувна промисловість – 1,6 млрд. грн.,
- будівництво – близько 1 млрд. грн.,
- харчова промисловість – 0,43 млрд. грн.,
- хімічна галузь - 0,13 млрд. грн.

Рис.1. Галузева структура фінансового лізингу.

Ми підтримуємо думку фахівців Асоціації «Українського об'єднання лізингодавців» [6] про те, що успішному формуванню лізингових відносин в Україні перешкоджає низка проблем, зокрема: невідповідність на загальнодержавному рівні політики щодо перспектив розвитку лізингового кредиту. Чинний Закон України «Про фінансовий лізинг» [1] визначає лише правові рамки для операцій з фінансового лізингу. Угоди з оперативного лізингу нині трактується як оренда, що суперечить природі лізингу та призводить до певних ускладнень у податковому обліку [5, с.168] Однак державний регулятор (Нацкомфінпослуг) робить певні кроки в напрямку удосконалення державної політики в цій сфері. Так у грудні 2016 році набула чинності Постанова КМУ «Про ліцензійні умови». І саме фінансовий лізинг потрапив під ліцензування. Учасники ринку повинні до 10 червня 2017 року привести свою діяльність відповідно цьому документу.

Однак це лише окремі кроки, а потрібно проводити комплексні заходи активізації даних процесів.. На нашу думку, до них належать наступні:

- зниження вартості кредитних ресурсів;
- зниження вартості нотаріальних послуг з оформлення договорів лізингу з метою послаблення фінансового навантаження на учасників лізингової угоди;
- надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу для ввезення на територію України високотехнологічного устаткування;
- створення лізингових центрів, які б спеціалізувалися на обслуговуванні малих підприємств;
- удосконалення державної програми підтримки лізингу, яка б передбачала залучення банківського сектору до розвитку лізингових послуг;
- реформування податкового законодавства в частині стимулювання лізингових операцій, тощо.

Держава при формуванні та регулюванні ринку лізингу в Україні має спрямовувати свої дії на: дотримання учасниками ринку вимог законодавства, забезпечення захисту прав учасників ринку лізингу і створення умов для розвитку

добросовісної конкуренції, забезпечення рівних можливостей для доступу до лізингових послуг, сприяння інтеграції лізингу в європейський та світовий ринки.

Висновки. Таким чином, запропоновані заходи мають позитивно вплинути на розвиток ринку лізингу та сферу виробництва, усуваючи існуючі у чинному законодавстві суперечності. Прийняття їх посилить роль виробників на ринку фінансового лізингу, сприятиме створенню для них умов оподаткування стимулюючого характеру, зниженню вартості лізингових послуг, наданню можливості підприємствам оновити свої активи, а також реконструувати старі та створити нові виробничі потужності.

Список використаних джерел

1 Закон України «Про фінансовий лізинг». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>

2 Внукова Н. Сучасний стан економіко-правового регулювання фінансового

лізингу в Україні / Внукова Н.// Лізинг в Україні. - 2015. - № 3. - С. 8-10

3 Інформаційно-аналітичний портал «Лізинг в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://leasinginukraine.com/>.

4 Плетенецька С. М. Лізинг як форма інвестиційної діяльності / Плетенецька С.М.// Проблеми активізації регіональної інвестиційної політики в сучасних умовах. Економічний вісник Дніпропетровського державного фінансово-економічного університету, т. 1 - Дніпропетровськ: ДДФЕІ - 2000.- С.217-218.

5 Плетенецька С. М. Місце лізингу в системі економічних відносин / Плетенецька С.М.// Вчені записки. Інститут економіки та права “КРОК”. – 2001. – С. 167-169.

6 Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 2016 рік [Електронний ресурс] / Огляд ринків // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/fk_2016.pdf.

Повзор Н. І.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

Основна частина. Фінансовим ризикам належить особливе місце у менеджменті діяльністю підприємства, оскільки від якості управління ними залежить ефективність виробничого процесу та збуту продукції, а також фінансові показники діяльності підприємства. На сучасному етапі розвитку економіки України фінансові ризики як економічна категорія потребують глибшого дослідження та удосконалення методики управління ними. Вивчення особливостей управління фінансовими ризиками, допоможе менеджерам вітчизняних підприємств ефективно управляти ним, що забезпечить отримання максимально можливого прибутку та сприятиме зростанню ринкової вартості підприємства. Саме тому дослідження сучасних методів управління фінансовими ризиками підприємства однією з актуальних завдань фінансового менеджменту.

Питанням дослідження сутності фінансових ризиків та методології управління фінансовими ризиками підприємства присвячені праці Бланк І.А., Бурий К.П., Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І., Гольцяєва Л.А., Гранатуров В.М., Діба М.І., Донець Л.І., Крамаренко Г.О., Чорна О.Є., Пікус Р.В., Полякова О.Ю., Гольцяєва Л.А., Старостіна А.О., Кравченко В.А., Шегда А.В., які зробили ґрунтовні дослідження в цій сфері. Аналіз досліджень з даної теми дозволяє зробити висновки про те, що в науковій літературі ще недостатньо висвітлені питання щодо місця та ролі управління фінансовими ризиками у господарської діяльності підприємства.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні методології управління фінансовими ризиками підприємства на основі інтегрованого управління фінансовими ризиками.

Методичний інструментарій оцінки рівня ризику дозволяє вирішувати пов'язані з ним конкретні завдання щодо ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства. Найбільш відомими і розповсюдженими методами оцінки ризику є: економіко-статистичні; експертні; аналогові; дерева рішень; сценаріїв та інші.

Впровадження механізму оцінки фінансового ризику підприємства додає гнучкості системі управління фінансовими ризиками в цілому, визначення впливу певного виду фінансового ризику підприємства на його фінансовий стан, надає можливість завчасно вжити необхідних заходів щодо зниження розміру можливих несприятливих наслідків, що істотно поліпшить результати господарської діяльності підприємства в

цілому.

Управління фінансовими ризиками підприємства являє собою систему принципів і методів розробки і реалізації ризикових фінансових рішень, що забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків.

Процес управління ризиками включає наступні етапи: ідентифікація, квантифікація, мінімізація та моніторинг; найскладнішим етапом управління є оцінка та вимірювання ризиків.

Зміна парадигми управління фінансовими ризиками підприємства у сучасних умовах вимагає перегляду його функцій, принципів і методів та зміни побудови самої системи управління фінансовими ризиками на підставі інтегрованого підходу.

Інтегроване управління фінансовими ризиками як цілісна інновація і методичний інструментарій є сучасною формою управління фінансовими ризиками і характеризується високим ступенем універсальності. Ключовими ознаками інтегрованого управління фінансовими ризиками є: багатоаспектність цілей, структурованість, інтеграція системи планів.

Висновки. Отже, дослідивши основні методологічні та методичні підходи щодо управління фінансовими ризиками підприємства можна зробити узагальнені висновки: фінансовий ризик є однією з найскладніших категорій, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності і характеризується невизначеністю щодо здійснення тієї чи іншої фінансової операції в майбутньому; ризик виникає лише тоді, коли має місце невизначеність, відсутність вичерпної інформації щодо умов прийняття рішень; управління фінансовими ризиками підприємства є системою принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень, що забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків; процес управління ризиками включає наступні етапи: ідентифікація, квантифікація, мінімізація та моніторинг; найскладнішим етапом управління є оцінка та вимірювання ризиків. Сучасні реалії ведення бізнесу вимагають інновацій в галузі управління фінансовими ризиками, до яких можна віднести інтегроване управління фінансовими ризиками.

Список використаних джерел

1. Белоусова С.В. Формування програми управління фінансовими ризиками підприємства / С.В. Белоусова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. - Вип. 12(1). - С. 33-37.
2. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
3. Економіка підприємства: магістерський курс : підручник. Ч. 2 / М.В. Загірняк [та ін.]; ред. М.В. Загірняк, П.Г. Перерва, О.І. Маслак. – Кременчук: ТОВ "Кременчуцька міська друкарня", 2015. – 756 с.
4. Письменна Т.В. Теоретичні основи управління фінансовими ризиками підприємства / Т.В. Письменна // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2015. - Вип. 28. - С. 100-106.
5. Полякова О.Ю. Основні засади формування комплексу моделей управління фінансовими ризиками підприємства / О.Ю. Полякова, Л.А. Гольцяєва // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 6. – С. 106– 110
6. Управління фінансовими ризиками: навч. посібник / Куцик П.О., Васильців Т.Г., Сороківський В.М., Стефаняк В.І., Сороківська М.В. - Львів: Растр-7, 2016. -318 с.

Поліщук І. С.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Плетенецька С. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

СУТНІСТЬ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ

Основна частина. Основним методом формування доходів держави при провідній ролі приватної і колективної форм власності є податки, що і визначає їх місце в ринковій економіці. Адже податки – це не тільки метод формування бюджету, це й інструмент впливу на різні сторони діяльності їх платників.

Потреби розширеного відтворення виробництва вимагають встановлення оптимальних пропорцій між доходами власників підприємств і їх робітників та, на цій основі, між коштами, що спрямовуються на споживання і на нагромадження. Ці пропорції можуть регулюватися як у плановому порядку за допомогою адміністративних методів, так і шляхом застосування фінансових інструментів. Оскільки в умовах ринкової економіки адміністративне регулювання має бути мінімальним, то його повинні замінити фінансові важелі, передусім ставки податків з прибутку та з доходів населення.

Податки є обов'язковими платежами юридичних і фізичних осіб до бюджету. За економічним змістом це фінансові відносини між державою і платниками податків з метою створення загально – державного фонду грошових коштів, необхідних для виконання державою її функцій.

Податки – найбільш важливий і впливовий інструмент регулювання економічних відносин та інтересів держави, регіонів, підприємств та громадян. Вони відіграють значну роль у формуванні доходної частини бюджету: до 90% надходжень бюджету будь – якого рівня складають податки. Зокрема, доходи зведеного бюджету України у 1995 р. на 94,76% склались із податків, у 1998 та 1999 рр. на 90,93% [1, С. 33].

Дана тема відкривається в книгах багатьох українських діячів Онишко С.В., Огонь І., Мітюков І.О., Крисоватий А.І., Кравченко В.І., Бланкарт Ш., Бескид Й.М., Андрущенко В.Л., Василик О.Д. та знаходить своє місце для розгляду на багатьох конференціях та : Тренінг – Експерт з ПДФО та ЄСВ – Західна Консалтингова група, - Тренінг «Податки по програмі професійної сертифікації САР».

Аналіз даної теми є дуже важливим та повинен бути, якомога, точніше розкритий на етапі формування та розвитку нашої держави. Для формування бюджету України – система оподаткування малого, середнього, та, особливо, великого бізнесу є ключовим аспектом становлення та налаштування системи бюджетування.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні системи оподаткування на основі аналізу сучасного стану країни та розробка пропозицій щодо його покращення в даному аспекті.

Перехід від адміністративно-командної системи до ринкової економіки в Україні потребує зміни функцій держави, методів її впливу на економічні процеси. Перш за все це стосується зміни господарського законодавства, а головне – податкових законів [2].

Одним із дієвих інструментів економіки будь-якої держави є її фінансові важелі, серед яких особливо виділяються податки.

В умовах економічних реформ податки повинні служити не стільки методом формування доходів бюджету (виконуючи фіскальну функцію) як методом й інструментом державного регулювання економіки на всіх її рівнях (виконувати регулюючу функцію).

Здебільшого заходи, що вживаються як нашою країною, так і більшістю цивілізованих країн, спрямовані на реформування прибуткового оподаткування, зокрема оподаткування доходів фізичних осіб. Це й зрозуміло, оскільки воно виконує роль чи не

найголовнішого фіскального та регулюючого інституту держави, особливо в умовах переходу до ринкової економіки, зміни форм власності, активізації діяльності громадян у сфері підприємництва.

Основний податок з доходів фізичних осіб – прибутковий податок. Він є і одним з основних податків, на яких ґрунтується податкова система України. Податки – це плата юридичних і фізичних осіб за послуги, надає їм держава. За економічною суттю податки є відносинами, які виникають між державою і юридичними та фізичними особами з приводу примусового відчуження нею частини новоствореної вартості в грошовій формі, її вилучення і перерозподілу для фінансування державних потреб.

Податки – одна із найважливіших фінансових категорій. Історично це найдавніша форма фінансових відносин між державою і членами суспільства. Саме виникнення держави спричинило і появу платежів та внесків до державної скарбниці для фінансового забезпечення виконання державою її функцій [3].

Бенджамін Франклін: “Платити податки і вмерти повинен кожен”.

Список використаних джерел

1. Конрад Ю., Луніна І. Податкова політика в Україні: підходи і перспективи // Економіка України. – 1999. - №11. – С. 29-37.
2. Василик О. Податки в системі регулювання доходів юридичних і фізичних осіб // Економіка України. – 1993. - №4. – С. 20-29.
3. Закон України “Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України “Про прибутковий податок з громадян” від 13.02.98 р. №129/98 – ВР // Урядовий кур’єр. – 1997. - №45-46.

Румик І. І.

кандидат економічних наук, доцент кафедри національної економіки та фінансів
ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Основна частина. У сучасних умовах існує нагальна потреба у реформуванні або створенні нової, ефективнішої системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Головною проблемою, що вимагає свого вирішення, є незбалансованість функцій та повноважень громад і органів місцевого самоврядування з їх ресурсними можливостями. Досвід постсоціалістичних країн, які вже наблизилися до європейських стандартів у галузі державного управління і місцевого самоврядування, спонукає до пошуку шляхів удосконалення системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування через те, що саме вона є вагомим стабілізуючим фактором налагодження ефективної співпраці державного і приватного секторів щодо надання суспільних послуг громадянам.

У наукових дослідженнях вітчизняних вчених приділяється увага окремим аспектам фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Крізь призму теорії державних фінансів ці питання висвітлені у працях О.Д. Василика [2], В.М. Федосова [5]. Теоретичні засади організації фінансового забезпечення місцевого самоврядування в контексті теорії місцевих фінансів та міжбюджетних відносин аналізуються у працях Л.М. Зайцевої, В.І. Кравченка, І.О. Луніної, на підставі теорії та практики становлення бюджетної системи України – в роботах С.А. Буковинського, О.П. Кириленко [1], В.М. Опаріна [3], К.В. Павлюк [4]. Не вирішеним питанням залишається проблема незбалансованості функцій та повноважень громад і органів місцевого самоврядування.

Мета роботи полягає у визначенні шляхів розвитку системи забезпечення місцевого самоврядування фінансовими ресурсами.

Функціонування сучасних систем фінансового забезпечення місцевого самоврядування в

європейських країнах обумовлює поліпшення умов діяльності органів місцевого самоврядування, необхідність ресурсного забезпечення виконання ними своїх функцій з метою підвищення якості життя територіальної громади. Діяльність органів місцевого самоврядування сприяє підвищенню соціально-економічної стабільності в державі. Цим обумовлена необхідність організації системи фінансового забезпечення та важливість розвитку інституту місцевого самоврядування, який є системоутворюючим інститутом і відіграє все більшу роль в економічному, соціальному і політичному розвитку держави.

Сукупність фінансових відносин суспільного сектора щодо організації процесу акумуляції доходів, раціоналізації видатків та ефективного використання власності комунального сектора, організації послуг та відносини з приводу трансфертів є елементом системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування. З іншого боку, елементом системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування є фінансові відносини, які складаються між суспільним і приватним сектором з приводу організації виробництва та надання суспільних благ громадянам. Тобто до елементів системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування можна віднести фінансові відносини між суб'єктами місцевого самоврядування, органами державної влади, суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами щодо надання державних і громадських послуг та виконання інших функцій органів місцевого самоврядування.

Основними складовими цієї системи є функції, повноваження та сфери відповідальності органів місцевого самоврядування, обов'язкові та факультативні видатки та доходи місцевих бюджетів, державні соціальні стандарти видатків, форми та методи державної фінансової підтримки місцевого самоврядування, система державних та громадських послуг, суб'єкти системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування.

Фінансові інститути цієї системи розглядаються як форми організації фінансування виконання органами місцевого самоврядування покладених на них функцій. Інституційна структура системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування складається з громадських послуг, самостійного місцевого бюджету, місцевих податків і зборів, комунального кредиту, комунальної власності.

З метою інституціоналізації цієї системи в європейських країнах запроваджуються два види бюджетів на місцевому рівні – бюджети місцевих державних адміністрацій як складові державного бюджету та бюджети місцевого самоврядування як бюджети територіальних громад.

Фінансові інструменти системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування представлені засобами формування доходів та здійснення видатків та включають: місцеві цінні папери, кредити, державні соціальні стандарти, нормативи видатків, коефіцієнти формул фінансового вирівнювання, трансферти з державного бюджету.

У зв'язку з відсутністю в Україні розроблених нормативів фінансового забезпечення існуючих державних соціальних стандартів і, відповідно, неможливістю визначити нормативи мінімального бюджетного забезпечення, видаткова частина місцевих бюджетів на цей час формується за галузевим принципом на формульній основі, на основі галузевих фінансових нормативів бюджетної забезпеченості на одного мешканця або споживача соціальних послуг з коригуючими коефіцієнтами, що враховують відмінності у вартості надання соціальних послуг різними адміністративно-територіальними одиницями із використанням процедури фінансового вирівнювання по видатках, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Висновки. Отже, аналіз складу і структури системи фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні показує, що основними складовими цієї системи є функції, повноваження та сфери відповідальності органів місцевого самоврядування, обов'язкові та факультативні видатки та доходи місцевих бюджетів, державні соціальні стандарти видатків, форми та методи державної фінансової підтримки місцевого самоврядування, система державних та громадських послуг, суб'єкти системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Визначено, що чинна система

формування доходів місцевих бюджетів, не стимулює їх приріст, а місцеві органи влади не зацікавлені у прирості коштів державного бюджету. У зв'язку з цим необхідно і надалі проводити роботу щодо закріплення окремих податків повністю чи у певному відсотковому співвідношенні за місцевими бюджетами. Це зміцнить інструменти державного впливу на зниження збитковості підприємств і сприятиме стабільності у формування доходів місцевих бюджетів в Україні.

Список використаних джерел

1. Кириленко О.П. Бюджетна децентралізація: перші підсумки та перспективи для міжрегіонального співробітництва / О.П. Кириленко // Міжрегіональне співробітництво в національному та міжнародному вимірах: Збірник матеріалів доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 18-19 жовтня 2016 року). - 369 с.
2. Леоненко П.М., Юхименко П.І., Ільєнко А.А. та ін. Теорія фінансів: Навчальний посібник / За загальною ред. О.Д. Василика. - Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 480 с.
3. Опарін В.М. Передумови та чинники розбудови ефективної бюджетної системи в Україні / В.М. Опарін // Фінанси України. – №9. – 2000. – С. 126-133.
4. Павлюк К.В., Шапоренко О.О. Підвищення ефективності видатків / К.В. Павлюк, О.О. Шапоренко // Наукові праці НДФІ - 2016 - № 4 (77). – С. 15-33.
5. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін.; за заг. ред. В.М.Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010.

Сакаль Д. М.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Плетенецька С. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та
фінансів

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ТА МЕТОДИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основна частина. У сучасних умовах ринкових відносин підвищуються вимоги до фінансової стійкості страхової компанії. Тому пріоритетним стає не тільки облік грошових потоків компанії, але й комплексне дослідження її фінансово-економічного стану і фінансової стійкості. Фінансова стійкість – одна з найважливіших характеристик стану будь-якої організації та її поведінки щодо зовнішніх і внутрішніх змін.

Одне з актуальних завдань сьогодні – розробити сучасні методологічні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній та запропонувати методику оцінки й аналізу фінансової стійкості, вимірювання факторних складових показників фінансової діяльності. Від правильності визначення факторів фінансової стійкості залежить точність визначення кількісних і якісних показників діяльності та безпосередньо фінансової стійкості страхових організацій.

В офіційних джерелах публікується інформація, яка ґрунтується на ранжуванні страхових компаній за загальним обсягом активів, величиною прибутку, оплаченим статутним фондом тощо. Але самі по собі розмір компанії або обсяг її діяльності не можуть слугувати належними індикаторами її надійності, що потребує створення більш змістовних аналітичних інструментів.

У сучасних умовах ринку кожен страховик України має право сам визначати тарифи і проводити самостійну цінову політику на ринку. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження складу і структури тарифної ставки та їхнього впливу на фінансову стійкість страховика в умовах конкуренції.

Останнім часом підвищуються вимоги щодо мінімального розміру статутного фонду для страхових компаній, проте це не дає можливості повністю захистити громадян України від різних факторів ризику. Тому постає завдання дослідити статутний фонд як один із найголовніших показників фінансової надійності страхової компанії.

В науковій літературі існує неточність, розмитість у формулюванні терміну „фінансова стійкість”. Фінансова стійкість, зазвичай, визначається абсолютними значеннями коефіцієнтів – показників стану підприємства та їхнім порівнянням із загальноприйнятими нормами. Визначені таким чином стани не показують того, що може бути зі страховою компанією, якщо буде змінено значення фактору впливу на фінансовий стан.

Неточність, що має місце у визначенні поняття фінансової стійкості, може бути подолана, якщо ввести коректне визначення і відповідну методику двоетапної оцінки фінансової стійкості.

На першому етапі аналізу фінансової стійкості пропонується прийняти розподіл на “задовільні” і “незадовільні” стани за значеннями показників діяльності у порівнянні з нормативними. Тобто фінансовий стан на першому етапі характеризуватиметься шляхом визначення показників діяльності. А самі стійкі фінансові стани визначатимуться на другій стадії оцінки і мають характеризуватися здатністю покращувати (або принаймні не погіршувати) значення показників діяльності при зміні факторів впливу на фінансовий стан страхової компанії.

Розв’язання проблеми забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є багатофакторним завданням. Уперше систематизовано фактори, що впливають на фінансовий стан страхової компанії та здійснено упорядкування факторів за можливістю управління: 1) статутний фонд, його розмір, структура та склад; 2) страхові резерви (достатні для майбутніх виплат); 3) система перестрахування; 4) ступінь залучення страхової організації в інвестиційну діяльність; 5) якість страхового портфеля (величина, стійкість і структура); 6) склад і структура тарифної ставки; 7) мобільність компанії (здатність швидко й адекватно реагувати); 8) оптимальна структура страхової організації; 9) склад і структура витрат, стратегія компанії стосовно витрат; 10) інфляція, час, тривалість звітного періоду; 11) стратегія страхової компанії стосовно чистого прибутку; 12) гарантійні фонди страховика, участь у централізованих резервних фондах і добровільних фондах страхових гарантій; 13) маркетингова політика та менеджмент страхової компанії; 14) кон’юнктура ринку.

На підставі проведеного аналізу констатується, що проблема шляхів забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є багатофакторним завданням і вимагає комплексної оцінки. За авторською методикою систематизовано фактори фінансового стану страхової компанії, які суттєво впливають на фінансову стійкість, і здійснено упорядкування факторів за можливістю управління ними (таблиця).

Таблиця 1

Поділ факторів фінансової стійкості страховика на групи за можливістю управління.

Внутрішні	Зовнішні	Змішані
якість страхового портфеля	кон’юнктура ринку	страхові резерви
склад і структура витрат, стратегія компанії стосовно витрат	інфляція, час, тривалість звітного періоду	статутний фонд, його розмір, структура і склад
склад і структура тарифної ставки		система перестрахування
гарантійні фонди страховика, участь у централізованих резервних фондах і добровільних фондах страхових гарантій		ступінь залучення страхової організації в інвестиційну діяльність

стратегія страхової організації стосовно чистого прибутку		мобільність компанії
маркетингова політика і менеджмент страхової компанії		оптимальна структура страхової організації

В сучасних умовах одним із суттєвих зовнішніх макроекономічних факторів впливу на фінансову стійкість страхової компанії є фінансова глобалізація. Глобалізація приводить до появи нових форм надання страхових послуг за допомогою Інтернет, де всі операції оплати, підписання договору й одержання поліса можуть здійснюватися не відходячи від комп'ютера. У дисертації показано можливість появи принципово нових видів надання страхових послуг на ринку України: страхування власників персональних комп'ютерів, які користуються послугами фірм, що дають доступ в Інтернет; страхування власників мобільних телефонів, які користуються послугами фірм зв'язку; страхування інформаційних ризиків.

Список використаних джерел

1. Ширинян Л.В., Страхование в Украине: вчера, сегодня, завтра // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Економічна серія. – №534. – Х.: ХНУ, 2001. – С. 286-292.
2. Шірінян Л.В., Шірінян А.С. Вплив тарифу на фінансову стійкість страхових компаній // Фінанси України. – 2004. – № 4. – С.111-119.
3. Глущенко А.С., Шірінян Л.В. Комплексна оцінка факторів фінансової стійкості страхових компаній // Економіка України. – 2005. – № 9. – С. 31-38.
4. Шірінян Л. В., Глущенко А.С. Вплив фінансової глобалізації на страхування в Україні // Економіка України.– 2004. – № 5. – С. 24-30.

Сапон В. В.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

ДОПОМОГА ПО БЕЗРОБІТТЮ ЯК СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Основна частина. Допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітними підприємницької діяльності надається застрахованим та незастрахованим особам, визнаним у встановленому порядку безробітними. Статусу безробітного може набути особа працездатного віку до призначення пенсії (зокрема на пільгових умовах або за вислугу років), яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів, готова та здатна приступити до роботи. Згідно з п.1 ст.23 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» застраховані особи, визнані в установленому порядку безробітними, страховий стаж яких протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, становить не менше ніж шість місяців за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, мають право на допомогу по безробіттю залежно від страхового стажу.

Розмір цієї допомоги визначається у відсотках до їхньої середньої заробітної плати (доходу), визначеної відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 р. №1266, залежно від страхового стажу: до двох років — 50%, від двох до шести років — 55, від шести до 10 — 60, понад 10 років — 70%. Допомога по безробіттю виплачується залежно від тривалості безробіття у відсотках до визначеного розміру: перші 90 календарних днів — 100%, упродовж наступних 90 календарних днів — 80; у подальшому — 70%. Допомога по безробіттю не може перевищувати чотирикратного розміру прожиткового мінімуму, для працездатних осіб, встановленого Законом.

Мінімальний розмір встановлюється Правління Фонду. Правління Фонду

загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття постановою 12.04.2012 № 327 установило мінімальний розмір допомоги по безробіттю і на 2017 рік складає— 544 гри.

Допомога по безробіттю виплачується з 8-го дня після реєстрації застрахованої особи в установленому порядку в державній службі зайнятості. Виплата допомоги по

безробіттю особам, які звільнилися з останнього місця роботи за власним бажанням без поважних причин, починається з 91-го календарного дня. Загальна тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 360 календарних днів протягом 2 років. Для осіб передпенсійного віку (за 2 роки до настання права на пенсію) тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 720 календарних днів, для осіб, які шукають роботу вперше, та інших незастрахованих осіб — 180 календарних днів.

Виплата допомоги по безробіттю припиняється в такому разі:

— працевлаштування безробітного, провадження підприємницької або іншої діяльності, пов'язаної з одержанням доходу безпосередньо від такої діяльності, виконання робіт (послуг) за цивільно-правовими угодами (з дня працевлаштування, державної реєстрації як суб'єкта підприємницької або іншої діяльності, виконання робіт (послуг) за цивільно-правовими угодами);

— поновлення безробітного на роботі за рішенням суду (з дня поновлення);

— вступу до навчального закладу на навчання з відривом від виробництва (з дня зарахування до навчального закладу);

— проходження професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації за направленням державної служби зайнятості (з дня початку занять);

— призову на строкову військову або альтернативну (не військову) службу (з дати, зазначеної в повістці);

— набрання законної сили вироком суду про позбавлення волі безробітного (з дня набрання законної сили вироком суду або рішенням суду) або направлення його за рішенням суду на примусове лікування (з дня набрання законної сили вироком суду або рішенням суду);

— призначення пенсії за віком, у тому числі на пільгових умовах, пенсії за вислугу років або досягнення особою встановленого законом пенсійного віку;

— призначення виплати на підставі документів, що містять неправдиві відомості (з дня встановлення порушення);

— призначення безробітній жінці допомоги з вагітності та пологів (з дня набуття такого права відповідно до медичної довідки);

— подання письмової заяви про бажання доглядати за дитиною до досягнення нею трирічного віку (з дня подання заяви або з дати, зазначеної в заяві);

— подання письмової заяви про відмову від послуг державної служби зайнятості (з дня подання заяви або з дати, зазначеної в заяві);

— переїзду на постійне місце проживання в іншу місцевість або закінчення строку реєстрації місця проживання (з наступного дня після виписки або закінчення строку реєстрації);

— закінчення строку її виплати (з наступного дня);

— зняття з обліку за невідвідування без поважних причин державної служби зайнятості впродовж 30 і більше календарних днів (з наступного дня після останнього відвідування безробітним центру зайнятості);

— визнання непрацездатною особи з інвалідністю в період перебування її на обліку як безробітної (з дня видачі довідки до акта огляду медико-соціальної експертної комісії);

— відмови безробітного від двох пропозицій підходящої роботи або від двох пропозицій проходження професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації за направленням державної служби зайнятості, в тому числі осіб, які вперше шукають роботу та не мають професії (спеціальності) (з дня відмови від другої пропозиції);

— відмови безробітного від роботи за спеціальністю, професією, набутою після професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації за направленням

державної служби зайнятості(з дня відмови від роботи);

— смерті безробітного (з дня смерті).

Висновки. Державна політика України у сфері соціального захисту безробітних не повинна формувати серед населення споживацькі настрої. Чимало країн практикують ненадання допомоги по безробіттю у разі звільнення з роботи за власним бажанням. Вважаємо, що такий досвід має бути використаний і в державній політиці України, що сприятиме зменшенню кількості претендентів на допомогу та підвищить рівень їх мотивації до працевлаштування. Доречно звернути увагу на розробку деякими країнами програм, спрямованих на соціальний захист безробітної молоді (Польща) та розробити аналогічні програми суб'єктами державної політики України у сфері соціального захисту безробітних з урахуванням соціально-економічних умов, притаманних Україні.

Список використаних джерел

1. Балюк В.А. Фінансове забезпечення соціального захисту / В.А. Балюк // Економіка: проблеми теорії та практики: зб.наук.праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2016. – Вип. 244, Т. 11. – С. 388-393.

2. Закон України « Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон ... від 02.03.2000 р. № 1533-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171

Саркісян Л. М.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

СОЦІАЛЬНІ РЕФОРМИ УРЯДУ – РИЗИКИ ЧИ КОРИСТЬ?

Основна частина. Протягом 2016–2017 рр. уряд підготував ряд важливих реформ у соціальній сфері — пенсійну, медичну та реформу соціальних послуг. Попри їхню загальну своєчасність і необхідність, з ними пов'язаний ряд ризиків, які наразі не прораховані. Наприклад, починаючи з 2020-го соціально незахищених людей щороку ставатиме приблизно на 100 тис. більше. Чи можна уникнути цього ризику та чи є спосіб використати негативні тренди на користь державі?

Реформаторські дії уряду в царині соціальної політики, здійснювані поточного року, не можна сприймати тільки під звичними брэндами "удосконалення", "оновлення", "осучаснення". Прийняття законодавчих змін у трьох важливих сферах — пенсійній системі, системі охорони здоров'я та надання соціальних послуг — поза сумнівом, приведе до формування якісно нової моделі суспільства, яка принципово різнитиметься від моделі останніх 25 років.

Основою пенсійної реформи, після відмови від болісного для населення збільшення пенсійного віку, стало запровадження прогресивного страхового стажу. Якщо при досягненні 60-річного віку людина не має 25 років офіційного стажу, то пенсію їй доведеться чекати мінімум три роки — до 63. Якщо ж немає і 15 років стажу, то чекати доведеться аж п'ять років — до 65. При цьому планку мінімального страхового стажу з 2018-го до 2028 р. будуть щороку піднімати до 35 років. Не маючи такої кількості років страхового стажу, пенсію отримати буде неможливо.

Водночас у рамках медичної реформи запроваджуються так звані гарантований пакет безплатних медичних послуг і співоплата пацієнта за решту медичних послуг. Тобто українці, які раніше оплачували "безкоштовну" медицину податками, "благодійними" внесками медустановам і "подяками" лікарям, відтепер офіційно власним коштом покриватимуть частину вартості свого лікування.

Разом з цим буде запроваджено новий порядок надання соціальних послуг, який звужить кількість тих, хто може їх безплатно отримати. Фактори старості, немічності, неспроможності самообслуговування мають чітко ідентифікуватися фактично за двома ознаками: обмеженість рухової активності та інвалідність.

Але оформлення цих статусів потребує проходження досить складного бюрократичного

шляху. Крім того, останні зміни передбачають зростання ролі приватних надавачів цих послуг, які можуть бути зацікавлені у обмеженні доступу до цієї сфери найбідніших. У 2019 р. в Україні проживатиме приблизно 630 тис. осіб, які у 60 років досягнуть пенсійного віку. Із них до 20% будуть уже пенсіонерами, оскільки вийшли або вийдуть на пенсію як пільгові групи до 60-річного віку. Отже, залишаються ще приблизно 500 тис. осіб, більшість із яких навряд чи матимуть проблеми через відсутність необхідного стажу, адже ця вікова категорія починала свою трудову діяльність наприкінці 70-х років минулого століття. У радянський період не можна було не працювати, тому 10–15 років стажу у них гарантовано є. За роки незалежності України ці люди, скоріш за все, отримали ще 11–16 років страхового стажу, тому матимуть право на пенсію. Тих, кому не вистачатиме стажу і хто чекатиме на пенсію 3–5 років, будуть одиниці. Однак із кожним роком їхня кількість зростатиме.

Так, у 2020 р. кількість людей, які досягнуть 60 років, становитиме 665 тис. осіб, а у 2021 р. — 645 тис. При цьому жінки 1960 р. народження вже отримуватимуть пенсію, адже для них буде збережено диференційований вік виходу на пенсію, запроваджений попередньою пенсійною реформою. Проте на долю решти пенсіонерів впливатиме низка чинників, що не дадуть їм змоги отримати хоч якусь пенсію.

По-перше, поступово тане запас радянських років, коли всі працювали, і, відповідно, нараховувався стаж. Для народжених у 1960 р. такий гарантований стаж буде у кращому разі 10 років. По-друге, поступово збільшуватиметься "бігова доріжка" страхового стажу, тобто треба буде мати не 25 років стажу, а 27 і більше.

По-третє, пенсійна реформа передбачає також скорочення кількості пільговиків, які мають право дострокового виходу на пенсію. Тому ті, хто народився у 1957 р., ще у значній кількості будуть користуватися можливістю раннього виходу на пенсію. Для тих же, хто народився після 1960 р., перелік дострокових категорій буде уже значно меншим.

Можна прогнозувати, що пересічному українцю, народженому у середині — наприкінці 60-х, не вистачатиме буквально кілька років страхового стажу. І цю ситуацію безумовно треба використати на користь економіці і людям. Адже населення, якому зараз трохи більше 50, об'єктивно має кинутися на пошуки офіційної роботи для того, аби такий стаж отримати. А сприяти цьому повинна державна соціальна політика.

Держава повинна розробити відповідну програму зайнятості для населення цієї категорії, щоб сотні тисяч людей ще не похилого віку, які активно прагнуть працювати, мали таку можливість. Це дасть державі можливість залучити продуктивні сили для створення об'єктів, які потрібні для соціально-економічного розвитку країни. Йдеться про будівництво доріг, транспортних вузлів, мостів, станцій, портів тощо. І це буде не лише фізична праця, адже розбудова доріг не обмежується розкиданням бітуму, це й створення придорожньої інфраструктури, інженерно-технічні роботи, проектування, тренінги, медичне обслуговування працівників, які будують дороги, навчання дітей будівельників, культурне обслуговування. Тільки під одну таку дорожню програму можна задіяти сотні осіб різних спеціальностей. І таких програм може бути багато у різних сферах діяльності.

Ще одна вікова група — це ті, кому зараз плюс-мінус 45 років. Кількість цих осіб постійно зростає, і вже найближчими роками в Україні буде понад 600 тис. осіб віком від 43 до 47, тобто тих, хто народився з 1972-го по 1977 р. Ці люди мають самі усвідомити необхідність достатнього стажу у 60 років.

А для тих, кому 40 і менше років, мабуть, доцільно продумати впровадження другого накопичувального рівня пенсійної системи та поступово розвантажувати солідарну систему. В Україні вже сьогодні співвідношення працюючих і пенсіонерів — один до одного, і кількість останніх лише зростатиме. За приблизними розрахунками, у 2018 р. пенсійного віку досягнуть 630 тис. осіб, тоді як на ринок праці може прийти тільки 410 тис. осіб 1997 р. народження.

Ці показники будуть погіршуватися виїздом українських працездатних громадян за кордон. У результаті цього розрив між працюючими та пенсіонерами зростатиме щонайменше на 200 тис. осіб щороку. Очевидно, що його неможливо подолати виключно солідарною пенсійною системою. Тому для цієї демографічної категорії у держави

найближчим часом має бути чіткий алгоритм впровадження накопичувального страхування.

Висновки. Таким чином, приймаючи цього року ключові реформи, уряд і народні депутати мають також виробити відповідальну державну політику щодо наслідків реформ. Усе це має відбуватися в пакеті, оскільки без моделювання результатів і планування сценаріїв розвитку подій такі соціальні зміни можуть бути вкрай небезпечними.

Список використаної літератури

1. Ризики пенсійної реформи / Газета «День» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/ryzyky-pensijnoyi-reformy>
2. Скуратівський В. А. Соціальна політика [Текст] : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова ; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. - 2-ге вид. доповн. та переробл. - К. : Вид-во УАДУ, 2013. – 359 с.

Сегеда С.А.

кандидат економічних наук, доцент

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНО-ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Основна частина. В сучасних умовах однією з головних проблем України є забезпечення харчовими продуктами населення за рахунок власного виробництва, їх фізичної та економічної доступності для всіх верст населення у відповідності до раціональних норм споживання. Її вирішення залежить від складної взаємодії багатьох внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на функціонування аграрно-продовольчого ринку країни – диспропорції у виробництві сільськогосподарської продукції, низька її рентабельність, висока концентрація виробництва аграрної продукції в господарствах населення, низький рівень розвитку ринкової інфраструктури аграрно-продовольчого ринку, невідповідність рівнів виробництва та споживання продуктів харчування в розрізі регіонів України, значна частка імпорту сільськогосподарської та харчової продукції, зміна кліматичних умов в країні та світі, тощо.

Вивчення даного питання потребує порівняння норм споживання з визначеними раціональними нормами, а також з фактичним споживанням в зарубіжних країнах, що дозволить зробити висновки щодо його збалансованості та достатності. Відповідно динаміка споживання основних продуктів харчування характеризує продовольчу безпеку країни та визначає рівень розвитку аграрно-продовольчого ринку.

Питаннями продовольчого забезпечення та безпеки розглядаються в наукових роботах таких українських вчених як В.І. Бойко [1], В.І. Власов [2], І.Г. Кириленко [5], Б.Й. Пасхавер [6], І.І. Румик [7], П.Т. Саблук [8], С.А. Сегеда [9; 10], О.Г.Шпикуляк [11] та інші. Крім того, окремі питання розвитку аграрно-продовольчого ринку знайшли своє відображення в працях закордонних науковців А. Гізатової [12] та Жунусової Г. [3]. Більшість публікацій висвітлюють проблему продовольчої безпеки або оцінку споживання основних продовольчих продуктів в Україні. Проте майже не висвітлено питання зв'язку доходів населення з об'ємами споживання продовольчих продуктів в Україні.

Мета роботи – поглиблений аналіз основних проблем розвитку аграрно-продовольчого ринку в країні.

З переходом до ринкових умов господарювання в Україні значно змінився рівень і структура споживання населенням основних продовольчих продуктів. Аналіз споживання основних продовольчих продуктів на одну особу за рік свідчить про те, що аграрно-продовольчий ринок України функціонує в умовах низького попиту переважної більшості населення майже на всі продовольчі продукти. Головною причиною цього є значно невисокий рівень доходів сільського населення. В Україні спостерігається значне скорочення споживання основних груп продовольчих товарів, що пов'язане зі змінами та

розподілом доходів між різними верствами населення. Якщо до початку реформ воно було відносно рівномірним, то з початку 1995 року посилилася диференціація населення за доходами. Дані таблиці показують, що співвідношення доходів 20% найбільш та 20% найменш забезпеченого населення в динаміці поступово зменшується (1,7 рази). Частка населення із середньодушовими еквівалентними доходами зменшилась з 87,9% в 2000 році до 13,4% в 2013 році. Це свідчить про суттєве збільшення частки населення із доходами, що перебувають нижче середнього рівня.

Іншою причиною недостатнього споживання високоякісних продуктів є зниження обсягів виробництва продукції тваринництва. В сільському господарстві в останні роки спостерігається рослинницький напрям. Скорочення поголів'я тварин, зростання витрат на виробництво тваринницької продукції призводить до підвищення цін на нею.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки:

1. В Україні присутня проблема продовольчого забезпечення незважаючи на наявність сприятливих природно-кліматичних умов та значної кількості родючих земель. Загострення цієї проблеми виникло в складний період трансформаційних перетворень, який виявився занадто тривалим. Як наслідок, відбулось порушення обсягів і пропорцій суспільного виробництва як на галузевому, так і на регіональному рівнях, що спричинило загрозу продовольчій безпеці країни.

2. Особливого занепаду зазнали тваринницькі галузі, що позначилось на рівні споживання продуктів харчування тваринного походження. Існує дефіцит тваринного білка у структурі раціону українського споживача. Крім того, присутня загроза імпорту м'ясної продукції та молока. Це в підсумку може негативно позначитись на розвитку зазначених галузей в Україні.

Список використаних джерел

1. Бойко В.І. Продовольча безпека України в контексті глобалізації проблеми. / В.І. Бойко. – К.: ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2007. - 30 с.
2. Власов В.І. Оцінка споживання основних харчових продуктів в Україні / В.І. Власов, Г.В. Ткач, Б.В. Духницький // Економіка АПК. - 2008. - № 10. - С.3-7.
3. Жунусова Г. Продовольственная безопасность Казахстана: методы оценки, пути решения / Жунусова Г. // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 1 (139). – С. 281-291.
4. Кайгородцев А. Продовольственная безопасность Казахстана: оценка состояния и пути обеспечения / Кайгородцев А., Кирласинова К. // Актуальні проблеми економіки. – 2013. - № 6 (144). – С. 247-257.
5. Кириленко І.Г. Актуальні проблеми розвитку аграрного ринку в Україні в контексті формування балансів продовольчих ресурсів / Кириленко І.Г. // Економіка АПК. – 2004. – № 12. – С. 16-23.
6. Пасхавер Б.Й. Сучасний стан продовольчої безпеки / Пасхавер Б.Й. // Економіка АПК. – 2014. – № 4. – С. 5-12.
7. Румик І.І. Територіальні особливості формування системи продовольчого забезпечення [Електронний ресурс] / І.І. Румик // Економіка та суспільство. – 2016. – № 2. – Режим доступу до журналу: <http://economyandsociety.in.ua>
8. Саблук П.Т. Продовольча безпека України / П.Т. Саблук, О.Г. Білорус, В.І. Власов. // Економіка АПК, 2009 – №10 – С. 3-7.
9. Сегеда С.А. Оцінка споживання основних продовольчих продуктів в Україні / С.А. Сегеда // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки / Редколегія: Калетнік Г.М. (головний редактор) та інші. – Вінниця, 2012. – Випуск 3 (69), Том 1. – С. 195-199.
10. Сегеда С.А. Характеристика споживання продовольства в Україні та основні фактори впливу на його рівень / С.А. Сегеда // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2015. – Том 2. – № 2 (222). – С. 197-201.
11. Шпикуляк О.Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: монографія / Шпикуляк О.Г. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 396 с.
12. Gizzatova A. Reserch on production and consumption of food in the regions of the Republic of Kazakhstan / A. Gizzatova, L. Tarshylova, A. Kazambayeva // Actual problems of

Семенюк А. С.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Лойко В. В.

д.е.н., професор.

ПДВ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Основна частина. ПДВ є одним з головних непрямих податків який формує найбільшу частину доходів бюджету України тому доцільно з'ясувати як на сьогодні впливає ПДВ на фінансові результати та фінансовий стан суб'єктів підприємництва.

В період нестабільної економічної ситуації в країні, коли перед більшістю підприємств постала проблема платоспроможності, ліквідності та значним погіршенням фінансових результатів, постає питання щодо впливу ПДВ на їх господарську діяльність, та пошук можливих шляхів щодо покращення функціонування системи оподаткування ПДВ.

Податок на додану вартість включають у ціни товарів, що реалізуються, робіт, що виконуються, послуг, що надаються. Отже, цей податок є ціноутворюючим елементом і може суттєво впливати на загальний рівень цін.

Вплив податку на додану вартість відбувається безпосередньо на ціну продукції підприємств виробничої сфери і розраховується виходячи з відсоткової ставки податку до ціни виробника.

Основним негативним фактором впливу ПДВ на господарську діяльність є те що цей податок обмежує величину прибутку підприємств, тому що в умовах конкуренції не завжди можливе підвищення ціни на величину цього податку, особливо у випадках підвищення ставки ПДВ. Підвищення цін на суму цього податку може призвести до зниження попиту, тому що ПДВ, який сплачує підприємство, прямо пропорційний еластичності попиту на продукцію та обернено пропорційний еластичності пропозиції [1].

Коли сформовані на ринку попит і пропозиція дають змогу встановлювати ціну, включаючи до неї ПДВ, на рівні, що задовольняє потреби підприємства для продовження господарської діяльності, то тягар податку несе кінцевий споживач. Якщо ж такі умови відсутні, то витрати зі сплати ПДВ лягатимуть на продавця товару (виробника). Враховуючи це, підприємству необхідно сформувати ціну на товари (роботи, послуги) таким чином, щоб сплачений податок не призвів до скорочення попиту, зниження обсягів продажу і прибутку, відволікання обігових коштів, зниження фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності та фінансових труднощів у майбутньому.

Недоліком податку є те, що він розглядається платниками податків як соціально несправедливі. Так як податок сплачуються тільки у тих випадках, коли платник ще не одержав дохід (при купівлі ресурсів), а податок вже потрібно платити. Таким чином, платник податків усвідомлює їх як авансові платежі.

При сплаті податку на додану вартість за рахунок власних ресурсів відволікається з обігу підприємства частина коштів. Оскільки підприємства мають різні обсяги закупівлі сировини, товарно-матеріальних цінностей, умови їх оплати, пільги, джерела і терміни відшкодування, а також те, що періоди формування вхідного ПДВ (виникнення податкового кредиту) і його відшкодування не збігаються, то виникає часовий розрив між періодом іммобілізації обігових коштів на сплату ПДВ до бюджету та її компенсацією за рахунок відповідного джерела.

Коли підприємство сплачує податок відбувається відволікання обігових коштів, а за відсутності реальних джерел їх поповнення та несвоєчасне повернення ПДВ державою призводить до зниження економічної активності, обсягів виробництва, несвоєчасних

розрахунків з бюджетом, цільовими фондами, постачальниками та кредиторами. В наслідок чого відбувається зниження чистого прибутку і призводить до погіршення фінансових результатів та фінансового стану підприємства, що в умовах фінансової кризи ставить його на межу виживання і може призвести до банкрутства.

З кожним роком влада розширює базу оподаткування, зокрема в 2017 році змінено режим оподаткування для агровиробників, як наслідок близько 5.0 млрд грн, або 37,0% приросту внутрішнього ПДВ, дало пожвавлення сплати аграріями цього податку в I кварталі 2017 року. Всього за I квартал 2017 року бюджет отримав від аграріїв 9.0 млрд грн ПДВ але тим самим кількість аграрних підприємств в Україні за останній рік зменшилась майже на 3 тисячі [2,3].

Підсумовуючи всі фактори впливу податку на додану вартість на господарську діяльність підприємств, можна сказати, що потрібно знижувати податкове навантаження на платників податку. Потрібно запроваджувати дещо новий комплекс заходів з мінімізації негативного впливу на підприємства та добробут населення [4].

Одним із варіантів є досвід країн ЄС там є три режими оподаткування залежно від соціальної значимості товарів. Товари широкого вжитку там оподатковують за стандартною ставкою не менше 15 %. Щодо товарів розкоші застосовується підвищена ставка. Соціально важливі товари і послуги а також продукти харчування та ліки оподатковують за зниженою ставкою на рівні 5%. Такий підхід є соціально справедливим по відношенню до населення, тому його варто застосувати і в Україні.

Список використаних джерел

1. Тулуш Л.Д., Прокопчук О.Т. Сутність і роль податку на додану вартість в економічній системі держави // Економіка АПК. - 2008. - № 12. - С. 85-89.
2. Бюджетний літопис: 1 квартал 2017 року / "Ціна держави" - проєкт CASE Україна: Центр соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://costua.com/news/561-budget-chronicles-1st-quarter-2017>
3. ПДВ 2017 зі змінами та новаціями//Електронний журнал "Головбух" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/article/5919-qqq-16-m10-20-10-2016-pdv-2016>
4. Податок на додану вартість: сутність та проблематика застосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/law/10612/>

Сліпко С.Г.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ЧИ ЗАМКНЕ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ КОЛО ФІНАНСОВОГО ЗУБОЖІННЯ?

Основна частина. Те, про що ми колись могли тільки мріяти, поступово стає реальністю. Питання тільки в тому, скільки часу піде на це. На сьогоднішній день, людство вигадало дуже багато речей, які здавалось поліпшать життя людей. Наприклад, штучний інтелект. З першого погляду здається, що тут безліч переваг. Світовий ВВП виросте на 15,7 трлн. дол. і досягне 90 трлн. дол. до 2030 року коштом розвитку штучного інтелекту. Як повідомляє Bloomberg з посиланням на доповідь PricewaterhouseCoopers, приріст в 6,6 трлн. дол. буде пов'язаний з автоматизацією процесів виробництва і збільшенням трудових ресурсів за допомогою штучного інтелекту. У свою чергу на збільшення світового ВВП на 9,1 трлн. дол. вплине зростання споживання персоналізованих і якісних товарів.

Але у цих позитивних новин є і обернена сторона. Наприклад, загрозливі масштаби безробіття, зниження платоспроможності населення та девальваційні ризики національної валюти. Ми збудуємо машини, які мають інтелект рівня людського. Машини краще за

людину виконують фізичні задачі: краще рухаються, вони більш точні і здатні піднімати більші вантажі. Коли вони стануть так само розумними, як і ми, не залишиться нічого, що вони не зможуть зробити. Ми маємо бути готовими до такого майбутнього [1].

Питання штучного інтелекту та впливу його на економіку завжди цікавило вчених і є актуальним для будь-якої країни. Тому приділяється увага з боку науковців у сучасних економічних публікаціях. Зокрема, значний внесок у розробку цього питання зробили такі науковці як Юрченко Ю. та Мартін Ф.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні на основі аналізу результатів впливу використання штучного інтелекту та розробка пропозицій щодо його покращення.

Найбільшими вигоди у новій реальності набудуть ті, хто буде поставляти інтелектуальний і матеріальний капітал. Тому технологія є одним з головних факторів скорочення робочих місць та зниження доходів навіть в країнах з високим рівнем розвитку: попит на висококваліфіковану працю зростає, а на середньокваліфіковану падає. В результаті цього, ринок праці буде характеризуватися високими потребами у висококваліфікованому і некваліфікованому персоналі, при практичній відсутності середнього сегмента, принаймні у багатьох високотехнологічних галузях. Перевагу отримують талановиті, ініціативні, інноваційні учасники, які завдяки наявності глобальних цифрових платформ для досліджень, розробок, маркетингу, продажів і дистрибуції, можуть швидше ніж будь-коли витіснити давно і добре усталених учасників ринку, покращуючи якість, швидкість або знижуючи вартість надання вироблених для споживання благ [2].

Згідно зі звітом компанії Citibank і Оксфордського університету, вже найближчим часом 47% робочих місць в США – «під загрозою» автоматизації. У Великобританії – 35%. У країнах Організації економічного співробітництва і розвитку, що продукують 60% світового ВВП – 57%. Найгірше Китаю: там автоматизують 77% робочих місць. Китай позбавиться чи не найголовнішої конкурентної переваги – дешевої робочої сили. Саме вона стала причиною передислокації багатьох транснаціональних і багатонаціональних компаній зі всього світу.

Постає питання, які ж професії щезнуть через деякий час. Світові видання почали складати списки таких професій та ймовірність їх зникнення. У найвищій зоні ризику – адміністративні посади, виробничі професії та спеціальності, пов'язані з обробкою даних. Високий ризик роботизації (80-100%) у наступних спеціальностей: екскурсоводи, таксисти, пекарі, м'ясники, моделі, фармацевти, страхові агенти, продавці, збирачі податків і чиновники.

Однак, затребуваними залишаються професії, що вимагають інтуїції, співпереживання та соціальної взаємодії. Серед них – лікарі, психологи, пожежники, поліцейські і детективи, артисти, фотографи, соціальні працівники та священнослужителі. Також журналісти BBC розробили тест, який дозволяє перевірити, чи зможе робот відібрати вашу роботу в найближчі роки [3].

Слідуючи вище сказаному постає нове питання. Куди діватись людям, які втратять роботу? Так як, автомати будуть виконувати всю роботу самі: обслуговувати, покращувати та створювати нові. А це означає, що деякі опиняться на межі звільнення, у деяких знизиться заробітна плата, так як, з'явиться багато людей, які шукатимуть нову роботу. Буде малий попит та велика пропозиція, буде велика конкуренція. Таким людям лишається одне – базовий дохід.

Окрім особистого зuboжіння людей, постраждає ціла економіка. Люди отримуватимуть менше грошей на витрачання – попит на товари і послуги скорочуватиметься. Менший попит означає менше акумулювання капіталу. Інвестиції, на які робляться ставки як на джерело хайтеківських прибутків, зрештою кусатимуть за руки тих, хто їх здійснює.

А наслідки для України будуть наступні: революційні зміни на ринку праці зачіпатимуть, в першу чергу, високорозвинені країни з високими доходами на душу населення. І саме ці країни приваблюють мігрантів, зокрема і з України.

Молодь, що сподівається по завершенню навчання покинути Батьківщину або працювати на умовах аутсорсингу для отримання високих заробітків, навряд чи зможе віднайти притулок та гідного роботодавця закордоном. Це означає, що дитину вже із початкових класів слід серйозно освічувати з питань математики та елементів спеціальних напрямків у математиці: теорії множин, математичної логіки, дискретної математики, та інше. Всього характерного для робототехніки. І це все для того, щоб мати шанс знайти своє місце серед обслуговуючого персоналу для штучного інтелекту.

За нових реалій ініціатива Міністерства освіти України щодо виключення фізики, хімії, математики і ще ряду природничих наук з обов'язкової програми старших класів виглядає недалекою (м'яко кажучи). Здатною в разі її реалізації без перебільшень загострити ризики національної безпеки.

Скорочення попиту на низькокваліфіковані робочі місця в розвинених країнах позначиться на зменшенні числа нелегальних мігрантів українського походження. Це стане для українського уряду певним викликом, адже вибору у останнього не лишиться створювати робочі місця в Україні.

Скорочення експорту українців закордон призведе до зменшення притоку так званого міграційного капіталу – коштів, що заробляються мігрантами на чужині і пересилаються на Батьківщину легальними чи то нелегальними каналами. За таких обставин, платіжний баланс відреагує миттєво в бік дефіцитності, а отже девальваційні ризики гривні зростатимуть.

Тиск на бюджетний дефіцит триватиме, поки реструктуризація української економіки не забезпечить необхідний попит на робочу силу. А це означатиме, що на зменшення податкового навантаження нам з вами не слід розраховувати.

Висновки. Отже, наведені вище приклади говорять про те, що практично не існує галузі діяльності, в якій людство принаймні не спробує використовувати штучний інтелект. Якщо ж автоматизований та керований штучним інтелектом завод виробить продукцію, інтелектуальний транспорт її доставить, а електронний магазин реалізує, тоді виникає закономірне питання – яким чином споживачі зароблятимуть кошти для придбання таких товарів та послуг?

Європейський парламент планує винести на голосування докладне зведення правил, за якими люди повинні будуть спілкуватися зі штучним інтелектом і роботами. На думку євродепутатів, світ стоїть на порозі нової промислової революції роботів і потрібно виробити закон, який юридично врегулює відносини штучного інтелекту з людиною. Зокрема, пропонується ввести обов'язкове страхування роботів, щоб покривати збитки, які вони можуть нанести. Також вбачаються заходи: перекваліфікації та запровадження фондів безумовного базового доходу.

Список використаних джерел

1. Резнікова Н. Повстання машин [Електронний ресурс] / Н. Резнікова, В. Панченко // Бізнес. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.business.ua/tekhnologii/povstannya_mashin_chi_zamkne_shtuchniy_ntelekt_kolo_f_nansovogo_zubozh_nnya-587949/.
2. Вплив штучного інтелекту на економіку та суспільство / Ю. Юрченко // Економіка: теорія та практика. - 2016. - № 1. - С. 69-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econom_2016_1_12
3. Саджениця І. Які професії зникнуть через 10 років? [Електронний ресурс] / Ігор Саджениця // Твоє місто. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://tvoemisto.tv/news/yaki_profesii_znyknut_cherez_10_rokiv_75730.html.

Olena Sova

PhD, Associate professor
of National economy and finance Department,
«KROK» University

Social insurance is an independent branch of insurance covering a set of relationships for the formation and use of collective insurance funds intended to pay compensation for permanent or temporary disability or workplace.

The most widespread organizational and legal form of social security in Ukraine is social insurance, which forms an appropriate system of legal relations regarding the provision of material security and social services to insured persons (members of their families) in case of occurrence of insurance cases in the amount and order determined laws, at the expense of money funds, which are formed by paying insurance payments by employers and persons for the benefit of insurance

Today in Ukraine, the social security system includes: social insurance of workers and provision at the expense of budgets of different levels.

Nowadays, the fundamentals of the Law "Obligatory State Social Insurance" in Ukraine provide for the existence of the Social Insurance Fund of Ukraine. This is a state-owned trust fund that manages and manages the compulsory state social insurance in Ukraine from accident, due to temporary disability and health insurance. The fund accumulates insurance premiums, controls the use of funds, provides funding for payments for these types of compulsory state social insurance [2].

Five main types of social insurance have been introduced in Ukraine: pension; from a temporary disability and loss caused by burial; medical - in case of illness; from an accident at work and occupational disease that caused disability; in the case of unemployment and other types of insurance [1].

In modern conditions, with the help of state funds, the regulation of social processes in society is carried out. The importance of state-owned trust funds is growing significantly at this stage of Ukraine's integration into the European community. Their existence is necessary and appropriate, which is related to the following factors [3]:

- 1) the bodies of state power and management, which form trust funds, appear additional sources of financing their needs over budget funds;
- 2) the existence of one centralized fund of funds is insufficient to meet all state needs;
- 3) if there is an excess of income over expenditures of trust funds, funds can be used to cover the budget deficit;
- 4) there is an opportunity to carry out control work with a higher efficiency for the purposeful use of state funds.

The growing need for the formation and implementation of a new state social policy, aimed simultaneously at modern social challenges and ensuring social prospects for the development of society, personality and country involves the involvement of innovative approaches to its formation and implementation, taking into account an active policy of promoting Ukraine's accession to the EU. We believe that in Ukraine it is necessary: to reconcile the legal the basis of the functioning of social insurance funds and adapt it to world standards; adapt euroinsurance mechanisms of social financing protection; promote the development of voluntary social insurance using commercial bases.

List of reference

1. Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку / Дутчак А.В. // Молодий вчений. – 2017. – № 5 (45). – С. 568-572.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
3. Volokhova L. Sustainable insurance as a key factor of sustainable development support / L. Volokhova, O. Evseenko // Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics. – 2015. – 3(168). – P. 25-31.

Солонько А. І.

студент ВНЗ «Київського Університету імені
Бориса Грінченка»

Науковий керівник:

Рамський А. Ю.

д.е.н., завідувач кафедри фінансів та економіки

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Основна частина. Однією з найважливіших умов виходу економіки України з кризи, подальшого її розвитку є відновлення нормального рівня фінансової безпеки, який дозволив би захистити державу та її суб'єкти господарювання від різноманітних загроз. У системі фінансової безпеки держави є важливими два головні компоненти мікрорівня: фінансова безпека суб'єктів підприємницької діяльності та фінансова безпека домогосподарств. Ці компоненти є основними для підтримання фінансової безпеки регіонів, видів діяльності та держави в цілому на необхідному рівні. Зараз спостерігається доволі складна ситуацію функціонуванні вітчизняних підприємств (особливо промислових), яка погіршується зі зростанням ризиків і загроз їх господарській і фінансовій діяльності.

Існують різні підходи до визначення терміну «фінансова безпека підприємства». Їх можна поділити на п'ять груп: – фінансова безпека підприємства як складова економічної безпеки підприємства з інструментами управління нею; – фінансова безпека підприємства як об'єкт управління, здатність останнього ефективно використовувати свій ресурсний потенціал; – фінансова безпека підприємства як фінансовий стан підприємства, який характеризують відповідною стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз; – фінансова безпека підприємства як стан захищеності фінансових інтересів підприємства від загроз різного роду; – фінансова безпека підприємства як діяльність з управління ризиками. Крім того, окремі науковці наполягають на комплексному підході до визначення суті цієї категорії, який поєднує вищенаведені підходи.

Перший підхід відображений в наукових працях І. В. Багровецької, К. С. Горячевої, М. М. Єрмошенко, Є. М. Івашини, Л. С. Козак, В.В. Лойко, Л. А. Некрасенко, Ю. М. Рибалки, І. В. Чібісової та інших. Так І. В. Багровецька та Л. С. Козак вважають, що «фінансова безпека підприємства – це важлива складова частина економічної безпеки, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта, яка відображається через систему критеріїв і показників його фінансового стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних резервів» [1]. В.В. Лойко характеризує фінансову безпеку суб'єкта підприємництва як складову економічної безпеки наступним чином: «фінансова безпека передбачає, з одного боку, належний рівень використання підприємством наявних у нього фінансово-інвестиційних ресурсів, а, з іншого боку, зменшення рівня залежності від залучених кредитних коштів» [2]. На думку Л.А. Некрасенко та Ю. М. Рибалки, «фінансова безпека підприємства – це складова економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, також місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток» [3].

Другого підходу дотримуються наступні науковці, як О.В. Ареф'єва, Є.К. Бондаренко, В.С. Домбровський, О.С. Журавка, А.О. Єпіфанов, В.І. Мунтіян, Т.Б. Кузенко О.Л. Пlachtун, а також Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон та деякі інші. З їх точки зору, «фінансова безпека - здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків» [4].

«Суть фінансової безпеки полягає у здатності підприємства самостійно розробляти та проводити фінансову стратегію відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища» [5].

Третього підходу дотримуються науковці І.О. Бланк, О.І. Воробйова, О.Е. Пономаренко, І.В. Нартова та Я.О. Кіріченко та інші. На думку І.О. Бланка, «фінансова безпека підприємства – це кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характерів, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії й створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному й перспективному періодах» [6]. Водночас О. І. Воробйова вважає, що «фінансова безпека суб'єкта господарювання – це узагальнююча характеристика стану фінансів відповідного суб'єкта господарювання на встановлену дату, яка свідчить про фінансові можливості та спроможність виконувати зобов'язання і ефективно функціонувати в умовах нестабільності, невизначеності та різних фінансових і господарських ризиків» [7, с. 6]. І. В. Нартова та Я. О. Кіріченко зазначають, що «фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; по-четверте – забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи. Інакше кажучи, фінансова безпека – багатогранне комплексне поняття, що забезпечує дотримання заданого режиму роботи підприємства серед численних ризиків господарювання» [8].

Четвертий підхід досить вдало, на мою думку, охарактеризувала дослідниця Я. І. Мулик, яка вважає, що «фінансова безпека підприємства – це стан захищеності фінансових інтересів підприємства на всіх рівнях його фінансових відносин від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, який забезпечує його самозбереження та розвиток у поточній та стратегічній перспективах» [9].

П'ятий підхід реалізований у наукових працях О. А. Кириченко, І. В. Кудрі, А. І. Бартиш, В. І. Куцик та інших. На їх думку, «фінансову безпеку підприємства визначають як діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективах» [10].

Узагальнюючи вищенаведене, можна зазначити, що кожен з цих підходів має право на існування. Може бути доречним комплексний підхід, згідно з яким сутність фінансової безпеки підприємства може бути охарактеризовано як такий стан фінансів підприємства, який дозволяє протистояти ідентифікованим і потенційним загрозам шляхом ефективного управління формуванням і використанням капіталу, а також ризиками в процесі своєї діяльності.

Фінансова безпека підприємств може розглядатися з різних точок зору: як один із складників економічної безпеки підприємства, як самостійний об'єкт управління, як певний фінансовий стан підприємства, як стан захищеності фінансових інтересів підприємства або як діяльність з управління ризиками. Окремі з цих підходів можуть інтегруватися в комплексне визначення сутності поняття «фінансова безпека підприємства». Будь-яке підприємство в процесі своєї діяльності стикається з великою кількістю загроз своїй фінансовій безпеці, на які має адекватно реагувати. Умовно їх можна поділити на ідентифіковані та потенційні, а також зовнішні та внутрішні. Останнього часу активізувалося багато факторів, які спричиняють загрозу та негативно впливають на рівень фінансової безпеки вітчизняних підприємств. Це фактори як макро-, так і мікрорівня, які раніше були недооцінені власниками або керівними менеджерами підприємств, а зараз фактично призвели до погіршення рівня платоспроможності промислових підприємств, зростання кількості збиткових підприємств з числа великих і середніх за розмірами (особливо металургійних, хімічних та машинобудівних), суттєвого

скорочення обсягів їх офіційної діяльності, перетоку капіталу до так званого «тіньового» сектору економіки, що надалі може призвести до руйнації виробництва в економіці України.

Список використаних джерел

1. Козак Л.С. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства [Текст] / Л. С. Козак, І. В. Багровецька // Економіка і управління. – 2008. – №13. – С. 97-101.
2. Лойко В.В. Загрози економічній безпеці промислового підприємства: сутність та класифікація / В.В. Лойко // Ефективна економіка. – 2015. - № 10 -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua/
3. Некрасенко Л.А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств [Електронний. ресурс] / Л. А. Некрасенко, Ю. М. Рибалка. – С. 162-167. – Режим доступу: .
4. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / А.О. Єпіфанов. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295с.
5. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1(1). – С. 86-97.
6. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
7. Воробйова О.І. Фінансова безпека на мікро- та макрорівнях / О.І. Воробйова // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – №2. – С. 6-10.
8. Нартова І.В. Сутність дефініції «фінансова безпека» та суміжних категорій і понять [Електрон. ресурс] / І.В. Нартова, Я.О. Кіриченко.
9. Мулик Я.І. Сутність поняття «фінансова безпека підприємства»: систематизація наукових поглядів / Я.І. Мулик // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – 2013. – №3(80). – С. 195-206.
10. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи / О.А. Кириченко, І.В. Кудря // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 10. – С. 22-26.

Спасиченко В. В.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ : СТАН ТА РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Основна частина. Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів). Учасниками фондового ринку є емітенти або особи, що видали неемісійні цінні папери, інвестори в цінні папери, інституційні інвестори, професійні учасники фондового ринку, об'єднання професійних учасників фондового ринку, у тому числі саморегульвні організації професійних учасників фондового ринку.

Сучасний стан ринку цінних паперів в Україні, у порівнянні зі світовою практикою, знаходиться на недостатньому рівні. Також, практикується перенесення західних методик щодо формування портфелів цінних паперів фінансовими інститутами на фондовому ринку, без достатнього врахування економічного стану в країні, через що це не дає бажаного результату.

Аналіз досліджень з даної теми дозволяє зробити висновки про те, що перед українською фінансовою наукою стоїть завдання у розробленні власної методологічної бази для проведення операцій з цінними паперами, та необхідності розгляду рекомендацій і висновків західних класичних концепцій інвестування та сучасних банківських технологій, які відіграють провідну роль операцій з цінними паперами в діяльності фінансово-кредитних установ країн із ринковою економікою.

Мета дослідження полягає у розгляді проблем, які пов'язані з діяльністю

фондового ринку, методи регулювання та перспективи розвитку ринку цінних паперів в Україні.

Сьогодні Україна реалізує свою можливість створити ринок цінних паперів на основі впровадження вищих європейських і світових стандартів. Він охоплює частину кредитного ринку з його операціями щодо випуску й обігу боргових інструментів і повністю ринок інструментів власності та їхні похідні. На ньому здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів та на основі законів попиту та пропозиції формуються ціни.

Цінні папери випускаються різними суб'єктами. В загальному виді виділяються три основні групи їхніх емітентів: держава, приватний сектор, іноземні суб'єкти. Відповідно усі цінні папери можуть бути умовно віднесені до державних, приватних чи міжнародних. У складі кожної з основних груп емітентів проглядаються окремі підгрупи. Наприклад, державні цінні папери можуть випускатися центральним урядом, органами влади на місцях, окремо відносно незалежними державними установами, а також організаціями, що користуються державною підтримкою. Серед цінних паперів, що випускаються приватним сектором, виділяються цінні папери промислових фірм, комерційних банків, інвестиційних фондів та ін. Міжнародні цінні папери діляться як за валютами, в яких обчислюється їхня вартість, так і за видами емітентів.

Діяльність ринку цінних паперів, насамперед, повинна забезпечувати всі умови для залучення інвестицій на підприємства, доступ цих підприємств до більш дешевого, у порівнянні з банківськими кредитами, капіталу, і являється одним із найважливіших елементів ринкової економіки.

Важливим показником для українського ринку цінних паперів є досягнення рівня світових фінансових ринків, збільшення попиту на акції українських емітентів з боку іноземних фондів, а також поступове переміщення на фондовий ринок засобів з валютного ринку і ринку банківських депозитів.

Якщо в західних країнах він має розвинену структуру і добре налагоджені механізми функціонування, то в Україні цей ринок знаходиться у процесі зростання та розвитку через те, що існують специфічні особливості українського економічного розвитку.

Висновки. Отже, враховуючи значний світовий прогрес у розробленні новітніх методів інвестування коштів, питання, пов'язані з діяльністю ринку цінних паперів, вітчизняні фахівці вивчили недосконало і тому вони потребують подальшого наукового дослідження. Зокрема, це стосується чіткого визначення напрямків розвитку та регулювання у розбудові фондового ринку, запровадженні сучасних методів управління портфелем цінних паперів, структури фондової біржі України, створювати та вдосконалювати її комп'ютерну мережу, а також законодавство, що регулює ринок цінних паперів та діяльність його учасників. Потрібно створити такі правила гри на ринку цінних паперів, щоб уникнути появи фінансових спекулянтів та шахраїв.

Незважаючи на проблеми в становленні та розвитку ринку цінних паперів в Україні, перспектива подальшого розвитку ринку цінних паперів є реальною. Вона залежить в першу чергу від покращення загального стану економіки України, зміни структури та зростання національного виробництва, пожвавлення інвестиційної діяльності, розвитку банківської системи, підвищення життєвого рівня населення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»
2. Ринок цінних паперів України - науково-практичне видання з питань фінансових ринків. Фахове видання з економіки.
3. Пластун В. Л. Особливості впливу інституційних інвесторів на стабільність фондового ринку / В.Л. Пластун // ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР – 2013. – №1(9).

Стукаленко О.В.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Грушко В. І.

доктор економічних наук, професор

завідувач кафедри національної економіки та фінансів

КОРОТКОСТРОКОВЕ КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ

Основна частина. Банківське кредитування та отримання процентів за кредит є важливим джерелом одержання прибутку банками, а також виступає одним з головних джерел фінансування діяльності підприємств у ринковій економіці.

Сучасна економічна вітчизняна та зарубіжна література подають різноманітні тлумачення таких категорій як «кредит», «банківській кредит», «позика», «позичка» та «кредитування». І саме від чіткого визначення цих понять залежить розвиток співпраці між банком – кредитором та позичальником, ефективність здійснення банківських операцій, забезпечення надійності і прибутковості банківської установи, а також зміцнення банківської системи в цілому.

Кредит передбачає наявність кредитних взаємозв'язків, які є договірними стосунками між кредитором і позичальником. Кредитором у кредитуванні виступає банк чи інша фінансова установа, а позичальниками – юридичні чи фізичні особи. Необхідність кредитних взаємозв'язків пов'язана з розбіжністю у часі руху матеріальних і грошових потоків, що виникає в процесі відтворення суспільного продукту.

Отже, в економічній літературі банківський кредит трактується як капітал банку у грошовій формі, який надається у тимчасове користування за умовами дотримання принципів кредитування. Банківський кредит відіграє важливу роль в економіці країни, оскільки за допомогою акумулювання тимчасово вільних грошових коштів юридичних осіб і населення банк здійснює їх перерозподіл у ті галузі національної економіки, де виникає їх дефіцит, а це в свою чергу сприяє розвитку як суб'єктів господарювання, так і економіки країни в цілому.

Питання короткострокового кредитування є актуальним для кожної країни, тому йому приділяється багато уваги з боку науковців. Зокрема значний внесок в розробку цього питання розробили такі вчені Любунь О.С., Грушко В.І., Владичин У.В., Головка А.Т., Денисенко М.П.

Метою кредитування є: для кредитора – одержання прибутку у вигляді процента за кредит, для позичальника – задоволення тимчасової потреби в додаткових грошових коштах.

Виходячи з того, що в сучасних умовах інфляція є постійним явищем в економіці, зростає роль кредиту в цих умовах. Регулювання грошової маси в обороті здійснюється за допомогою кредиту, що забезпечує підтримку стабільної купівельної спроможності грошової одиниці.

Таким чином, роль кредиту зростає за такими напрямками:

- 1) перерозподіл матеріальних ресурсів в інтересах виробництва і реалізації продукції за допомогою надання позик і залучення коштів юридичних і фізичних осіб;
- 2) вплив на безперервність процесів відтворення через надання кредитів;
- 3) участь у розширенні виробництва через видачу позикових коштів на поповнення основного капіталу та лізинговий кредит;
- 4) економне використання позичальниками власних і позичених коштів;
- 5) прискорення споживачами отримання товарів, послуг за рахунок використання позикових коштів;
- 6) регулювання випуску в обіг та вилучення з нього готівкових грошей на основі кредитних відносин і забезпечення безготівкового грошового обороту платіжними засобами.

Позитивна роль кредиту проявляється проведенням ефективної грошово-кредитної політики, яка в сучасних умовах, головним чином, полягає у використанні жорстких заходів з регулювання обсягу кредитних і грошових операцій. Особливо важливе значення має підтримка стабільності і стійкості національної грошової одиниці і захист інтересів позичальників та кредиторів.

Питання про функції кредиту є найбільш дискусійним у теорії кредиту. Розбіжності з приводу кількості та змісту функцій зумовлені не тільки відмінністю в трактуванні сутності кредиту, а й відсутністю єдності у визначенні методологічних підходів до їхнього аналізу.

Багато економістів дослідження функцій кредиту як економічної категорії замінюють аналізом функцій одного з його елементів, при цьому найчастіше функції кредиту порівнюються з функціями банків.

Зворотність кредиту дає змогу не тільки виявити порушення процесу виробництва чи реалізації продукції, а й зацікавлює підприємства, суб'єктів господарювання не допускати їх, оскільки такі порушення призводять до виплат "зайвих" відсотків банку, до обмеження або повного припинення видачі кредитів.

Свої функції кредит може успішно виконувати лише в умовах розвинутої ринкової економіки, коли сутність кредиту і закономірності його руху можуть проявитись найбільш повно.

Висновки. Отже, кредитування в умовах з кризи та подальшого розвитку національної економіки, адже при дефіциті коштів, кредит є чи не єдиним джерелом додаткових грошових ресурсів та інвестицій, що сприяє безперервності відтворювального процесу. З іншого фінансово-економічної кризи має суперечливий характер. З одного боку, це ефективний шлях виходу боку, кредитування, яке є головним напрямом діяльності банківських установ і приносить їм суттєвий дохід, в той же час є основним джерелом їх ризиків, які можуть призвести до значних втрат. В несприятливих фінансово-економічних умовах кредитні ризики банків проявляються найбільш гостро і, як показує досвід, призводять до поглиблення банківської кризи. Крім того у результаті втрат і нестачі власних ресурсів, банківські кредитні установи скорочують надання кредитних послуг економічним суб'єктам, що має негативні наслідки в усіх галузях національної економіки.

Саме тому необхідно забезпечити раціональне співвідношення між обсягами та якістю наданих кредитних послуг та ризиками, які вони при цьому створюють. Це в свою чергу зумовлює необхідність оцінити тенденції кредитування корпоративного сектору як в цілому так і за видами економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Фінансовий менеджмент у банку. / Любунь О.С., Грушко В.І. - С. 87.
2. Банківське кредитування / Вдадичин У.В. - С. 195.
3. Система банківського менеджменту / Головка А.Т., Грушко В.І., Денисенко М.П. - С. 168.
4. Зовнішня торгівля, економічна безпека. / Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «Крок». Випуск 9. - К., 2012. - С. 76

Тищенко Н.А.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та
фінансів

надання кредитних ресурсів значно скоротилися у зв'язку з погіршенням фінансового стану фізичних та юридичних осіб.

Таким чином, гостро постала проблема удосконалення управління кредитними ризиками в банківській системі для подальшого стимулювання розвитку кредитування економіки країни.

Грунтовний аналіз з управління кредитними ризиками в банківській системі завжди цікавив багатьох дослідників фінансової галузі, бо був актуальний для кожної країни за будь-яких часів. Зокрема, значний внесок у цьому аналізі зробили Міщенко В.І. [3] та Сидоренко В.А. [4].

Мета дослідження полягає в аналізі управління кредитними ризиками в банківській системі.

У зв'язку з погіршенням фінансового стану більшості банків України, банкрутством та ліквідацією деяких з них, а також з метою впровадження європейського досвіду, НБУ впровадив деякі заходи по стабілізації розвитку банківської системи. Одним з таких заходів було впровадження в 2015 році нового, раніше не використовуваного, нормативу максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами Н9. Крім введення нормативу Н9 НБУ з метою відповідності вимогам Меморандуму про економічну та фінансову політику [1], а також з метою зниження кредитних ризиків банківської системи України, ввів нові значення щодо мінімального розміру регулятивного капіталу банків: з 11 липня 2017 р. – 200 млн. грн., з 11 липня 2018 р. – 300 млн. грн., з 11 липня 2019 р. – 400 млн. грн., з 11 липня 2020 р. – 450 млн. грн. та з 11 липня 2024 р. – 500 млн. грн. Однак, незважаючи на зміни в законодавстві України стосовно основних нормативів, впровадження нових вимог до капіталу банків, затверджених Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні [2], частка простроченої заборгованості українських банків продовжує зростати.

Основними причинами зростання кредитних ризиків та стримання кредитування економіки є: посилення інфляційних і девальваційних очікувань; нестача кредитних ресурсів через слабку внутрішню ресурсну базу та обмеженість доступу до міжнародних ринків капіталу; недосконалість методів управління кредитними ризиками та механізмів повернення кредитів неплатоспроможними позичальниками; низький рівень захисту прав кредиторів і позичальників; економічна та політична ситуація в країні, а також інші форсмажорні обставини, через які позичальник не в змозі згенерувати достатній грошовий потік для покриття кредиту.

Головними методами управління кредитними ризиками банків є: аналіз клієнтської бази, моніторинг ефективності кредитної діяльності, розрахунок рівня кредитних ризиків, методи мінімізації ризиків. Процес мінімізації ризиків складається з управління якістю кредитного портфеля, диверсифікації кредитів та їх лімітування, створення резервів, прийняття забезпечення, страхування ризику. Усі процеси, що складають процес мінімізації ризиків, підпорядковується чинному законодавству України, вимогам НБУ та здійснюється відповідно до кредитної політики банку. Крім того, методами управління ризиками в комерційних банках України, в сучасний період, є також централізація управління ризиками, оцінка кредитного рейтингу контрагентів банку за внутрішньою рейтинговою системою, оцінка структури кредитної операції, включаючи забезпечення та ін.

Висновки. Таким чином, незважаючи на зміни в законодавстві України, введення нових нормативів кредитного ризику та регулятивного капіталу з метою наближення до європейських стандартів, фінансовий стан багатьох українських банків продовжує погіршуватися, частка простроченої заборгованості за кредитами продовжує зростати, а кількість працюючих банків скорочуватися. Все це призвело до стрімкого стримання розвитку сектора економіки в країні. Це зумовлює необхідність розробки заходів щодо мінімізації кредитних ризиків з одночасним збільшенням депозитної та кредитної бази банків, зростання привабливості кредитних ресурсів та зменшення труднощів щодо їх отримання.

Список використаних джерел

1. Лист про наміри до міжнародного валютного фонду. Меморандум про економічну та фінансову політику: Меморандум від 18.08.2014 р. №п0360500-14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0360500-14>.
2. Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова правління Національного банку України від 12.05.2015 № 312. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0312500-15>
3. Міщенко В.І. Управління кредитним ризиком на основі вдосконалення забезпечення банківських позик / В.І. Міщенко, С.В. Міщенко // Фінансовий простір. – 2015. – № 2 (18). – С. 78–85.
4. Сидоренко В.А. Управління кредитним ризиком у вітчизняних банківських установах / В.А Сидоренко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 222–229.

Тулуш Л. Д.

кандидат економічних наук, доцент кафедри національної економіки та фінансів
ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Основна частина. Податково-бюджетний механізм є одним з ключових фінансових регуляторів темпів розвитку аграрного сектору економіки. За рахунок фіскальної складової фінансової політики держава може впливати як на темпи розвитку агропромислового виробництва, так і на структурну його будову, зокрема частку окремих суб'єктів господарювання у загальній структурі.

В останні роки політика державної фінансової підтримки розвитку агропромислового виробництва характеризується значними структурними змінами. Зокрема, здійснюється переорієнтація підтримки з непрямой її форми у вигляді податкових преференцій, у пряму, що надається шляхом прямих бюджетних виплат суб'єктам аграрного бізнесу в рамках цільових програм.

У поточному році, відповідно до бюджетного законодавства, для сільгосптоваровиробників передбачено дію п'яти бюджетних програм підтримки (без врахування тих, що фінансуються на поворотній основі): підтримка шляхом здешевлення кредитів; підтримка окремих заходів в АПК; підтримка розвитку садівництва, виноградарства, хмелярства та ягідництва; підтримка галузі тваринництва; підтримка сільгосптоваровиробників (бюджетна дотація).

В рамках наявних п'яти бюджетних програм передбачається фінансування восьми напрямів підтримки, серед яких варто виділити стимулювання розвитку виробництва окремих видів сільгосппродукції, здешевлення вартості сільгосптехніки вітчизняного виробництва, розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. Крім того, на умовах поворотності передбачено ще дві програми підтримки розвитку підприємств АПК – надання кредитів фермерським господарствам та підтримка на умовах фінансового лізингу. Також передбачається фінансування діяльності Аграрного фонду в частині функціонування Державного інтервенційного фонду.

Загалом плановий річний обсяг фінансування по програмах підтримки складає майже 5,4 млрд грн. (2,1 – по загальному, 3,3 – по спецфонду), з яких 4,8 млн (майже 90 %) передбачається за бюджетною програмою підтримки 2801580 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників». В рамках даної програми понад 85 % коштів планується спрямовувати за напрямом «Бюджетна дотація для стимулювання виробництва окремих видів сільгосппродукції» в режимі квазіаккумуляції сум ПДВ.

Така форма підтримки є новою і спрямована на компенсацію галузям, орієнтованим переважно на внутрішній ринок, втрат від скасування спецрежиму справляння ПДВ. Дія

«квaziакумуляції» ПДВ поширюється на аграрні підприємства, які займаються пріоритетними з точки зору держави видами сільгоспдіяльності – тваринництвом, вирощуванням овочів, винограду, фруктів, ягід, цукрового буряку. Специфіка схеми виплати бюджетних дотацій із використанням механізму «квaziакумуляції» полягає у повній сплаті суми ПДВ, згенерованого дотаційними видами діяльності, до бюджету, із на-ступним поверненням її частини у вигляді бюджетної дотації у автоматичному режимі за спеціальним порядком.

Тенденція щодо збільшення обсягів прямої підтримки продовжиться і у 2018 році - відповідно до законопроекту «Про Державний бюджет на 2018 рік» (реєстр. №7000 від 15.09.17 р.). Проектом Держбюджету-2018 передбачається зростання обсягу бюджетних асигнувань на стимулювання розвитку агропромислового виробництва – із 5,4 млрд грн. у 2017 році до 6,3 млрд грн. у 2018-му. При цьому, якщо у 2017 році понад 88 % обсягів держпідтримки припадало на програму «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників», то у 2018 році планується сформувати три ключові бюджетні програми із значними обсягами фінансування, які загалом займуть майже 99 % у загальних обсягах асигнувань на бюджетну підтримку розвитку галузі:

- «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» (код 2801580) - 2,95 млрд грн. (зниження проти 2017 року на 1,82 млрд грн. або на 38 %) – при цьому обсяг асигнувань на виплату бюджетних дотацій в режимі «квaziакумуляції» ПДВ планується зменшити двічі – із 4,0 до 2,0 млрд грн.;

- «Державна підтримка розвитку тваринництва» (код 2801540) - обсяг фінансування планується збільшити у 13,5 разів – із 170 млн грн. до 2300 млн грн. – інструментарій програми невідомий, останні декілька років програма фактично не діяла (у 2017 році планується лише погасити кредиторську заборгованість минулих років);

- нова програма «Фінансова підтримка розвитку фермерських госпо-дарств» (код 2801230) - обсяг фінансування 1,0 млрд грн.

Зазначені кошти пропонується спрямувати за такими напрямками: розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації; часткова компенсація вартості сільгосптехніки та обладнання вітчизняного виробництва; часткова компенсація вартості обладнання з переробки нішевих зернових, зернобобових і олійних культур, плодоовочевої та молочної продукції; підтримки фермерських господарств, які спеціалізуються на вирощуванні плодово-ягідних культур та винограду; часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів та утворених коо-перативних м'ясопереробних підприємств.

Висновки. Таким чином, держава поступово відмовляється від непрямой державної підтримки розвитку аграрної галузі шляхом надання податкових преференцій і збільшує обсяги прямих бюджетних дотацій, що притаманно для Спільної аграрної політики ЄС. Разом з тим, з метою забезпечення автоматичності розподілу ресурсів бюджетної підтримки та стимулювання підвищення ефективності діяльності сільгосп підприємств, все ще передбачається використання податкового механізму у якості формування бази для нарахування прямих бюджетних дотацій.

Список використаних джерел

1. Лупенко О.Ю. Стратегічні напрями податкового регулювання розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року / Ю.О. Лупенко, Л.Д. Тулуш. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. – 38 с.
2. Прокопчук О.Т. Спеціальні режими справляння ПДВ як форма фінансового стимулювання розвитку сільського господарства України / О.Т. Прокопчук, Л.Д. Тулуш // Сталий розвиток економіки. – 2011. – №4 [7]. – С. 294-298.
3. Радченко О.В. Державна фінансова підтримка галузі тваринництва в умовах реформування спецрежимів оподаткування / Л. Д. Тулуш, О. В. Радченко // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Економічні науки. - 2016. - Вип. 24(3). - С. 219-230.

4. Радченко О.Д. Стратегічні напрями бюджетного регулювання розвитку агропромислового виробництва в Україні // Л.Д. Тулуш, О.Д. Радченко // Економіка АПК. – 2012. – № 10. – С. 81–90.

5. Тулуш Л.Д. Концептуальні засади реформування та розвитку системи оподаткування сільськогосподарських виробників / Тулуш Л.Д. // Економіка АПК. - 2017. - № 7 - С. 62-69.

Харченко О.Ю.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СУТНІСТЬ, ХАРАКТЕРИСТИКА КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ

Основна частина. Фінансова безпека держави — це ступінь захищеності фінансових інтересів держави, стан фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, податкової, валютної, банківської, інвестиційної, митно-тарифної, розрахункової та фондової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, спроможністю держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, шляхом виконання зобов'язань і забезпечення соціально-економічного розвитку. У системі економічної безпеки важливу роль відіграє її фінансова складова, від рівня якої залежить реалізація національних інтересів та стабільний економічний розвиток. Забезпечення фінансової безпеки набуває особливої актуальності у період фінансово-економічної кризи, яка супроводжується частковою втратою внутрішньої та зовнішньої платоспроможності, нестабільністю курсу національної грошової одиниці, зниженням рівня доходів населення, інфляцією, скороченням надходжень до бюджетів усіх рівнів та цільових фондів.

Варто зазначити, що у науковій літературі сьогодні точаться дискусії відносно трактування сутності об'єкта фінансової безпеки, тобто предмета, на який спрямовується дія суб'єктів щодо забезпечення фінансової безпеки.

Об'єктами фінансової безпеки є:

- фінансові інтереси держави, регіону, підприємства, домогосподарства, особи – це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності, визначальні потреби суспільства, держави, регіону, домогосподарства, особи. Національні фінансові інтереси – сукупність об'єктивних потреб окремої держави, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток фінансової системи держави. До фінансових інтересів держави можна віднести: забезпечення виконання прийнятого бюджету на поточний рік; забезпечення монетарної та валютно-курсової стабільності; зміцнення банківської системи; зміцнення національного інвестиційного потенціалу; підвищення інноваційної активності вітчизняних підприємств; детінізацію економіки; мінімізацію впливу світових фінансових криз на фінансову систему держави.

До фінансових інтересів регіону належать: підтримання фінансового потенціалу регіону на відповідному рівні; активізація внутрішніх та зовнішніх джерел інвестиційних надходжень; забезпечення справедливого перерозподілу доходів з метою вирівнювання соціально-економічного розвитку регіону; ефективне використання фінансових ресурсів регіону.

Основними фінансовими інтересами підприємства є: зростання ринкової вартості підприємства; максимізація прибутку; забезпечення підприємства основними та оборотними засобами; забезпечення підприємства інвестиціями; оптимізація відрахувань підприємства до бюджету. Фінансовими інтересами домогосподарства та особи виступають: зростання реальних доходів населення; підвищення купівельної

спроможності доходів; підвищення життєвого рівня населення.

- фінансові ресурси держави, регіону, підприємства, домогосподарства, особи.

Фінансові ресурси держави – податкові надходження, надходження від продуктивної діяльності, державних послуг, майна, позичкових коштів. Фінансові ресурси регіону – це грошові кошти, які акумулюються в місцевих бюджетах чи належать державним регіональним інституціональним одиницям в результаті створення та розподілу валового регіонального продукту. Фінансові ресурси підприємства – це сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. Фінансові ресурси виступають у формі грошових доходів і капіталу, зокрема, кредити, прибуток, бюджетні асигнування тощо. Фінансові ресурси домогосподарства або особи – грошові доходи (заробітна плата, пенсії, стипендії, дивіденди тощо), грошові витрати (податки, страхові платежі та ін.)

- фінансова система держави, зокрема, усі її сфери та ланки:

- сфери фінансової системи: фінанси суб'єктів господарювання, державні фінанси, міжнародні фінанси, фінансовий ринок;

- ланки фінансової системи: фінанси підприємств, фінанси домогосподарств, державний бюджет, цільові державні фонди, державний кредит, фінанси державного сектора, ринок цінних паперів, ринок позичкових капіталів, фінанси міжнародних організацій, міжнародні розрахунки, страхування (особисте, майнове, відповідальності, підприємницьких ризиків).

Враховуючи розгалужену структуру фінансової безпеки, зокрема її складові елементи, до об'єктів фінансової безпеки можна також віднести: національну та іноземну валюти, інвестиційні ресурси, грошові кошти, форми безготівкових розрахунків, внутрішній та зовнішній борг, цінні папери, податкові платежі, страхові платежі тощо.

Забезпечення фінансової безпеки на кожному рівні здійснюється за допомогою конкретних суб'єктів.

Суб'єктами фінансової безпеки є:

- міжнародні фінансові інститути та організації;
- держава в особі законодавчого органу, виконавчих та судових органів (інституцій)

- Президент України, ВРУ, КМУ, РНБОУ, Міністерство фінансів України, суди загальної юрисдикції, СБУ тощо;

- установи фінансово-кредитної сфери, зокрема НБУ, комерційні банки, страхові компанії, фондові біржі, кредитні спілки, інвестиційні фонди та компанії, довірчі товариства та ін.;

- регіональні фонди, асоціації, консорціуми тощо;

- фірми, підприємства, інші суб'єкти господарювання;

- домогосподарства; □ населення (особа).

Фінансову безпеку можна розглядати на мікро- та макрорівнях. На мікрорівні фінансова безпека включає фінансову безпеку домогосподарств (особистості) та фінансову безпеку підприємств (установ, організацій).

На макрорівні розглядається фінансова безпека держави, яка містить такі структурні складові: бюджетну, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору. Фінансова безпека є складною економічною категорією, яка характеризується розмаїттям трактувань щодо її економічного змісту та структурних складових. У переважній більшості випадків серед складових фінансової безпеки держави виділяють бюджетну безпеку, боргову безпеку, грошово-кредитну (монетарну) безпеку, валютну безпеку, інвестиційну безпеку, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору (фінансову безпеку страхового та фондового ринків).

Бюджетна безпека – це стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, за якого уповноважені державні органи влади можуть максимально ефективно виконувати покладені на них функції. Вона визначає спроможність бюджетної системи забезпечити фінансово-економічну самостійність держави за рахунок достатності фінансових ресурсів, які мобілізуються до бюджетів різних рівнів внаслідок акумулювання податкових та інших надходжень, та передбачає здійснення ефективного використання бюджетних коштів в процесі виконання функціональних обов'язків, тобто забезпечення соціального захисту, державного управління, фінансування охорони здоров'я, науки, освіти, культури, спорту, забезпечення безпеки й оборони і т. д. Бюджетна безпека характеризується ступенем збалансованості бюджету, тобто розміром його дефіциту або ж бездефіцитності (профіциту), величиною бюджету та обсягом його виконання, процесом бюджетотворення, рівнем бюджетно-податкової дисципліни, масштабами бюджетного фінансування.

Список використаних джерел

1. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004.
3. Сухоруков А.І. Фінансова безпека держави. - К.: Вища школа, 2007 – 300 с.

Христич В. В.

студент ВНЗ «Університету економіки та права
«КРОК»

Науковий керівник:

Плетенецька С. М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та
фінансів

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Основна частина. Питання фінансового забезпечення є невід'ємною складовою будь-якого підприємства незалежно від форми власності, так як характеризує рівень стабільності грошових надходжень і прибутковості; формування фінансових ресурсів для започаткування, ведення поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності; забезпечує виконання фінансових зобов'язань перед діловими партнерами, бюджетом і цільовими фондами.

Попри велику кількість публікацій, ще не охоплено весь спектр питань щодо фінансового забезпечення діяльності підприємств в умовах ринкової економіки. Задля вирішення таких проблем на практиці надзвичайно важливим є проведення їх детальної наукової оцінки.

Значний внесок у висвітлення питань, пов'язаних з визначенням сутності фінансового забезпечення підприємств і підприємців, джерел фінансових ресурсів, сучасних проблем такого забезпечення розглянуті і продовжують активно досліджуватись провідними вітчизняними вченими та дослідниками, такими як Г.М. Азаренкова, В.Г.Белоліпецький, Є.А. Бобров, Л.Д. Буряк, О.В. Васюренко, Л.І. Зятковська, М.І. Крупка, І.Г. Неделько, А.М. Поддєрьогін, О.М. Таряник, О.О. Терещенко, В.І. Шпак та багато інших.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні проблем фінансування підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України та пошук шляхів їх вирішення.

Розвиток ринкових відносин в Україні, підвищення підприємницької активності,

розширення можливостей залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел для організації бізнесу обумовлюють необхідність досконалого процесу управління фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання з урахуванням їхньої організаційно-правової форми. В економіці держави одночасно функціонують підприємства з різною формою власності, масштабами діяльності, галузевою приналежністю та місцем в об'єднанні підприємств. Очевидно, що й можливості фінансового забезпечення будуть відмінними для конкретного підприємства.

Порівняльні характеристики ризику функціонування та можливостей доступу до джерел фінансування діяльності підприємств показують, що корпорація є найбільш досконалою формою господарювання. Не випадково у світі ця форма організації бізнесу є домінуючою. Фінансування діяльності державних підприємств тісно пов'язано з фінансовою системою держави, що має свої переваги й недоліки. Адаптація створення нових державних підприємств, інвестування та пільгове кредитування їх функціонування фінансуються за рахунок коштів бюджетів різних рівнів (загальнодержавного, регіонального, муніципального (місцевого) або іншого бюджету), коштів державних позабюджетних цільових фондів, кредитів Національного банку України тощо.

Фінансова діяльність підприємства спрямована на вирішення таких основних завдань:

- забезпечення фінансовими ресурсами поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
- пошук резервів збільшення доходів, прибутків і рентабельності підприємства;
- забезпечення виконання фінансових зобов'язань перед діловими партнерами (постачальниками, підрядниками, банками, страховими та інвестиційними компаніями тощо), бюджетом і цільовими фондами;
- фінансове забезпечення виробничого і соціального розвитку підприємства;
- контроль за ефективним розподілом і цільовим використанням фінансових ресурсів [6, с. 85].

Прийнято розрізняти дві форми фінансування: зовнішнє й внутрішнє. Такий розподіл зумовлений жорстким зв'язком між формами фінансових ресурсів і капіталу підприємства з процесом фінансування. Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є власні та залучені кошти. Власні фінансові ресурси формуються за рахунок власних джерел фінансування.

Для підприємств, які не мають можливості залучити кошти із зовнішніх фінансових джерел (через низьку кредитоспроможність чи інвестиційну привабливість, недостатнє кредитне забезпечення), внутрішнє фінансування є єдиним способом забезпечення фінансовими ресурсами. Однак суттєвою проблемою, яка при цьому виникає, є проблема контролю власниками за ефективним використанням фінансових ресурсів. Основним внутрішнім джерелом фінансування є самофінансування, пов'язане з реінвестуванням (тезаврацією) прибутку у відкритій чи прихованій формі. Ефект самофінансування проявляється з моменту одержання чистого прибутку до моменту його визначення, розподілу та виплати дивідендів, оскільки отриманий протягом року прибуток вкладається в операційну та інвестиційну діяльність.

Діяльність підприємства безпосередньо залежить від обсягу і структури його фінансового капіталу. Джерелами формування капіталу можуть бути як власні фінансові ресурси, так і позикові. Для більшості підприємств основною частиною і базою усього фінансового капіталу є власний капітал, але діяльність підприємства в системі ринкової економіки неможлива без періодичного використання різноманітних форм залучення позикових коштів. Позикові кошти займають досить вагомe місце в структурі капіталу підприємства. Оптимальна структура загального капіталу є передумовою ефективності його використання. Використання позикових коштів дає можливість приросту рентабельності власного капіталу, але негативно впливає на фінансову стійкість підприємства. Отже, використання позикових коштів є важливим питанням для кожного підприємства і потребує виваженого підходу до визначення потреби в них, вибору їх джерел та обсягів залучення [9, с. 72].

Будь-яке підприємство в умовах ринкової економіки для своєї діяльності потребує залучення фінансового капіталу, що є джерелом формування його майна. У підприємств можуть бути різні альтернативи залучення капіталу. Звичайно, не можна надати однозначних рекомендацій щодо вибору тієї чи іншої форми фінансування. В одних випадках фінансові ресурси слід формувати через збільшення власного капіталу, в інших – зовнішні. Фінансовий менеджер під час прийняття рішень щодо вибору найбільш прийнятної форми фінансування повинен скористатися відповідними критеріями.

Список використаних джерел

1. Квасницька Р. С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / Р. С. Квасницька. – Львів: Магнолія, 2013. – 631 с.
2. Калінін О. В. Шляхи управління фінансовим капіталом об'єднань підприємств та їх удосконалення / О. В. Калінін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/view/6534>.
3. Бондаренко Л. П. Аналіз структури капіталу українських промислово-фінансових об'єднань / Л. П. Бондаренко // Економічний простір: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2009. – № 28/1. – С. 217–223.
4. Яненко І. Г. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посіб. / І. Г. Яненко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2013. – 220 с.
5. Авранчій В. І. Фінансова діяльність підприємств: Навч. посіб. / Авранчій В. І., Чумак В. Д., Смолянська О. Ю. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 240 с.
5. Авранчій В. І. Фінансова діяльність підприємств: Навч. посіб. / Авранчій В. І., Чумак В. Д., Смолянська О. Ю. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 240 с.
6. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Г. Г. Старостенко. – К.: Університет «Україна», 2006. – 202 с.
7. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
8. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. / Г. І. Філіна. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 320 с.
9. Власова Н. О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / Власова Н. О., Круглова О. А., Безголова Л. І. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 271 с.

Швай А.В.

здобувач Коледжу економіки, права та інформаційних технологій

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Сова О. Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Основна частина. Пенсійне страхування – це гарантована державою система заходів щодо забезпечення громадян у старості, на випадок хвороби, втрати працездатності. Це одна із основних форм соціального захисту, в основі якої лежить страховий метод, тобто внесення у фонди обов'язкових платежів суб'єктами підприємницької діяльності та особами найманої праці, які працюють на умовах трудового договору, й використання державою цих коштів для матеріального забезпечення громадян.

Вітчизняне пенсійне законодавство передбачає дві форми пенсійного страхування: обов'язкову, яка відіграє головну роль, і добровільну.

В Україні обов'язкове пенсійне страхування полягає у тому, що при укладанні трудового договору чи реєстрації особи як суб'єкта підприємницької діяльності

з'являється зобов'язання сплачувати визначені законодавцем страхові внески. Відповідно до пенсійного законодавства лише наявність у суб'єкта трудового (а, отже, і страхового) стажу є підставою виникнення права на трудову пенсію за державною програмою пенсійного страхування. Організаційно-правові форми недержавного пенсійного страхування (добровільного) можуть використовуватися для підвищення рівня грошового забезпечення понад той, який гарантує державна система обов'язкового пенсійного страхування.

Пенсійний фонд здійснює управління фінансами державного пенсійного страхування і, по суті, виступає гарантом стабільності державної системи пенсійного страхування. Він діє в Україні як самостійна фінансово-банківська система з 1992 р. [4].

В Україні передбачено три рівні пенсійного страхування [1]:

1. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів ПФУ.

2. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування – базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат. Перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду запроваджується починаючи з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України.

Учасниками накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню згідно із Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", яким на дату запровадження перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду виповнилося не більш як 35 років та які сплачують внески/за яких сплачуються внески до накопичувальної системи пенсійного страхування [2].

Страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду є складовою частиною єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, і підлягають спрямуванню до Накопичувального пенсійного фонду в таких розмірах: у рік запровадження перерахування - 2 відсотки бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, встановленого для таких учасників, кожного наступного року - у розмірі, збільшеному на 1 відсоток, до досягнення 7 відсотків і подальшої сплати у зазначеному розмірі.

3. Система недержавного пенсійного забезпечення.

Вона базується на умовах добровільної участі громадян, роботодавців або їх об'єднань у формуванні пенсійних виплат. Умови та порядок формування цих накопичень визначені в Законі "Про недержавне пенсійне забезпечення" (набрав чинності з 1 січня 2004 р.), прийнятому водночас із Законом "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" [3].

Трирівнева структура української пенсійної системи передбачає значні зміни у чинній солідарній системі пенсійного страхування та створення принципово нових для України елементів системи пенсійних накопичень. На відміну від реформованих систем пенсійного страхування таких країн, як Молдова, Казахстан, Киргизія, в Україні виплати пенсій з системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування відбуватимуться за рахунок двох складових. Це виплати з реформованої солідарної пенсійної системи, побудованої на принципах "соціального страхування" та "солідарності поколінь", і виплати з другого рівня - обов'язкової накопичувальної пенсійної системи, яка формуватиметься за рахунок відрахувань частини обов'язкових внесків до пенсійної системи. При цьому другий рівень впроваджуватиметься лише після формування необхідних економічних передумов і створення налагодженої та ефективної системи державного нагляду та регулювання у цій сфері, а також необхідної інфраструктури.

Така конфігурація української системи загальнообов'язкового державного

пенсійного страхування дозволить розподілити ризики, пов'язані з виплатою пенсій з першого та другого рівнів пенсійної системи, і, таким чином, застрахувати майбутніх пенсіонерів від негативних демографічних тенденцій та коливань у економічному розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Верещак В. Механізми впровадження накопичувального складника в систему обов'язкового пенсійного страхування України / В. Верещак // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2016. - Вип. 2. - С. 89-96.
2. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
4. Положення "Про Пенсійний фонд України". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

Шпаченко І.О.

здобувач Коледжу економіки, права та інформаційних технологій

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Сова О. Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри національної економіки та фінансів

МЕХАНІЗМ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Основна частина. Депозитна політика являє собою концепцію організації депозитних відносин, постановку завдань у частині залучення ресурсів, а також практичних заходів щодо її реалізації.

Визначення основних складових депозитної політики може слугувати основою для формування методологічних засад її розроблення в банку, оскільки ці компоненти відображають усі головні аспекти організації депозитної діяльності, які мають бути врахованими при здійсненні відповідних операцій.

На практиці в банку така політика повинна охоплювати два напрями: по-перше - це формування змісту самої депозитної політики, а по-друге, вона повинна містити конкретні організаційно-управлінські заходи, спрямовані на її реалізацію. Вихідними моментами для реалізації обох напрямів є цілі і завдання депозитної політики, а також її елементи, визначені відповідно до загальної мети діяльності банку як ринкової фірми, що отримує відображення в належному рівні прибутковості та ліквідності як основних критеріїв функціонування банківської установи.

Механізм формування депозитної політики включає ряд етапів, які спрямовані на виконання мети і завдань, які стоять перед банком. Кожен з етапів безпосередньо пов'язаний з іншими і є обов'язковим для формування оптимальної депозитної політики і правильної організації депозитного процесу (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи формування депозитної політики банку

Характеристика етапів	Основні орієнтири
Постановка цілей і визначення основних завдань депозитної політики	Діяльність орієнтована на залучення оптимального обсягу грошових коштів (за строками і валютами), необхідного і достатнього для роботи на фінансових ринках за умови забезпечення мінімального рівня витрат

Виділення відповідних підрозділів і розподіл повноважень співробітникам банку	Орієнтована на визначення підрозділів банку, за якими закріплені завдання щодо залучення депозитів (відділ маркетингу) і функції щодо обслуговування депозитних операцій (депозитний, обліково-
Розробка відповідних процедур залучення ресурсів	Визначені конкретні схеми, заходи, які використовують інструменти маркетингу для залучення грошових коштів юридичних і фізичних осіб шляхом прямої чи прихованої реклами або
Організація контролю і управління в процесі здійснення депозитних операцій	Завданням контролю є уникнути або зменшити ризики, які виникають при депозитних операціях. Депозити розглядаються як самостійний об'єкт управління і джерело підвищення ефективності

У процесі розробки механізму депозитної політики банку беруть участь різні структурні підрозділи, зокрема відділи маркетингу, менеджменту, обліково-операційний відділ, депозитний відділ, робота яких орієнтована на залучення коштів на умовах повернення, строковості, платності (якщо це передбачено договором), публічності (відносно умов залучення коштів).

Слід виділити такі ланки даного механізму:

- взаємовідносини між банком та вкладниками;
- організація депозитної діяльності банку;
- формування депозитних ресурсів банку;
- методи управління процесом залучення депозитів;
- моніторинг і контроль.

У ринковій економіці банківські установи виконують роль фінансових посередників, що дає змогу залучати великі суми вільних грошових капіталів і заощаджень, вкладаючи їх у різні види активів, які приносять дохід. Специфікою банківської діяльності є те, що банк оперує переважно залученими коштами, тобто чужими грошима. Залучення вільних грошових коштів юридичних та фізичних осіб і виплати процентів обходяться банку відносно дешево, оскільки, емісія власних цінних паперів або отримання кредитів на міжбанківському ринку є більш дорогими способами збільшення капіталу.

Зміст депозитної політики проявляється в забезпеченні стабільності і стійкості банківської установи, її рентабельності, ліквідності та надійності, а також адекватності її діяльності потребам клієнтів.

На сьогодні обсяг готівки на руках у населення залишається значним, тому відкриття депозитних вкладів є першим етапом співпраці банку і клієнта. Встановлення таких взаємовідносин дозволяє зацікавити клієнта в отриманні подальших послуг комерційного банку і сформувати механізм різнопланової співпраці «клієнт - банк», який характеризується високим ступенем довіри, мінімізацією ризику та зацікавленістю сторін в ефективній діяльності кожного із суб'єктів.

Розвиток новітніх банківських технологій дозволить повніше задовольнити потреби клієнтів у різноманітних послугах, поліпшити якість обслуговування, підвищити зацікавленість фізичних осіб у розміщенні своїх коштів на депозитних рахунках у банку.

Список використаних джерел

1. Еш С.М. Депозитна політика банків та інструменти її реалізації / С.М. Еш, В.М. Ляховецька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 17. - С. 135-138.
2. Бартош О. М. Депозитна політика як складова системи управління діяльністю банку / О. М. Бартош // Фінансовий простір. - 2014. - № 4. - С. 19-24.

Шупило А.В.

студентка ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Основна частина. До недавніх часів проблеми людей з функціональними обмеженнями стосувалися лише самої людини, яка має інвалідність, та її сім'ї. І лише в останні роки суспільство бере на себе відповідальність за створення сприятливих і безпечних умов життя для людей з функціональними обмеженнями. Відповідно до визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я, інвалідність — це обмеження чи відсутність здатності здійснювати ту чи іншу діяльність таким чином чи в таких межах, які вважаються нормальними для людини. Послуги для людей з інвалідністю у громаді від народження до кінця життя – це:

- раннє втручання – комплексна, міжгалузєва (залучаються фахівці з різних сфер: освіти, охорони здоров'я, соціальної) допомога сім'ї, у якій народилася дитина з особливостями розвитку.

Коли ще немає інвалідності, але вона може розвинутися, батькам потрібна фахова психологічна і спеціалізована підтримка з догляду та виховання дитини.

Як правило, вчасно надана послуга раннього втручання може попередити поглиблення чи взагалі настання інвалідизації;

- інклюзивна освіта – всі діти від дошкільного закладу до студентських лав навчаються разом, незалежно від особливостей розвитку.

І саме поняття "послуги" у цьому контексті полягає в тому, що дитина, яка має особливі освітні потреби, окрім освітнього компоненту, має право і можливість отримувати допомогу у вигляді асистента дитини/вчителя, ресурсної кімнати, спеціальних підручників та інших навчальних матеріалів, а також особливої підготовки і належних знань вчителя/вихователя/педагога;

- інклюзивне культурне середовище – це коли незряча людина може "подивитися" фільм чи картину, глуха людина – "почути" звернення президента чи отримати задоволення від участі у концерті, людина з ментальними проблемами – ознайомитись з новинами у спрощеній подачі інформації, людина без навичок мовлення – спілкуватися іншими засобами;

- соціальні послуги – тут уже є ціле розмаїття інструментів і видів, на яких варто зупинитися більш детально.

Не будемо акцентувати увагу на законодавчій базі, що, незважаючи на деяку фрагментарність і непропрацьованість, у нас знаходиться у набагато кращому стані, ніж імплементація цих нормативно-правових актів.

Наведу деякі приклади ключових, на мою думку соціальних послуг, що можуть забезпечити людям з інвалідністю гідне життя в громаді:

- денний догляд – це перебування дитини у закладі (типу дитячого садка) протягом дня, де такі діти отримують належний догляд, освітні послуги, вчать бути самостійними, спілкуватися з однолітками і дорослими.

Вони так само, як і у школі, наприклад, соціалізуються – ходять на екскурсії, відвідують парки та ігрові майданчики, спілкуються з іншими дітьми;

- підтримане проживання – це коли людина з інвалідністю проживає у спеціально оснащеному будинку разом з усіма у громаді.

Для того, щоб таке проживання було максимально комфортним та не відрізнялось від того формату, в якому живуть інші люди, у такому будинку не може проживати більше, ніж 6 людей, звичайно, в окремих кімнатах.

Також, очевидно, що, оскільки мова йде про людей з важкими формами інвалідності, у такому будинку мають працювати фахівці, які допомагатимуть їм;

- соціальний супровід – це також комплексна послуга, що передбачає всебічну підтримку людини з інвалідністю та її сім'ї: від надання консультацій, оцінки потреб, розвиток навичок до підтримки на робочому місці.

Насправді є майже 2 десятки соціальних послуг і всі вони відрізняються одна від одної в залежності від потреби кожної окремої людини. У тому є і найважливіша перевага соціальної послуги – на відміну від виплат, пільг, натуральної і матеріальної допомоги, вона є індивідуальною, адресною і унікальною. А тому саме від отримання такої послуги життя людини з інвалідністю може змінитися якісно і кардинально у кращий бік.

Важливо, щоб при оцінці потреби у тій чи іншій соціальній послугі фахівці в першу чергу побачили спочатку Людину і визначили ті інструменти, методики і підходи, що дозволять їй почуватися гідно і не бути ізольованими чи сегрегованими.

Соціальна реабілітація людей з обмеженими можливостями здійснюється за допомогою реалізації соціальних проектів, програм через надання соціальних послуг державними структурами (центри соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, реабілітаційні центри, інтернатні заклади тощо) та громадськими організаціями.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» суб'єктами, що їх надають можуть виступати державні та комунальні спеціалізовані підприємства, установи та заклади соціального обслуговування, підпорядковані центральним, місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, юридичні особи, створені відповідно до законодавства, які не мають на меті отримання прибутку, фізичні особи.

Державні і недержавні соціальні служби (зклади, організації, установи тощо) утворюють систему соціального обслуговування населення. Система, з одного боку, є важливим сектором соціальної сфери, який потребує належного нормативно-правового регулювання, а з іншого — виступає технологією соціальної роботи, комплексом заходів для підтримки соціально вразливих груп населення, що здійснюються через спеціально організовані для цього інституції.

Висновки. Отже, в Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості недержавних організацій, які надають соціальні послуги людям з особливими потребами. Зростання внеску недержавних організацій у надання соціальних послуг та реалізацію соціальних проектів спричинено низкою причин, а саме: кризою розпаду тоталітарної держави та слабкою спроможністю державної системи соціального захисту людей; зростанням недовіри громадян до діючих державних інституцій та установ; неможливістю належного виконання державою взятих на себе зобов'язань та соціальних гарантій; прагненням людей реалізувати свої інтереси та задовольнити наявні потреби; намаганнями людей знайти тих, хто має аналогічні проблеми; появою кваліфікованих фахівців із соціальної роботи з такою категорією клієнтів, яким хотілося впровадити інноваційні моделі практики, відмінні від традиційно поширених у державних соціальних службах.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання соціально-реабілітаційної технології допомоги дітям, молоді з функціональними обмеженнями та їх батькам / за заг. ред. К. С. Шендеровського. — К. : КМДССМ, 2013. — 108 с.
2. Богданов С. Соціальний захист інвалідів. Український та польський досвід / наук. ред. к.е.н. О. Палій. — К. : Вид/во Соломії Павличко «Основи», 2015. — 93 с.

Якименко С.О.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Грушко В. І.

доктор економічних наук,

завідувач кафедри національної економіки та фінансів

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Основна частина. Місцеві бюджети – займають центральне місце в бюджетній системі, оскільки в них акумулюється неабияка частка державних фінансів, вони є

найбільшим осередком бюджетної системи країни, а тому вони відіграють важливу роль в розподілі ВВП, фінансування видатків. Місцеві бюджети здійснюють прямий вплив на задоволення потреб населення, якість державних послуг. Видатки бюджетів яскраво підкреслюють їх значення в житті територіальної громади, утриманні об'єктів комунальної власності, проведенні інвестиційної політики, здійснення соціального захисту населення та навколишнього середовища.

Місцеві бюджети в бюджетній системі сучасної України регламентується Конституцією, Бюджетним кодексом України, Законом України «Про Державних бюджет» на відповідний рік, іншими нормативно – правовими актами. Відповідно до Бюджетного кодексу України бюджетна система України складається з державного бюджету та місцевих бюджетів. Місцеві бюджети – це обласні, районні та бюджети місцевого самоврядування. Бюджети місцевого самоврядування - це бюджети територіальних громад, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах), бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад. Оскільки існує розмежування повноважень між рівнями влади тому існують деякі особливості формування доходів державного та місцевого бюджетів.

Бюджетна система є об'єктом вивчення таких відомих вітчизняних вчених як Василик, Демідків, Опарін, Мярковський. Науковцями зроблені вагомі наукові дослідження щодо питань функціонування бюджетної системи та розробки і проведення політики у сфері державних фінансів. Але, не дивлячись на велику кількість досліджень у бюджетній сфері, все одно залишаються невирішеними багато питань з реформування та розвитку місцевих фінансів, як ключової частини бюджетної системи.

З моменту утворення незалежної України було декілька спроб розмежувати доходи державного та місцевого бюджету. У зв'язку з чим були прийняті Закони України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» 1992 року, «Про бюджетну систему України» 1995 року. Проте не вдалось повністю запровадити положення викладені в даних законах. З прийняттям Бюджетного кодексу України в редакції 2001 року ситуація в системі докорінно змінилась. Відповідно до вимог вказаного Бюджетного кодексу України 2001 року доходи місцевих бюджетів склались з власних та закріплених.

Починаючи з моменту прийняття бюджетного кодексу в 2001 році бюджетна система пройшла довгий період реформування, а саме 2010 р. прийнятий новий Бюджетний кодекс України. Станом на 2017 рік з внесеними змінами 28.12.2014 р. відповідно до ЗУ “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин” дохідна частина місцевих бюджетів дуже змінилась, була значно та більш якісно розширена.

Розглядаючи місцеві бюджети не можна оминати такий показник бюджету, як дефіцит. Як економічна категорія дефіцит притаманний всім країнам світу, навіть економічно розвинутим. Проте, оскільки дефіцит бюджету спричиняє залежність місцевого бюджету від кредиторів та являється причиною багатьох економічно – соціальних проблем тому в останні роки він не планується.

За роки незалежності в Україні відбулись певні зміни в економічній, соціальній та інших сферах суспільства. Зроблені вагомі зміни в ринковому господарстві. Проте для вирішення економічних та соціальних питань необхідні подальші ринкові перетворення, включаючи сферу бюджетних відносин. Одним з найактуальніших питань, що стосується бюджетних відносин, являється питання розподілу бюджетних коштів між загально державним та місцевими рівнями. До прийняття Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин” та Податкового кодексу України зберігався високий рівень залежності місцевих бюджетів від загально державного. Виходячи з того, що бюджетна система є складовою частиною фінансової системи, тому проблеми бюджетної системи неможливо ефективно вирішувати не розв'язавши податкові, банківські, інвестиційні та митні проблеми.

Проте незважаючи на започаткування та проведення бюджетної реформи в Україні,

багато проблем функціонування бюджетної системи залишаються нерозв'язаними. Необхідність законодавчих змін у бюджетній сфері зумовлена потребою розширення фінансової основи місцевого самоврядування як важливої складової механізму підвищення добробуту населення й економічного розвитку територіальних громад, підвищення ефективності використання бюджетних коштів, удосконалення міжбюджетних відносин із метою збалансованості й самостійності бюджетів, створення стимулів розширення й мобілізації належних бюджету доходів.

Оскільки ми намагаємось побудувати демократичну та соціальну державу з розвинутою ринковою економікою, тому визначальне місце посідає максимальне задоволення потреб населення суспільними благами. Тому назріла необхідність розвитку децентралізації влади, але це гальмується шляхом зволікання прийняття відповідних змін в законодавстві, шляхом фактичного обмеження прав органів місцевого самоврядування, що не відповідає світовим тенденціям зміцнення основ місцевого самоврядування. Одним з індикаторів стану країни та розвитку місцевого самоврядування є бюджетна система.

Серед напрямів розвитку бюджетної системи варто виділити такі:

- подальше посилення фінансової основи бюджетів місцевого самоврядування шляхом об'єднання територіальних громад сіл, селищ і міст з метою створення повнофункціональних об'єднань громад для надання якісних суспільних послуг

- відмова від надання центральними органами виконавчої влади пільг, що зменшують доходи місцевих бюджетів на виконання власних повноважень;

- запровадження повноцінного середньострокового бюджетного планування на рівні державного й місцевих бюджетів, що буде реальним кроком до підвищення ефективності видатків бюджету та якості бюджетної політики;

- перегляд системи надання соціальних пільг, перехід до соціальної підтримки найменш забезпечених і найуразливіших верств населення з огляду на фінансові можливості на середньо- й довгострокову перспективу;

- розробка й затвердження державних соціальних стандартів для сфер надання послуг, планування на їх основі видатків бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів;

- проведення системних реформ у соціальній сфері, зокрема, найбільш назрілою й актуальною для суспільства є реформа охорони здоров'я, в основу якої має бути покладено перехід до обов'язкового медичного страхування;

- розвиток внутрішнього ринку цінних паперів із метою мінімізації боргових ризиків та оптимізації співвідношення обсягів внутрішнього й зовнішнього боргу;

- встановлення чітких вимог щодо проведення капітальних інвестицій за рахунок бюджетних коштів та надання державної фінансової підтримки суб'єктами підприємницької діяльності на інвестиційний розвиток;

- розширення інструментів управління бюджетними коштами із застосуванням методів аналізу та прогнозування рівня надходжень і витрат бюджету протягом бюджетного періоду.

Перелічені напрями є основними завданнями щодо стратегічного розвитку бюджетної системи, які надалі будуть уточнюватись та розширюватись відповідно до завдань сучасності.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. - К.: Преса України, 1997. - 80 с.

2. Бюджетний кодекс України редакції від 25 січня 2017 року. - К.: Паливода А.В., 2017.-196 с.

3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №24. - С. 379-429.

4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» від 2013 р. // Урядовий кур'єр.

5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 2014 р. // Урядовий кур'єр.

6. Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» від 2015 р. // Урядовий кур'єр.
7. Податковий кодекс України в редакції від 27.06.2017 року – Офіційний сайт Державної фіскальної служби України // sfs.gov.ua/nk/
8. Закон України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин” від 28.12.2017 року.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2003 р. №1994 «Про затвердження методики розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів між районним бюджетом та бюджетами міст районного значення, сіл, селищ».

Ячник Ю.В.

студент ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

Науковий керівник:

Румик І. І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів

ДІАГНОСТИКА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Основна частина. Банкрутство означає неспроможність суб'єкта господарювання задовольнити вимоги кредиторів з оплати товарів, робіт та послуг, а також здійснити обов'язкові платежі в бюджет, у зв'язку з перевищенням зобов'язань боржника над його майном. Банкрутство підприємства є одним із можливих результатів його економічної неспроможності, коли вичерпані інші можливі шляхи поліпшення фінансового становища.

Головна причина неспроможності і банкрутства підприємства полягає в неплатоспроможності, обумовленій відсутністю оборотних коштів, інфляцією і фінансовою недостатністю.

В Україні в якості змісту поняття банкрутства законодавці бачать в першу чергу застосування ліквідаційної процедури.

Банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом [3, с. 32].

У таблиці 1 наведемо моделі діагностики ймовірності банкрутства підприємства, які пропонують вчені економічно розвинутих країн.

Таблиця 1

Моделі оцінки ймовірності банкрутства вчених економічно розвинутих країн

№	Назва моделі	Формула	Критерії оцінки
1	Двофакторна модель оцінки ймовірності банкрутства Альтмана	$Z = -0,3877 - 1,0736K_{пл.} + 0,0579K_{з.з.}$	$Z > 0$ — можливе банкрутство; $Z < 0$ — підприємство залишиться платоспроможним.
2	П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z-рахунку Альтмана (1968)	$Z = 1,2K_1 + 1,4K_2 + 3,3K_3 + 0,6K_4 + 1K_5$	$Z_{max} = 2,70$ — граничне значення показника, нижче цього значення виникає загроза банкрутства.
3	П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z-рахунку Альтмана (1983 р.)	$Z = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,42 X_4 + 0,995 X_5$	$Z_{max} = 1,23$ - граничне значення показника, нижче цього значення - можливість банкрутства.
4	Тест на ймовірність банкрутства Р. Лису	$Z_L = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4,$	Граничне значення Z_L — 0,037.

5	Тест на ймовірність банкрутства Р. Таффлера	$Z_T = 0,53 X_1 + 0,13 X_2 + 0,18 X_3 + 0,16 X_4.$	$Z_T > 0,3$ - підприємство має добрі довгострокові перспективи; $Z_T < 0,2$ - висока ймовірність банкрутства.
6	Тест на ймовірність банкрутства Спрінгейта	$Z_C = 1,03 X_1 + 3,07 X_2 + 0,66 X_3 + 0,4 X_4$	$Z_C < 0,862$ - підприємство є потенційним банкрутом.
7	Модель Чессера	$P = \frac{1}{1 + e^f}$ $Y = -0,20434 - 5,24K_1 + 0,0053K_2 - 6,6507K_3 + 4,4009K_4 - 0,0791K_5 - 0,102K_6$	$P > 0,5$ - висока ймовірність банкрутства.
8	Модель управління звітністю банків Франції (1979р.)	$100Z = -1,255R_1 + 2,003R_2 - 0,824R_3 + 5,221R_4 - 0,689R_5 - 1,164R_6 + 0,706R_7 + 1,408R_8 - 85,544$	$Z < -0,25$ - ймовірність затримки платежів підприємством збільшується; $Z > 0,125$ - ймовірність затримки платежів підприємством незначна
9	Модель Фулмера	$H = 5,528V_1 + 0,212V_2 + 0,073V_3 + 1,270V_4 + 0,120V_5 + 2,335V_6 + 0,575V_7 + 1,083V_8 + 0,894V_9 - 6,075$	Настання неплатоспроможності ймовірно на 99% $H < 0$.
10	Показник платоспроможності Z Конана і Гольдера (1970-1975 рр.)	$Z = -0,16x_1 - 0,22x_2 + 0,87x_3 + 0,10x_4 + 0,24x_5$	$Z = 0,480$ - вірогідність 100%; $Z = 0,260$ - вірогідність 90%; $Z = 0,002$ - вірогідність 80%; $Z = -0,026$ - вірогідність 70%; $Z = -0,068$ - вірогідність 50%; $Z = -0,087$ - вірогідність 40%; $Z = -0,107$ - вірогідність 30%; $Z = -0,131$ - вірогідність 20%; $Z = -0,164$ - вірогідність 10%.
11	Метод «credit-men» Ж.Депальяна	$N = 25R_1 + 25R_2 + 10R_3 + 20R_4 + 20R_5;$ $R_1 = K_{шл}/H_{бл};$ $R_2 = K_{к}/H_{к};$ $R_3 = K_i/H_{и};$ $R_4 = K_{оз}/H_{оз};$ $R_5 = K_{одз}/H_{одз}.$	Якщо $N > 100$, то фінансовий стан підприємства нормальне. Якщо $N < 100$, то фінансовий стан підприємства визиває хвилювання.

Висновки. Отже, банкрутство означає неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів з оплати товарів, робіт та послуг, а також здійснити обов'язкові платежі в бюджет, у зв'язку з перевищенням зобов'язань боржника над його майном. Не існує універсальних моделей для вирішення задачі оцінки ймовірності банкрутства підприємств. Вибір найбільш ефективних моделей багато в чому залежить від властивостей того середовища, в якому функціонують підприємства, доступної інформації та представляє собою досить нетривіальну задачу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 2343-ХІІ від 14.05.1992 р., зі змінами від 01.01.2017 р. № 835-19.

3. Терещенко О.О. Антикризисное фінансове управління на підприємстві: [монографія] / Терещенко О.О. — К.: КНЕУ, 2004. — 268 с.

ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Автори: Батуріна О., Шупило А.
Студенти 4 курсу,
ВНЗ “Університет економіки і права “КРОК”

Актуальність теми. Соціальні допомоги займають важливе місце в системі соціального забезпечення населення України. можна здійснювати не тільки регулюванням розміру податкових ставок, а й шляхом збільшення чи зменшення обсягів податкових пільг для певних суб'єктів господарювання. Фінансування всіх видів соціальної допомоги здійснюється за рахунок Державного та місцевих бюджетів.

Метою є визначення особливостей соціальної допомоги, як форми соціального забезпечення населення України.

Прожитковий в Україні на грудень 2017р.

1762 грн.

На працездатну особу

1700 грн.

На 1 особу на місяць

1373 грн.

Для непрацездатних

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (державна соціальна допомога) — це щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї. **Прожитковий мінімум для сім'ї** — визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих та затверджених відповідно до Закону України "Про прожитковий мінімум" для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення.

Соціальні допомоги перераховуються та призначаються з використанням розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, встановленого на 1 грудня 2017 року Законом України “Про Державний бюджет України на 2017 рік”, збільшеного на 79 гривень.

У таких розмірах допомога буде виплачуватися до встановлення розміру прожиткового мінімуму, який буде більшим за розмір, встановлений на 1 грудня 2017 року (1373 грн.) та збільшений на 79 гривень. Виплата в збільшеному розмірі буде проведена в листопаді 2017 року з урахуванням доплати за жовтень. Загалом проведено 1438 перерахунків, сума фінансування збільшилась майже на 200 тис. грн. і склала більше 2 млн. грн.

Висновки. Отже, на сучасному етапі суспільно-економічного розвитку розмір соціальної допомоги в більшості випадків не забезпечує громадянам достатнього життєвого рівня, оскільки прожитковий мінімум, визначений відповідно до законодавства України, не враховує всіх нормальних життєвих потреб людини. Тому, для вдосконалення системи державних соціальних допомог, перш за все, необхідно переглянути методику розрахунку прожиткового мінімуму. Крім того, варто чітко визначити підстави та умови призначення різних видів соціальної допомоги, систематизувати законодавство в цій сфері та привести його у відповідність до міжнародних стандартів.

Перспективи розвитку електронних грошей в Україні

Автори: Белановський Всеволод, Руденко Олексій та Штак Владислав
Науковий керівник: к.е.н., доцент Румик І.І.

Актуальність теми. На початку XXI століття стрімке зростання торговельно-платіжного обороту багатьох країн світу вимагає мінімізації витрат грошового обігу та підвищення ефективності функціонування платіжних систем. У зв'язку з цим зростає інтерес до використання в розрахунках нових електронних платіжних інструментів. Електронні гроші – один із найперспективніших інноваційних платіжних інструментів.

Мета і завдання дослідження. Проаналізувати перспективи розвитку електронних грошей в Україні. Завданням дослідження є дослідити теоретичну сутність електронних грошей, проаналізувати операції з електронними грошима за 2015-2016 роки, визначити перспективи подальшого розвитку різних видів електронних грошей.

Види та функції електронних грошей. Термін «електронні гроші» є відносно новим у науковій літературі і часто використовується для широкого спектра різних платіжних інструментів, що ґрунтуються на інноваційних технічних рішеннях у сфері роздрібних платежів. Однією з поширених помилок є віднесення до електронних грошей сучасних засобів доступу до банківського рахунку, зокрема, традиційних банківських платіжних карток (як мікропроцесорних, так і з магнітною смужкою), онлайн-банкинг тощо. Зважаючи, що засоби доступу до банківського рахунку, в яких також використовують технічні пристрої, надають клієнту доступ до його трансферальних депозитів у банку і яке в цьому контексті створюють можливість переказу грошових коштів через телекомунікаційні канали.

Електронні гроші – грошова одиниця, яка зберігається в електронному вигляді на технічному пристрої і може широко використовуватися для здійснення платежів підприємствам іншим, ніж емітент, без необхідності використання при цьому банківських рахунків, але яка діє як наперед оплачений інструмент на пред'явника. Варто зауважити, що однією з особливостей електронних грошей, у порівнянні з традиційними видами грошей, є обмеженість щодо виконання ними функцій засобу платежу і засобу обігу. Як засіб платежу електронні гроші мають суттєві технічні обмеження: можливість їх приймання залежить від технічної оснащеності торговців (навіть карт-ридерів, електронних гаманців тощо). Стосовно виконання електронними грошима функції збереження вартості значно, що сьогодні вона також величезна, оскільки проценти за електронними грошима не нараховуються. Проте якщо в майбутньому суми електронних грошей, якими володіють фізичні та юридичні особи, збільшуватимуться, ймовірно є відкриті фінансовими посередниками депозитних рахунків в електронних грошах. Електронним грошам надалі належить внутрішнє протиріччя – з одного боку, вони є засобом платежу, з іншого – зобов'язанням, яке підлягає виконанню у звичайних не електронних грошах. Цей парадокс можна пояснити за допомогою історичної аналогії з іншими видами грошей: у свій час банюти також розглядалися як зобов'язання, які підлягають оплаті металевими монетами, а безготівкові гроші – як зобов'язання, які погашаються металевими або паперовими грошима.

Сьогодні більшість дослідників виділяють два основних види електронних грошей:

- на основі карток (card-based e-money);
- на програмній основі (software-based electronic money).

Перший, найбільш поширений сьогодні вид електронних грошей представлений смарт-картками (smart-cards) або картками зі збереженою вартістю (stored-value cards, SVC), в які вбудований чіп, що містить грошовий еквівалент як результат попередньої оплати. Це те саме, що й наперед оплачені картки (prepaid cards) або карткові електронні гаманці (e-purses). Зважаючи, що до електронних грошей відносять лише наперед оплачені картки багатозначового використання (multi-purpose prepaid cards), які застосовуються держателем для розрахунків не тільки з емітентом, а й з третью сторону.

Другий вид електронних грошей представляє собою грошову вартість, яка за допомогою програмного забезпечення зберігається в пам'яті комп'ютера, наприклад на жорстких дисках. Розрахунки таким електронним грошима відбуваються з використанням телекомунікаційних мереж, збільшеної відкритої мережі Інтернет. Системи розрахунків електронними грошима на програмній основі за кількістю та сумою електронних грошей в обігу поступаються тим, що використовують для збереження електронних грошей картковий носій, але з темпами росту емісії, що спостерігається в останні роки в Європі, такі системи домінують.

Переваги та недоліки електронних грошей	
Переваги	Недоліки
зручність як під час їх отримання, так і під час здійснення розрахунків ними;	ринки шахрайства;
безпека цілісності інформації та захист від її несанкціонованого відтворення;	зняття готівки лише з комісією;
анонімність платника та отримувача грошей;	відсутність нарахованих відсотків за зберігання грошей на рахунок;
можливість роботи в режимі on-line для платника та одержувача коштів;	доступ обмежується програмно-технічними засобами в роздрібній сфері;
портативність (використання електронних грошей не повинне залежати від фізичного місця розташування їх держателя);	обмеження обігу визначено законами та постановами НБУ;
можливість конвертації у законні засоби платежу, емітовані центральним банком.	не підлягають виплаті фондом гарантування вкладів фізичних осіб

Висновок. Електронні гроші є дуже зручним засобом для здійснення миттєвих платежів, у тому числі мікро-платежів, які можуть становити лише кілька гривень. Електронні гроші значно полегшують життя, оскільки з їх допомогою можна здійснювати миттєві перекази грошей на будь-який рахунок і легко простежити за своїм фінансовим станом і кількістю заощаджень, які зберігаються на рахунок. Міжнародний досвід свідчить, що розвиток електронних платежів і, зокрема, електронних грошей сприяє зменшенню витрат на готівковий обіг та прискоренню економічного зростання. Електронні гроші також можуть сприяти розвитку нових секторів економіки та електронної комерції. Однак, розвиток ринку електронних грошей в значній мірі залежить від нормативно-правового регулювання. Запровадження інновацій у сфері електронних платежів може бути неможливим, якщо відповіли норми регулювання не є достатньо гнучкими. Крім того, враховуючи можливості, які пропонує користувачам мережа Інтернет, системи електронних грошей можуть досить ефективно функціонувати поза межами юрисдикції країни з неадекватним регулюванням електронних грошей. Тому державне регулювання повинно стимулювати широке впровадження інноваційних платіжних інструментів та водночас забезпечити інтереси користувачів щодо безпеки операцій з електронними грошима, особливо враховуючи той факт, що проблеми щодо втрати електронних грошей через шахрайські операції та будь-які загрози з погіршенням електронних грошей можуть мати негативний вплив на стабільність ринку в цілому.

Вплив податкового навантаження на тіньову економіку

Актуальність теми зумовлена серйозним впливом тіньового сектору на всі соціально-економічні процеси суспільства. Динаміка тінізації економіки свідчить, що на її рівень у період соціально-економічних перетворень впливає ціла низка чинників, серед яких вагоме місце займає рівень податкового навантаження. Зменшення чи збільшення загального податкового навантаження можна здійснювати не тільки регулюванням розміру податкових ставок, а й шляхом збільшення чи зменшення обсягів податкових пільг для певних суб’єктів господарювання.

Метою є дослідження впливу податкової політики на економічний розвиток України та надання рекомендацій щодо її вдосконалення.

Структура тіньової економіки:

Неформальна економіка

Підпільна економіка

Незаконна економіка

Неформальна економіка - сегмент тіньової економіки, що виявляється в дозволеній, але формально не зареєстрованій, а отже і не залученій до офіційної статистичної звітності економічної діяльності.

Підпільна економіка - сегмент тіньової економіки, що частково або повністю не фіксується у статистичній звітності, а отже шляхом приховування доходів ухиляється від сплати податків.

Незаконна економіка - сегмент тіньової економіки, що здійснює заборонену чинним законодавством економічну діяльність.

Протягом 2013—2017 рр. рівень тіньової економіки в Україні, згідно з підрахунками Міністерства економічного розвитку та торгівлі, в середньому складав близько 70% від ВВП, це сприяло значному звуженню загальної бази оподаткування, внаслідок чого кожного року український бюджет недоотримував значні обсяги фінансових ресурсів. Зокрема у 2017 році, внаслідок існування тіньової сектору, Зведений бюджет України недоотримав близько 103 млрд грн. податкових надходжень. Наведені дані свідчать, що легалізація хоча б половини тіньових коштів дозволила б з легкістю покрити дефіцит Зведеного бюджету та навіть розширити видатки.

Макроекономічні показники України

	2013	2014	2015	2016	2017 (I квартал)
Тіньова економіка, % від ВВП	34	35	43	40	70
ВВП, млрд.грн	1411	1455	1587	1980	453
Податкові надходження, млрд. грн.	361	354	368	508	147
Потенційні податкові надходження до зведеного бюджету у разі повної детінізації, млрд. грн.	123	124	158	203	103
Дефіцит (профіцит) Зведеного бюджету України, млрд. грн.	46	63	67	28	3 (профіцит)
Інфляція, до попереднього року	1,006	0,997	1,121	1,487	1,308
Прямий державний борг, млрд. грн.	399	480	947	1334	1458

Отже, тіньова економіка ускладнює виконання державою своїх фінансових зобов'язань, сприяє руйнації системи економічних зв'язків в країні, знижує ефективність макроекономічного регулювання, деформує податкову систему, породжує бюджетний дефіцит, сприяє зростанню державного боргу та розвитку інфляційних процесів. Це свідчить, що оздоровлення української економіки можливо лише у випадку її детінізації. Саме це і є пріоритетним завданням для нашої держави.

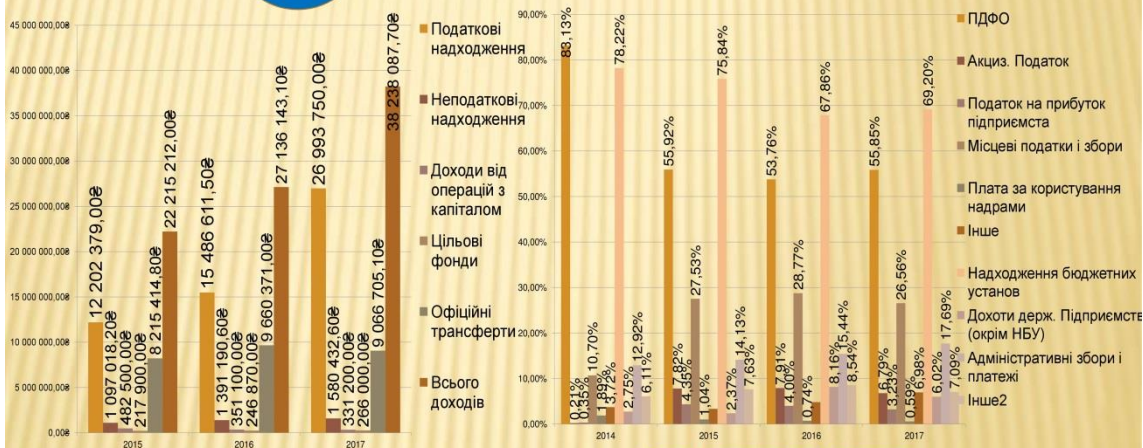
ВНЗ "Університет економіки та права "КРОК"
студентки 4 курсу: Москусенко Альона і Жук Юлія
Основи формування місцевих бюджетів

Актуальність: доходи місцевих бюджетів є одним із основних джерел надходження коштів до Державного бюджету та розвитку регіонів, у зв'язку з цим існує потреба у постійному дослідженні та удосконаленні системи формування доходів місцевих бюджетів. Практика та способи формування доходів місцевих бюджетів визначають рівень розвитку та стабільність кожного окремого регіону, а отже і всієї економіки держави. Тому ця тема є важливою та актуальною на сьогоднішній день.

Мета: дослідження рівня джерел формування доходної бази місцевих бюджетів за рахунок податкових та неподаткових надходжень, а також трансфертів.

Доходи місцевих бюджетів мають відповідну законодавчу базу — Конституція України, Бюджетний кодекс, Податковий кодекс, ЗУ"Про місцеве самоврядування в Україні" та інші нормативні акти.

Доходи місцевих бюджетів — це економічні відносини, які виникають у процесі формування фінансових ресурсів на регіональному рівні та призначені для реалізації функцій і завдань органів місцевого самоврядування. За рахунок доходів місцевих бюджетів фінансуються найбільш значні заходи держави в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту.

Структура доходів місцевого бюджету в м. Києві за 2015-2017рр.

Склад і структура доходів місцевих бюджетів

Основними проблемами у сфері формування місцевих бюджетів є:

- недостатність фінансування з державного бюджету;
- нестабільна доходна база;
- відсутнє правове поле, яке б відповідало сучасним умовам;
- незначний перелік місцевих податків і зборів;
- відсутні права органів місцевого самоврядування для запровадження власних податків і зборів на своїй території;
- обмежена фінансова роль місцевих податків і зборів;
- недосконалі міжбюджетні відносини, які зумовлені їх невідповідністю швидким змінам, що відбуваються.

Шляхи вирішення проблем

Щоб вирішити проблему, які виникають при формуванні місцевих бюджетів в Україні необхідно:

- впровадити режим жорсткого контролю за витратами бюджетних коштів;
- покращити існуючу нормативно-законодавчу базу або впровадити нову яка б чітко регулювала та визначала процес формування і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів;
- чітко дотримання бюджетної дисципліни, що має відобразитись в раціональному використанні бюджетних засобів;
- внести зміни до місцевого оподаткування для збільшення надходжень до місцевих бюджетів і встановити справедливий розподіл частки податків між бюджетами.

Допомога малозабезпеченим сім'ям

Автори: Саркісян Левон, Сапон Валентин, Валковська Валерія.
Студенти 4-го курсу
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

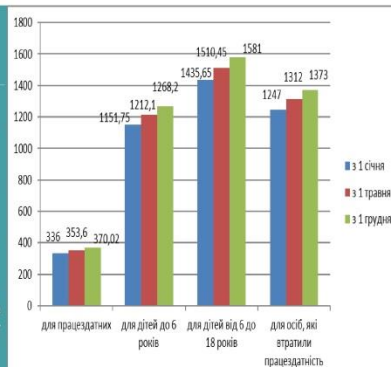
Актуальність теми. В усьому світі визнано, що сім'я є інтегральним показником суспільного розвитку, який відображає моральний стан суспільства і є могутнім фактором формування демографічного потенціалу. Сьогодні негативний вплив на добробут сімей мають високий рівень безробіття, високі тарифи на житло-комунальні послуги, низький рівень оплати праці, що не відповідає вартості життя.
Мета і завдання дослідження. Визначити особливостей призначення і виплати допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Кому надається допомога

Допомога малозабезпеченим сім'ям призначається і виплачується у грошовій формі малозабезпеченим сім'ям, які постійно проживають на території України, мають середньомісячний сукупний дохід, нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї. Прожитковий мінімум для сім'ї — визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів. Малозабезпечена сім'я — це сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід, нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї.

Виплата раніше призначеної соціальної допомоги припиняється:

— якщо сім'єю приховано або навмисно подано недостовірні дані про її доходи та майновий стан, що вплинули на встановлення права на соціальну допомогу і визначення її розміру, внаслідок чого були надміру виплачені кошти, — з місяця, в якому виявлено порушення; — у разі переїзду сім'ї в іншу місцевість та настання обставин, що унеможливають виплату соціальної допомоги (зокрема, смерть одинокої особи), — з місяця, що настає за місяцем, в якому відбулися зміни; — за заявою уповноваженого представника сім'ї — з місяця, що настає за місяцем її подання, якщо інше не обумовлено заявою

Гарантований мінімум для розрахунку допомоги по малозабезпеченості 2017р. (грн.)

Розмір соціальної допомоги визначається

з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму.

Рівень забезпечення прожиткового мінімуму для різних категорій осіб, кожного разу визначаються законом про бюджет на відповідний рік.

Приклад розрахунку допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2017 році:

Сім'я складається з 4 осіб (двоє дітей – 10 та 5 років, батько та мати), середньомісячний дохід сім'ї – 3000 грн. Середньомісячний дохід визначається на підставі сумування всіх доходів родини за попередні шість місяців перед зверненням за допомогою та діленням суми всіх цих доходів за шість місяців на 6, тобто визначає середню суму ваших доходів за один місяць.

Так, з 01.01.2017 року родині, зазначеній в прикладі держава гарантує:

на дорослих — 336,00 грн. (1600 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 21 %)

на дитину до шести років — 1151,75 грн. (1355 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 85 %)

на дитину від шести до вісімнадцяти років — 1435,65 грн. (1689 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 85 %)

З 1 січня 2017 року рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги для сім'ї становить:

3259,40 грн. (336 грн. x 2 працездатних + 1151,75 грн. x 1 дитина до 6 років + 1435,65 дитина від 6 до 18 років).

Розмір допомоги з січня 2017 році становить 259,40 грн. (3259,40 – 3000,00).

Тобто віднімаєте те, що держава гарантує від того, що ви фактично маєте в родині.

Оскільки в цілому родина за прикладом має право на допомогу за доходами, відповідно до цієї суми 259,40 грн. буде ще додано 10% на кожну дитину, як зазначалось вище.

Максимальний розмір державної соціальної допомоги з урахуванням збільшення її розміру на кожну дитину, яка входить до складу малозабезпеченої сім'ї, не може бути більшим за прожитковий мінімум для сім'ї.»

Висновок. Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що критерієм визначення розміру державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям є прожитковий мінімум, проте на сьогодні має місце використання іншого критерію, який встановлюється, виходячи з реальних можливостей видаткової частини Державного бюджету України – рівня забезпечення прожиткового мінімуму (гарантованого мінімуму). Гарантований мінімум не тільки не забезпечує достатній життєвий рівень, але й спростовує соціальну сутність самої держави. Тому потрібуть перегляду критерії визначення права на різні види допомоги малозабезпеченим сім'ям, тобто визначення єдиної підстави для отримання допомоги з приводу малозабезпечення (сьогодні суперечність проявляється в тому, що критеріями можуть виступати як рівень забезпечення прожиткового мінімуму, так і прожитковий мінімум, тоді як доцільно було б обрати один показник для всіх видів допомог – прожитковий мінімум), а також необхідним є удосконалення механізму призначення та виплати допомоги.

Пенсійна реформа в Україні

Університет економіки та права «КРОК»

Автори: Наконечна Анастасія

Вангородський Данил

Василевська Анастасія

Актуальність. В Україні діє солідарна пенсійна система. Працюючі люди відраховують гроші зі своїх зарплат до Пенсійного фонду, а держава намагається їх розподілити між усіма пенсіонерами. Зараз багато хто отримує заробітну плату «в конверті», а демографічні показники явно відрізняються порівнюючи з минулими роками - у Пенсійному фонді утворився дефіцит у розмірі 145 млрд. грн.

Мета і завдання дослідження. Проаналізувати джерела формування Пенсійного фонду та вплив пенсійних реформ на економіку, дослідити ефективнішу та дієвішу систему адміністративного управління в пенсійному забезпеченні, визначити шляхи удосконалення 3-х рівневої системи пенсій. Для досягнення поставленої мети виконано такі завдання: досліджено вплив пенсійних реформ на фінансовий стан громадян та на економіку в цілому; визначено причини дефіциту в бюджеті та шляхи їх подолання.

Більшість пенсіонерів за межою бідності

Пропозиції щодо вдосконалення пенсійної реформи:

- впровадити сучасну тривірневу пенсійну систему, яка створена для формування пенсійних накопичень за рахунок обов'язкових внесків фізичних осіб і роботодавців;
- запровадити жорсткі штрафи для роботодавців, які неофіційно влаштовують на роботу своїх підлеглих;
- збільшити відсоток працюючих, які будуть сплачувати ЄСВ, за рахунок створення нових робочих місць, в тому числі для молоді;
- стимулювати розвиток недержавного пенсійного страхування;
- розвивати та впроваджувати нові реформи на ринку праці;
- вдосконалювати економіку України.

Висновки. Основна функція сучасної української пенсійної системи (її солідарна частина) - лише розподіл коштів, що надходять від працюючих. На сьогоднішній рівень надходжень недостатній, отож не є задовільним і розмір пенсійних виплат. Незадовільний рівень пенсійних виплат пояснюється низьким рівнем офіційних заробітних плат в Україні. Саме через збільшення доходів працюючого населення потрібно підвищити рівень пенсійних виплат, тим самим наблизитись до стандартів об'єднаної Європи. Аби наступне покоління не потрапило в схожу ситуацію пропонується запровадити пенсійне накопичення.

Пенсійна культура як показник цивілізованості суспільства потрібна нашій державі для впевненого поступу вперед, пов'язаного із загальноєвропейською інтеграцією. Чим швидше це усвідомлять громадяни України - тим більша буде впевненість кожного з нас у забезпеченій старості.

Економічна активність населення 2017 рік

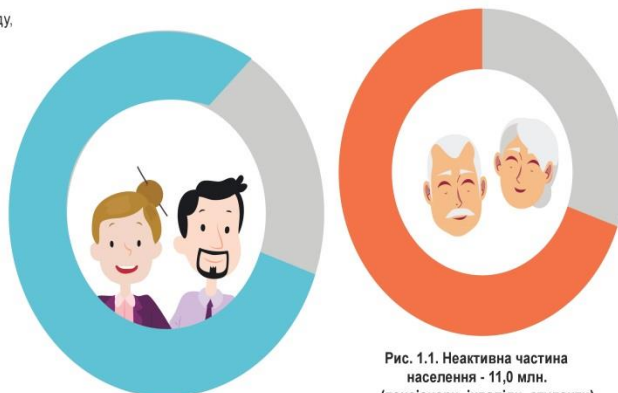

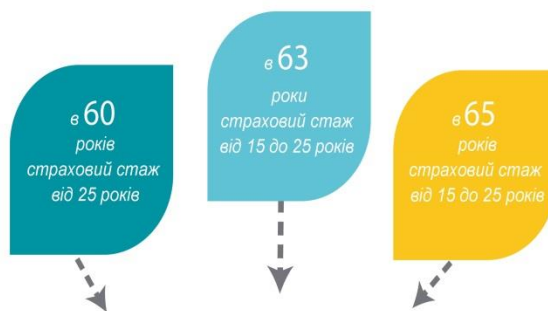
Рис. 1.1. Неактивна частина населення - 11,0 млн. (пенсіонери, інваліди, студенти)

Рис. 1.2. Активна частина населення - 17, 7 млн. (працююче населення)

Пенсійна реформа оптимізує витрати держави. Закон скасовує спеціальні пенсії для держслужбовців, суддів, науковців та інших категорій. Вони переводяться на загальну систему нарахування пенсій. Виняток зроблено лише для військовослужбовців і співробітників правоохоронних органів. Знімається обмеження для працюючих пенсіонерів - тепер можна одночасно отримувати зарплату і пенсію. Також робиться акцент на страховий стаж, який тепер можна докупити. Для тих, у кого взагалі немає страхового стажу, буде нараховуватися соціальна допомога при досягненні 63 років.

Також скасовується право на пенсію за вислугу років для працівників освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Основні зміни в пенсійній реформі - це прив'язка до страхового стажу, щорічні індексації та підвищення мінімальної пенсії.

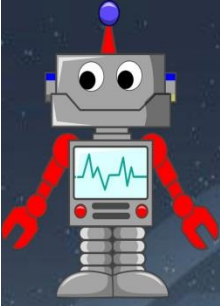
Пенсійні реформи з 2018 року

- кожні 12 місяців вимоги до розміру страхового стажу збільшуватимуться на 1 рік.

- якщо немає необхідного стажу, потрібно допрацювати або придбати необхідний стаж для призначення пенсії від 60 до 63 років;

- якщо немає необхідного стажу в 65 років - соціальна допомога або на утриманні родичів.

Чи замкне штучний інтелект коло фінансового зuboжіння?

На сьогоднішній день, людство вигадало дуже багато речей, які здавалося б поліпшать життя людей. Наприклад, штучний інтелект. З першого погляду здається, що тут безліч переваг. Світовий ВВП виростає коштом розвитку штучного інтелекту. Збільшення світового ВВП вплине на зростання споживання персоналізованих і якісних товарів. Але є і обернена сторона. Наприклад, загрозливі масштаби безробіття, зниження платоспроможності населення та девальваційні ризики національної валюти. Тому дослідження цього питання є *актуальним*, аби розуміти, що нас чекає в майбутньому і що з цим робити.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні результатів впливу використання штучного інтелекту та визначення напрямів вирішення цього питання.

Найбільшою вигоди у новій реальності набудуть ті, хто буде поставляти інтелектуальний і матеріальний капітал. Перевагу отримають талановиті, ініціативні, інноваційні учасники, які завдяки наявності глобальних цифрових платформ для досліджень, розробок, маркетингу, продажів і дистрибуції, можуть швидше ніж будь-коли вигідити давно і добре усталених учасників ринку, покращуючи якість, швидкість та знижуючи вартість надання вироблених для споживання благ.

Куди діватись людям, які втратять роботу? Таким людям лишається одне – базовий дохід. Крім особистого зuboжіння людей, постраждає ціла економіка. А наслідки для України будуть наступні: революційні зміни на ринку праці зачеплять, в першу чергу, високорозвинені країни з високими доходами на душу населення. І саме ці країни приваблюють мігрантів, зокрема з України. Це стане для українського уряду певним викликом, адже вибору у останнього не лишиться створювати робочі місця в Україні. Скорочення експорту українців за кордон призведе до зменшення притоку так званого "міграційного капіталу". За таких обставин, платіжний баланс відреагує миттєво в бік дефіцитності, а отже девальваційні ризики гривні зростатимуть. Тиск на бюджетний дефіцит триватиме, поки реструктуризація української економіки не забезпечить необхідний попит на робочу силу. А це означатиме, що на зменшення податкового навантаження нам з вами не слід розраховувати.

Отже, через певний час штучний інтелект займе майже всі галузі діяльності. Тому виникає питання - яким чином споживачі зароблятимуть кошти для придбання таких товарів та послуг? Європейський парламент вважає, що світ стоїть на порозі нової промислової революції роботів і тому пропонується ввести обов'язкове страхування роботів, щоб покривати збитки, які вони можуть нанести, а також перекваліфікувати та запровадити фонди безумовного базового доходу.

РИЗИКИ РОБОТИЗАЦІЇ

Високий ризик:
адміністративні посади,
виробничі професії та спеціальності, пов'язані з обробкою даних

Середній ризик:
екскурсоводи, таксисти, пекарі, м'ясники, моделі, фармацевти, страхові агенти, продавці, збирачі податків і чиновники

Низький ризик:
лікарі, психологи, пожежники, поліцейські і детективи, артисти, фотографи, соціальні працівники та священнослужбовці

Робочі місця «під загрозою» автоматизації

Наукове видання

Формула ідеального соціального забезпечення
Збірник матеріалів Науково-практичної конференції

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», не несе відповідальність за зміст наукових матеріалів публікацій та достовірність наведених авторами фактологічних, статистичних тощо даних

Комп'ютерна верстка – О. В. Батуріна

Підписано до друку 04.12.2017 року Формат 80*118/26. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. Друк. Арк. 18,26. Обл.-вид. арк. 15,52. Наклад 100 прим. Зам. № 3-2017

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 613 від 25.09.2001 року

Надруковано департаментом поліграфії
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
місто Київ, вулиця Лагерна, 30-32
тел.: (044) 455-69-80
e-mail: polygrafia.krok@krok.edu.ua